

115 § Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040 ensimmäisen vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatu palaute

HL/464/03.00.00/2023

Maakuntavaltuusto päätti kokouksessaan 27.11.2023 käynnistää Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040 ensimmäisen vaihemaakuntakaavan valmistelun. 18.3.2024 maakuntahallitus päätti asettaa osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) nähtävillä mielipiteiden ilmaisua ja lausuntojen antamista varten. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa kerrotaan, mitä kaavassa on tarkoitus käsitellä, millaisia vaihtoehtoja tutkitaan ja miten sen vaikutuksia arvioidaan. Lisäksi siinä kerrotaan, ketkä ovat osallisia ja miten he saavat tietoa suunnittelusta, sekä missä vaiheessa ja miten he voivat esittää mielipiteitään suunnitelman sisällöstä.

Kaavan vireille tulosta ja OAS:n nähtävillä olosta kuulutettiin Hämeen liiton sähköisellä ilmoitustaululla sekä sosiaalisessa mediassa 9.4.2024 sekä myös maakunnan virallisissa printtimedioissa (Aamuposti, Forssan Lehti, Hämeen Sanomat, Janakkalan Sanomat, Kaupunkiuutiset, Keski-Häme, Lopen lehti). Palaute pyydettiin osoittamaan Hämeen liiton kirjaamoon tai lausuntopalvelut.fi – portaaliin. Palautteiden antaminen tapahtui 9.4.–12.5.2024 välisenä aikana ja niitä saatiin yhteensä 72 kpl. Merkittäviä muutoksia OAS:iin ei niiden pohjalta ole tarvetta tehdä.

Asian on valmistellut kehittämisjohtaja Jyri Sarkkinen, puh. 050 523 1598

Esitys

Maakuntajohtaja: Maakuntahallitus päättää:

1. Toimittaa Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040 ensimmäisen vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta lausuntonsa antaneille ja mielipiteensä toimittaneille liitteen mukaisen vastineen.

Käsittely

Kehittämisjohtaja Jyri Sarkkinen, liikenneasiantuntija Juuso Helander, maakuntakaavoittaja Mikael Asikainen ja maakuntainsinööri Paula Mustonen kävivät pääpiirteissään läpi saatuja lausuntoja ja liiton niihin esittämiä vastineita.

Päätös

Maakuntahallitus päätti esityksen mukaisesti.

Asikainen ja Mustonen poistuivat kokouksesta tämän pykälän päätyttyä kello 10.19.

Liitteet

Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040, 1. vaihemaakuntakaava, OAS-palaute ja -vastineet

Jakelu

lausunnon antajat

Otteen oikeaksi todistaa
ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Maakuntakaava 2040 1. vaihemaakuntakaavan OAS-vaiheen lausunnot ja vastineet

Hämeen liitto

30.9.2024

HL/464/03.00.00/2023

Hämeen liitto

Maakuntakaava 2040 1. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman lausunnot ja vastineet

2. Logistiikkarykmentti

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Puolustusvoimat on osallinen Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 1. vaihemaakuntakaavassa, osallistuu kaavan valmisteluun sekä antaa lausunnon kaavan valmisteluvaiheen aineistosta. Puolustushallinnon lausunnon kaavaehdotuksesta antaa puolustusministeriö.

Alueidenkäytön suunnittelussa on turvattava maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden ja rajavalvonnan, väestönsuojelun sekä huoltovarmuuden edellyttämät kehittämistarpeet ja varmistettava, ettei niistä vastaavien tahojen toimintamahdollisuuksia heikennetä. (Maankäyttö- ja rakennuslaki 4 a §)

Vaihekaavan aihekokonaisuuksiin (OAS luku 3.4) viitaten Puolustusvoimat toteaa, että mm. tuulivoima-alueita sekä liikennejärjestelmää suunniteltaessa on huomioitava maanpuolustuksen tarpeet. Lisäksi Puolustusvoimat esittää, että puolustusvoimien toiminnalle aiheutuvien vaikutusten tunnistamiseksi vaihemaakuntakaavassa puolustusvoimien alueille ja niiden välittömään läheisyyteen tehtävät kaavamerkinnot käsitellään yhdessä Puolustusvoimien kanssa.

Puolustusvoimien yhteyshenkilönä Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 1. vaihemaakuntakaavaan liittyen on kiinteistöpäällikkö xx. Lausuntopyynnöt ja kutsut neuvotteluihin tulee lähettää sähköpostilla, xx.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Vaihemaakuntakaavan laadinnassa tullaan ottamaan Puolustusvoimien toimintaan vaikuttavat asiat huomioon eri aihekokonaisuuksien yhteydessä. Hämeen liitto kiittää lausunnosta ja kutsuu Puolustusvoimat tarvittaessa työneuvotteluun kaavatyön aikana.

TOIMENPIDE:

Järjestetään työneuvottelu kaavatyön aikana.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Caruna Oy

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Yleisesti energiamurroksen vaikutuksista sähkönjakeluun Caruna Oy kiittää mahdollisuudesta lausua Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 1. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman aineistosta.

Caruna Oy näkee, että käynnissä oleva energiamurros tulee merkittävästi muuttamaan sähkönkäytön tarpeita ja energiajärjestelmää kokonaisuudessaan Carunan jakelualueilla Riihimäellä, Lopella, Hausjärvellä ja eteläisessä osassa Janakkalaa. Energiaintensiivisen teollisuuden ja sähkönkäytön lisääntyminen sekä uusiutuvan energian lisääntyvä määrä edellyttää sähköverkkojen merkittävää kehittämistä lähitulevaisuudessa, mikä merkitsee tarvetta maankäytölle sähköverkkojen tarpeisiin.

Merkittävimmät huomiot koskevat suurjännitteisen sähköverkon tarpeita niiden vaatiman suuren tilan vuoksi. Toisaalta erilaiset julkiset sähkönkäyttöpäalvelut kuten sähköautojen latauspisteet lisäävät sähkönkäyttöä ja edellyttävät sähköverkon rakenteiden täydentämistä myös jo rakennetuilla alueilla ja lähempänä asukkaita. Energiamurrokselle leimallista on kuitenkin muutoksen nopeus, minkä vuoksi kaikkia tulevia tarpeita ei lausuntohetkellä pystytä määrittämään. Siksi on tarpeen korostaa, että Caruna Oy:n lausunto perustuu erityisesti tämänhetkiseen näkemykseen sähköverkon tulevista hankkeista.

Nykyinen suurjännitteinen jakeluverkko

Kanta-Hämeen maakunnan alueella sijaitsee Caruna Oy:n 110 kV:n suurjännitteistä jakeluverkkoa Ypäjän, Jokioisten, Humpvilan, Forssan, Tammelan, Lopen, Janakkalan, Hausjärven ja Riihimäen kuntien alueilla liitteiden 1-5 mukaisesti. 110 kV voimajohtot on toteutettu sekä ilmajohtoina että maakaapelina. Olemassa olevat ilmajohtot on esitetty liitteessä punaisilla yhtenäisillä viivoilla ja maakaapeli on merkitty liitteisiin 1 ja 6 erikseen. Olemassa olevat sähköasemat on esitetty punaisilla neliöillä, joiden sisällä on EN-merkintä (eivät ole mittakaavassa).

Carunan sähköasemista Karoliinaa, Herajokea ja Hikiänsuota syötetään Hausjärvellä sijaitsevalta Fingridin Hikiän kantaverkkoasemalta. Vienolan ja Lopen sähköasemat saavat syöttönsä Fingridin Hikiä-Forssa 110 kV:n voimajohtolta. Ryttylän sähköasemaa syötetään Fingridin Hikiä-Vanaja E 110 kV:n voimajohtolta.

Suurjännitteisen jakeluverkon yhteys- ja sähköasematarpeet

110 kV:n alustavat yhteys- ja sähköasematarpeet on esitetty liitteissä 6-9, missä uudet voimajohtotarpeet on esitetty punaisella katkoviivalla ja uusi sähköasematarve on merkitty karttaan keltaisella neliöllä, jonka sisällä on EN-merkintä. Olemassa olevat sähköasemat on esitetty punaisilla neliöillä, joiden sisällä on EN-merkintä. Sähköasemamerkinnot eivät ole mittakaavassa.

Caruna Oy on tunnistanut alustavan tulevan tarpeen 110 kV voimajohtoilta välille Fortum Waste Solutions:n Ekokemin sähköasema – Vienolan sähköasema – Herajoen sähköasema. Mahdollisia tulevia 110 kV:n voimajohtotarpeita on myös tunnistettu nykyisten Hikiä-Niinistö, Matinsuo-Loppi sekä Forssa-Somero voimajohtojen rinnalle. Alustavia voimajohtotarpeita on myös

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

tunnistettu Ypäjältä Oripään suuntaan ja Taipaleen liityntäpisteeltä Fingridin voimajohdon suuntaisesti Forssan sähköaseman suuntaan. Edellä mainittujen yhteystarpeiden osalta tarkempaa voimajohdon reittisuunnittelua ei ole vielä tehty. Lisäksi Carunalla voi olla tarve uudelle sähköasemalle Vienolan ja Herajoen sähköasemien välille mahdollisesti rakentuvan voimajohdon keskivaiheille.

Muuta huomautettavaa

Caruna Oy:llä ei ole muuta huomautettavaa 1. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman aineistosta. Toivomme saada lausua kaavoitusprosessin seuraavissa vaiheissa.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Energiamurros ja sen vaikutukset energiantuotantoon ja energiansiirtoverkkostoon on yksi keskeisiä 1. vaihemaakuntakaavassa käsiteltäviä asioita. Hämeen liitto kiittää Caruna Oy:ta kattavasta selostuksesta jakeluverkkonsa tilasta ja kehitystarpeista. Mainitut mahdolliset uusien voimajohtojen tarpeet merkitään tiedoksi ja otetaan huomioon kaavatyössä. Kutsumme Caruna Oy:n tarvittaessa työneuvotteluun sähköjakeluverkkoon liittyen.

TOIMENPIDE:

Järjestetään työneuvottelu tarvittaessa.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

10.5.2024

Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri

Hämeenlinna

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Hämeen liitolle

Mielipide Kanta-Hämeen vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

Kiitos mahdollisuudesta lausua mielipide Kanta-Hämeen 1. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri esittää seuraavaa:

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on selkeä, helppolukuinen ja asiallisesti laadittu, mistä kiitämme. Kaavan tavoitteista: Kaavan ”tavoitteena on tukea maakunnan muutosta kohti ekologisesti kestävää taloutta ja kasvua, joka ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen ja fossiiliin polttoaineisiin.””Kaavan maankäyttöratkaisuilla tuetaan ja edistetään uusiutuviin energialähteisiin nojautuvaa energiantuotantoa, päästöjen vähentämistä sekä pyrkimystä vähähiiliseen talouteen.” Lisäksi kaavan keskeisenä sisältönä on mainittu ”luonnon monimuotoisuuden edistäminen” sekä ”ekologisen verkoston kriittiset kohdat.”

Maakuntakaavalla turvataan arvokkaiden luontoalueiden, luonnon monimuotoisuuden ja luonnon kannalta tärkeiden verkostojen säilymisen elinvoimaisina. Viherverkoston ja ekologisten yhteyksien jatkuvuus ratkaistaan tällä kaavatasolla. Kaavan tavoitteet ovat kannatettavia, mutta erityisesti tulee yhteensovittaa luonnon monimuotoisuus ja ekologiset verkostot uuden mahdollisen energiainfrastruktuurin kanssa. Kokonaismaakuntakaavan taustaineistoksi laadittu Kanta-Hämeen maakunnallinen ekologisten verkostojen selvitys (Ramboll 2016) tarjoaa hyvän pohjan tähän työhön. Suosittelemme tutustumaan myös Suomen tiedeakatemian rahoittamaan tietokoosteeseen Ekologinen kytkeytyvyys ja luonnon monimuotoisuus alueidenkäytön suunnittelussa (Hautamäki et al, 2024, linkki koosteeseen tiedoston lopussa). Lisäksi huomautamme, että suuri osa Kanta-Hämeen maakunnasta kuuluu Hämeen-Uudenmaan järviylänköön, joka Etelä-Suomen maakuntien liittouman visiossa on tunnistettu ympäristöarvoiltaan vetovoimaiseksi alueeksi. Luonto on maakunnan paras vetovoimatekijä. Vaihemaakuntakaavan tavoitteena on luoda kestävää taloutta, joka ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen. Haluamme tässä yhteydessä kiinnittää huomiota maakunnan metsien käyttöön. Vuoden 2021 Ylen selvityksen mukaan maakunnista erityisesti Päijät-Hämeessä, Kanta-Hämeessä ja Uudellamaalla kaadetaan suhteessa eniten luontoarvoiltaan arvokkaiksi merkittyjä metsiä. Kanta-Hämeessä 38% hakkuista suuntautui luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaille kohteille. Lisäksi talousmetsien hakkuutaso on Kanta-Hämeessä ylittänyt kestäväksi katsotun tason vuodesta 2019 ja vanhan metsän lajien uhanalaistumiskehitys on maakunnassa erittäin huolestuttava. Kanta-Hämeen metsiä tosin sanoen ylikulutetaan. Kaavaratkaisuilla tulee pyrkiä edistämään metsäisten suojelualueiden säilymistä ja lisäämistä maakunnassa, metsäisten alueiden pirstoutumisen välttämistä sekä talousmetsien kestävää käyttöä. Vaihemaakuntakaavassa tulee vahvistaa ekologista verkostoa aluevarauksin ja kaavamääräyksin. Aluevaraukset ekologisen verkoston vahvistamiseen voivat olla myös muita kuin luonnonsuojelualueita, esimerkiksi virkistysalueita, monikäyttömetsiä, luonnonrauha-alueita tai muita ihmistoimintaa ja luonnonoloja yhdistäviä maankäyttöluokkia. Kasvullisten alueiden lisäksi vesistöt ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä elinympäristöjä. Kaavatyössä vesistöt ja vesijärjestelmän osat tulisivat

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

huomioida arvokkaina vihreinä infrastruktuureina ja viherverkoston osina. Systeemiin kuuluvat pohjaveden muodostumisalueet, pohjavesivaikutteiset elinympäristöt, virtavesiekosysteemit, suot ja järvet. Nk. siniverkosto voi tarjota kiinnostavia mahdollisuuksia ja kohteita myös luonnon ennallistamiseen. Päijät-Hämeen liiton tuottamassa Päijät-Hämeen rakennemallissa on ekologinen verkosto esitetty amebamaisena kuviona, jossa myös ekologisilla käytävillä on "massaa" tyypillisesti käytettyjen katkoviivanuolien sijaan. Kannustamme tällaiseen esitystapaan. Kaavatyössä olisi hyvä pohtia uuden lainsäädännön tuomia mahdollisuuksia luonnonsuojeluun ja viherverkoston täydentämiseen. EU:n ennallistamisasetus velvoittaa ennallistamaan 20% maa-alasta ja Kunming-Montrealin luontosopimus 30%. Paras hyöty luonnolle saadaan, kun ennallistaminen toteutetaan maantieteellisesti kattavasti, siis maakunnan tai paikallistasolla. Maakuntakaavalla voitaisiin osoittaa potentiaalisia ennallistuskohteita esimerkiksi kriittisten ekologisten yhteyksien läheltä sekä Helmi-elinympäristöohjelmassa määritettävien Helmi-keskittymien läheisyydestä. Potentiaalisia Helmi-keskittymäkohteita ovat mm. Vanajanselkä, Evo sekä Räyskälän-Maakylän alue. Päivitetty luonnonsuojelulaki mahdollistaa vapaaehtoisen ekologisen kompensaation. Ekologisessa kompensaatiossa esim. rakentamisen tieltä tuhoutuvia luonnon elinympäristöjä voidaan korvata suojelemalla tai ennallistamalla luontoa jossakin muualla. Etenkin pääkaupunkiseudun kasvavilla kunnilla sopivia omia kompensaatiokohteita saattaa olla niukasti, joten alueita voidaan etsiä myös muista kunnista. Vaihemaakuntakaavassa voitaisiin tutkia ja ehdottaa potentiaalisia ekologisen kompensaation kohteita suojeluun tai ennallistettavaksi. Myös yksityiset maanomistajat voivat saada kompensaation kautta tuloja luontoarvokaupassa, eli myymällä maitaan tai niiden ennallistamista kompensaatiokohteeksi. Edellämainittujen ennallistus- ja kompensaatiokohteiden kartoittamiseen vaadittaisiin mahdollisesti lisäselvityksiä.

Haluamme myös painottaa kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen kannalta arvokkaiden alueiden huomioinnon tärkeyttä. Energiainfrasturktuurin ja muun rakentamisen aiheuttama paine uhkaa niitä entistä enemmän. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kohta "Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat" asettaa tässä tapauksessa hyvät suunnitteluperiaatteet, joita toivomme noudatettavan.

Vaihemaakuntakaavan taustaselvitykset -listaan tulee lisätä Hämeen melutasoltaan hiljaisten alueiden kartoitus -diplomityö, joka on keskeisen tärkeä erityisesti tuulivoiman sijoittelun kannalta. Vaihemaakuntakaavan taustaselvityksissä painottuu elinkeinotoiminta ja liikenne, vaikka ekologisesti kestävä kehityksen kannalta on ensiarvoisen tärkeää pitää taustaselvityksissä hyvin esillä luonnonsuojelu- ja luontotyyppialueita, Natura-alueita, lintualueita, arvokkaita geologisia muodostumia ja arvokkaita harjualueita ja soidensuojelun täydennysehdotuksen alueita, joista kaikista on olemassa olevat selvitykset. Kuntien luontotyöstä Kanta-Hämeen kunnissa tehdään jo työtä luonnon monimuotoisuuden puolesta. Alla on lueteltuna kuntien linjaamia luontotoimia niiden itsensä kirjaamina. Toimenpiteet ovat kuntien seurannassa ja osa on jo toteutettu. Kuntien sitoutuminen luontotyöhön osoittaa, miten kunnat kokevat luonnon merkityksen olemassaololleen ja tulevaisuuden elinvoimalle. Kunnat pelastuvat kun luonto pelastetaan. Maakuntakaavoituksessa tulee ottaa huomioon kuntien luonto- ja ilmastotavoitteet.

- Hämeenlinnassa käytössä LUMO eli luonnon monimuotoisuusohjelma. Myös paikalliset yritykset vahvasti mukana luontotoimissa erilaisin sopimuksin ja sitoumuksin, mm. Kiertokapula Oy, Vitabalans Oy ja Loimua Oy.
- Hausjärvi panostaa kestäväan metsänhoitoon ja luonnotilaisten alueiden säilyttämiseen.
- Lopella tullaan edelleen panostamaan lountomatkailuun, jolle onkin suurta kysyntää Uudenmaan lähikuntana.
- Janakkalassa ollaan liittynyt Luontoviisaat-verkostoon, joka tarkoittaa pitkäjänteistä ja tavoitteellista työtä luonnon ja sen monimuotoisuuden säilyttämiseksi sekä luonnon monimuotoisuuden huononemiseksi taajama-alueilla kaikessa kaavoituksessa ja

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

rakentamisratkaisuissa. Tähän sisältyy myös kunnan metsien suojeluohjelma.

- Tammelassa painotetaan ekologisten käytävien huomioimista kaavoituksessa.

Energiantuotannosta ja energiainfrasta Vaihemaakuntakaavassa tutkitaan potentiaalisia tuuli- ja aurinkovoima-alueita. Molemmissa energiamuodoissa syntyy luontovaikutuksia voimaloiden rakentamisesta sekä niihin liittyvässä tie- ja sähkölinjarakentamisessa, joiden luonnonalueita pirstovat vaikutukset voivat olla jopa merkittävämpiä kuin itse hankealueen. Potentiaalisia tuuli- ja aurinkovoiman tuotantoalueita tarkastellessa tulee tutkia huolellisesti uuden tiestön ja sähkönsiirtoverkoston vaikutukset ja pyrkiä sijoittamaan tuotantoalueet järkevästi, mieluiten olemassa olevan infran yhteyteen. Vaihemaakuntakaavan tausta-aineistona on Kanta-Hämeen tuulivoimaselvitys. Kyseisessä selvityksessä on mm. linnuston, luonnonsuojelualueiden ja pysyvän asutuksen kannalta ongelmallisia rajauksia potentiaalisiksi tuulivoima-alueiksi. Selvitystä ei pidä ottaa sellaisenaan kaavatyön perustaksi, vaan kohteet tulee arvottaa myös muun kuin tuulivoimatuotannon potentiaalinen näkökulmasta. Jos suunnittelu alkaa jo ympäristölle haitallisista lähtökohdista, se ei ole kestävä kehityksen periaatteiden mukaista; vihreä siirtymä ei ole vihreä, jos ilmastotoimet pahentavat sukupuuttokehitystä ja luonnon monimuotoisuuden heikentymistä. Tuulivoiman maisemavaikutukset ovat hyvin tiedossa, mutta myös aurinkovoimala-alueiden visuaalinen vaikutus lähimaisemassa, esim. aiemmin avoimilla pelloilla, voi olla huomattava. Tämä on huomioitava maaseutu- ja kulttuurimaisemien yhteydessä. Lisäksi aurinkovoimaloiden sijoittaminen metsäisille alueille on hiilensidonnain ja metsäluonnon elvyttämisen kannalta tyhmää. Tuuli- ja aurinkovoimarakentamista tulee ohjata soveltuville alueille ja mieluiten jo rakennettuun ympäristöön. Esimerkiksi luonnon ydinalueet, kansallispuistot, maisema-alueet ja niiden välitön lähiympäristö tulisi rauhoittaa energiainfran rakentamiselta kaavamääräyksiin. Maakunnassa on meneillään tai suunnitteilla useita aurinkovoimalahankkeita, jotka toteutuessaan johtavat jopa satojen hehtaarien metsäkatoon yksittäiselläkin voimala-alueella, joten aurinkovoimarakentamisen ohjauksella pois puustoisista ympäristöistä on sekä todellinen tarve että kiire. Myös puustoiset ojitetut suot ovat ongelmallisia aurinkovoimaloiden sijoituspaikkoja maakunnan kestävämmien hakkuumäärien vuoksi, sillä talousmetsien menetys muuhun maankäyttöön lisää hakkuupainetta korkean suojeluarvon metsissä. Gasgrid on julkaissut alustavan suunnitelman kansalliselle vedynsiirtoverkolle. Suunnitelmassa Kanta-Hämeen alueelle sijoittuu kaksi vetyputkea. Itä-länsi-suuntainen linjaus noudattelee aiemmin suunnitellun ja sittemmin hylätyn maakaasuputken linjausta, joka on luonnon kannalta hyvin ongelmallinen. Alueella on runsaasti arvokkaita suo-, vesistö- ja lehtokohteita, jotka edustavat Etelä-Hämeelle ominaisia, mutta uhanalaisia luontotyyppisiä. Kaasuputken linjausta oli hahmoteltu Tammelan rajalla luonto- ja virkistysarvoistaan tunnettujen Melkuttimien ja Tammelan Kaitajärven eteläreunalle, missä on myös Purinsuon lettoluonnon viimeiset jäänteet Ämmäojalla ja Yli-Myllyllä. Linjasta etelämpänä sijaitsevat suojellut purolehdot ja Purinsuo, jossa on luoteisreunassa vielä jonkun verran reheviäkin suotyyppisiä. Tammelassa Portaan Likolammin lasku-uoman letto olisi mahdollisesti uhattuna. Lisäksi putkiyhteys sivuaisi Torrnsuon kansallispuistoa, jota on laajennettu vanhan maakaasuputkisuunnitelman jälkeen. Vaadimme tarkkuutta linjamaisten infrastruktuurien linjauksissa, jotta pienipiirteisiä, arvokkaita elinympäristöjä ja luontotyyppisiä ei tuhoeta rakentamisella. Muistutamme, että Maakylän-Räyskälän harjujakso ja Melkuttimet ovat myös luontomatkailun ydinaluetta. OAS:sta ei käy täsmällisesti ilmi, mitä kaikkia energiamuotoja uusiutuvilla energianlähteillä tarkoitetaan. Haluamme todeta, että vaikka puu lasketaan uusiutuvaksi energianlähteeksi, sen energiankäytön ilmastovaikutukset ovat jopa kielteisempiä kuin fossiilisten polttoaineiden. Ilmastovaikutus syntyy erityisesti energiakäyttöön hakatun puuston hiilinieluvaikutuksen poistumisesta. Siksi puun polttoa energiaksi teollisessa mittakaavassa tulisi ensisijaisesti välttää. Kaavan tavoitteissa ei myöskään huomioida biokaasua erikseen potentiaalisena energiamuotona. Erityisesti maaseutualueilla biokaasulaitoksilla voidaan lisätä energiaomavaraisuutta, huoltovarmuutta ja elinvoimaa. Toki biokaasulaitokset ovat nykyisessä mittakaavassaan melko paikallisia, mutta mikäli kaavalla on

ALLEKIRJOTETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

tarkoitus tutkia uusiutuvien energiamuotojen potentiaalia maakunnassa, myös biokaasun tuotanto- ja jakeluverkostoa voisi hahmotella. Osallisista esitämme, että kaavatyössä huomioidaan osallisina Suomen luonnonsuojeluliiton paikalliset luonnonsuojeluyhdistykset. Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiirillä on neljä Kanta-Hämeessä toimivaa paikallisyhdistystä, jotka ovat paikallisen luonnon parhaita asiantuntijoita. Sääksisäätiön rinnalla tulee huomioida myös BirdLife Kanta-Häme ja BirdLife Lounais-Häme. Lisäksi osallisten listaan tulee lisätä maakunnallisina toimijoina Vanajavesisäätiö ja Hämeen virkistysalueyhdistys. Lähteet ja materiaalit: Luontokato metsissämme, Yle, 15.12.2021 <https://yle.fi/a/3-12208625> Kanta-Hämeen maakunnallinen ekologisten verkostojen selvitys, Ramboll 2016 Hämeen melutasoltaan hiljaisten alueiden kartoitus: <https://aalto.doc.aalto.fi/server/api/core/bitstreams/ce0aa9bf-087f-48f9-8017-71bbee6ecf68/content> Janakkalan kunnan nettiut Hämeen Ilmastovahti-sivusto (luettu 17.4.24/ lh) Vedynsiirtoverkon alustava suunnitelma, tiedote, Gasgrid: <https://gasgrid.fi/2024/04/23/gasgrid-julkaisi-alustavat-suunnitelmat-kansalliselle-vedynsiirtoverkolle-vauhdittamaan-vetytalouden-kehitysta/ekologinen-kytkeytyvyys-ja-luonnon-monimuotoisuus-alueiden-kaayton-suunnittelussa-tietokooste-2024>, Hautamäki, Heinilä, Moilanen, Rajaniemi: <https://acadsci.fi/wp-content/uploads/2024/03/ekologinen-kytkeytyvyys-ja-luonnon-monimuotoisuus-2024.pdf>

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Kiitämme laajasta lausunnosta.

Luonnon monimuotoisuuden ja ekologisten yhteyksien turvaaminen on yksi vaihemaakuntakaavan keskeisistä teemoista. Puhtaan energian siirtymän tuomalla mahdollisella uudella energiainfrastruktuurilla on vaikutuksia ekologiseen verkostoon, minkä takia niitä on hyvä käsitellä vaihemaakuntakaavassa samanaikaisesti. Maakuntakaavoituksella pyritään ekologisen verkoston säilymiseen monimuotoisena ja suojelualueiden tarkoituksenmukaiseen kehittämiseen ja lisäämiseen.

Tutustumme mainittuihin selvityksiin ja hyödynnämme niitä kaavoitustyössä, ja lisäämme selvitysten listaan ehdotettuja luontoselvityksiä. Ennallistamisen ja ekologisen kompensaation mahdollisuuksia ja soveltuvuuksia tullaan tarkastelemaan.

Maakuntakaavan tehtävä on toimia valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja kuntien maankäytön välillä molemmat huomioon ottaen. Kuntien omat luontotavoitteet ja -toimet tullaan huomioimaan kaavatyössä.

Kanta-Hämeen tuulivoimaselvitys on kaavoitustyön tueksi tehty selvitys, eikä sitä pidä tulkita ehdotukseksi maakuntakaavaan päätyvistä tuulivoima-alueista. Selvityksessä on otettu monia tuulivoimaloiden vaikutuksia huomioon, mutta monet asiat vaativat tarkempaa tarkastelua ja selvittämistä. Maakuntakaavassa tullaan määrittelemään alueet seudullisesti merkittäviiin tuulivoimatuotanto-alueisiin, mutta tarkempi tiestön ja sähkönsiirtolinjojen sijoittelu ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa kuntakaavoituksessa ja hankesuunnittelussa.

Vaihemaakuntakaavassa ei todennäköisesti tulla osoittamaan aluevarauksia aurinkovoimala-alueille, mutta aihe tullaan huomioimaan yleisellä tasolla.

Varauksia vedynsiirtoverkostolle tarkastellaan yhteistyössä Gasgridin kanssa ja kaasuputkien linjauksissa pyritään mahdollisimman vähän vaikutuksia aiheuttaviin sijainteihin.

Monet puunpoltoon ja biokaasuun liittyvät kysymykset ovat maakuntakaavan tavoittamattomissa, mutta puhtaan energian mahdollisuuksia tullaan käsittelemään mahdollisimman monipuolisesti maakuntakaavatyön puitteissa.

ALLEKIRJOTETTU SÄHKÖISESTI
TOIMENPIDE

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

8.5.2024 Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Peruspalvelut,
oikeusturva ja luvat vastuualue,
ympäristöterveydenhuoltoyksikkö

LAUSUNTO/MIELIPIIDE:

Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 1. vaihemaakuntakaavassa käsitellään aihekokonaisuuksia, joilla on tai voi olla vaikutusta ihmisten elinympäristön terveellisyteen. Tämän vuoksi on tärkeää, että maakunnan alueella toimivia kunnallisia ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköitä (Etelä-Hämeen ympäristöterveys ja Hämeenlinnan kaupungin ympäristöterveys) kuullaan vaihemaakuntakaavan valmistelussa ja he osallistuvat valmisteluun mahdollisuuksiensa mukaan. Kunnallisia ympäristöterveydenhuollon tehtäviä hoidetaan Kanta-Hämeen alueella kuntien yhteistoimintana, minkä vuoksi olisi hyvä, että lausuntopyyntöt, kutsut ym. menisivät suoraan heille eikä vastuukunnan kautta. Alla on Kanta-Hämeen alueen ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköiden toimialueet ja yhteystiedot: Etelä-Hämeen ympäristöterveys (vastuukunta Riihimäki, muut toimialueeseen kuuluvat kunnat: Forssa, Hausjärvi, Humppila, Janakkala, Jokioinen, Loppi, Tammela ja Ypäjä), sähköposti: xx Hämeenlinnan kaupungin ympäristöterveys (vastuukunta Hämeenlinna, muut toimialueeseen kuuluvat kunnat: Hattula), sähköposti: xx

Mikäli vaikutukset ihmisten elinympäristön terveellisyteen ulottuvat muiden maakuntien alueelle, tulee kuulla myös kyseisen vaikutusalueen ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköitä.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Kiitämme lausunnosta. Maakunnan alueella toimiviin ympäristöterveyden valvontayksiköihin, ja tarvittaessa muiden maakuntien yksiköihin, tullaan olemaan suoraan yhteydessä elinympäristön terveellisyteen vaikuttavissa asioissa kaavatyon edetessä.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Fingrid Oy

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Kiitämme lausuntopyynnöstänne. Maakunnan alueelle sijoittuu useita käynnissä tai suunnitteluvaiheessa olevia voimajohtohankkeita ja lisäksi alueella on tunnistettu pidemmän aikavälin kantaverkon ylimaakunnallisia kehittämistarpeita. Edellä mainitun vuoksi ehdotamme, että järjestetään syksyn 2024 aikana Kanta-Hämeen liiton ja Fingridin välinen työneuvottelu.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Merkitään tiedoksi. Kutsumme Fingridin työneuvotteluun kaavatyön kuluessa kantaverkon suunnitteluun ja kehittämiseen liittyen.

TOIMENPIDE:

Järjestetään työneuvottelu tarvittaessa.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Hämeen ja Uudenmaan ELY- keskuskeskukset

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Hämeen liitto on pyytänyt lausuntoa Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040 1. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Hämeen ja Uudenmaan ELY-keskukset (jäljempänä ELY-keskus) antavat asiasta yhteisen lausunnon.

Maakuntakaavaa laaditaan vaihemaakuntakaavana, jossa käsitellään vain osa maakuntakaavoituksen aihekokonaisuuksista. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan käsiteltävinä teemoina ovat puhdas siirtymä, kestävä liikkuminen ja kulttuuriympäristö. Kaavan tavoitevuosi on voimassa olevan kokonaismaakuntakaavan mukaisesti 2040.

Maakuntakaavan tavoitteet, käsiteltävät teemat ja laadittavat selvitykset

Vireillä olevan vaihemaakuntakaavan tavoitteiksi todetaan ”tukea maakunnan muutosta kohti ekologisesti kestävästä taloudesta ja kasvusta, joka ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen ja fossiilisiin polttoaineisiin. Tähän pyritään hyödyntämällä mahdollisimman hyvin olemassa olevia rakenteita, edistämällä elinympäristön laadun parantamista ja luonnon voimavarojen kestävästä käytöstä. Kaavan maankäyttöratkaisuilla tuetaan ja edistetään uusiutuviin energialähteisiin nojautuvaa energiantuotantoa, päästöjen vähentämistä sekä pyrkimystä vähähiiliseen talouteen. Liikenteen aluevarauksilla pyritään turvaamaan kestävä ja turvallinen palvelutaso arjen liikkumiselle sekä elinkeinoelämän kuljetusten sujuvuus taloudellisesti ja tehokkaasti.” Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan tavoitteet tarkentuvat täsmentyvästi ja täydentyvät kaavan laatimisen edetessä.

Kaavalle asetetut tavoitteet ovat kannatettavia. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan vaihemaakuntakaavoituksessa käytettävissä oleva selvitys- ja muu tietopohja pääasiallisesti muodostaa hyvän ja kattavan lähtökohdan tavoitteiden saavuttamiseksi.

Maakuntakaavoituksella voi olla ELY-keskuksen näkemyksen mukaan merkittävä rooli alueen kestävyysmurroksen, sekä hiilineutraalisuuden ja kiertotaloustavoitteiden saavuttamisen tavoittelussa. Näitä ovat mm. vihreän siirtymän investointien edistäminen siten, että toteutus on mahdollista tehdä ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla.

Maakunnan energiantuotannon muutoksen ja kestävyysmurroksen tavoittelun konkretisoinnissa on tärkeää muodostaa näkemys siitä polusta, esimerkiksi erilaisia energiaskenariorit hyväksi käyttäen, millaisilla ratkaisuilla asetettuihin tavoitteisiin on mahdollista päästä ja millainen aluesuunnittelun rooli maakuntatasolla siinä on. Mahdollisia maankäytön linjauksia tai ohjausta voi olla tarpeen toteuttaa maakuntatasolla esimerkiksi teollisen mittakaavan aurinkosähköpuistoihin, tuulivoimaan, vetyhankkeisiin, sähkön siirtolinjoihin ja muun infrastruktuurin kehittämiseen liittyen. ELY-keskus näkee hyvänä asiana, että maakunnan tulevaa energiantuotantoa tullaan tarkastelemaan useisiin tuotantomuotoihin ja -mahdollisuuksiin perustuen.

Luonnon monimuotoisuutta ja ekologista verkostoa käsittelevän teeman osalta ELY-keskus muistuttaa, että maakunnan alueella on laadittu kuntakohtaisia laajoja luonnon ydinalueita, sekä ekologisia yhteyksiä tarkastelevia selvityksiä. Nämä aineistot on hyvä sisällyttää

ALLEKIRJOITETTU SAHKOISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

maakuntakaavoituksen viherverkostoa käsittelevän kokonaisuuden tausta-aineistoksi.

Liikenteen näkökulmasta maakuntakaavan keskeiseksi sisällöksi on nostettu kestävä liikkuminen, joka käsittää useita teemoja niin liikenneväylien, liikennejärjestelmän kuin kestävien liikkumismuotojen kannalta. Näiden teemojen tukena ja pohjana on laaja ja kattava kokoelma selvityksiä. Aineistoluettelossa on huomioitu valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma vuosille 2021–2032. ELY-keskus muistuttaa, että käynnissä on uuden valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laadinta. Työn on tarkoitus valmistua vuoden 2024 loppuun mennessä, työn tavoitteet ja tuleva sisältö tulee huomioida maakuntakaavan laadinnassa.

ELY-keskus esittää osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa mainittujen selvitysten lisäksi kaavatyössä huomioitavaksi vastikään käynnistyneen Päijät-Hämeen logistiikkaselvityksen sekä Uudenmaan logistiikkaselvityksen mahdollisten maakuntarajoilla ilmenevien tarpeiden yhteensovittamiseksi. Kaavatyössä kannattaa hyödyntää lisäksi selvitystä koskien raskaan liikenteen taukopaikkoja Uudenmaan, Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen alueilla 2023 (Raskaan liikenteen taukopaikkaselvitys Uudenmaan, Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen alueilla 2023.) Selvitys on julkaistu maaliskuussa 2024. Edellä mainitut selvitykset esitetään lisättäväksi osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan tietopohjaa kuvaamaan selvitysluettelon.

Kestävän liikkumisen kehittäminen on pitkälti riippuvainen muista alueidenkäytönsuunnittelun teemoista. Vireillä olevassa vaihemaakuntakaavassa ei käsitellä kattavasti muita maankäytön muotoja, joten vaikutusten arvioinnissa esitetään arvioitavan millaiset edellytykset voimassa olevan kokonaismaakuntakaavan ratkaisut tarjoavat kestävällä liikkumiselle.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa mainitaan kulttuuriympäristöteeman osalta tarkentavina asiakokonaisuuksina valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet ja maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Vaihemaakuntakaavan tavoitteiden näkökulmasta on maakuntakaavan valmistelussa hyvä tunnistaa kulttuuriympäristö vuorovaikutteisena kokonaisuutena, jolla on sen arvojen vaalimisen lisäksi merkitystä erityisesti olemassa olevien rakenteiden elinkaaren, elinympäristön laadun, luonnonvarojen kestäväen käytön ja päästöjen vähentämisen kannalta.

Vaihemaakuntakaavan lähtöaineistoluettelossa on mainittu vuonna 2019 valmistunut maakunnallinen rakennetun ympäristön selvitys. Se kattaa pääosan Kanta-Hämeen rakennetun ympäristön ilmiöistä, mutta aukkoja jää sotien jälkeisen rakennuskulttuurin arvojen tunnistamiseen ja erityisesti teollisen rakennustuotannon, aluerakentamisen ja kaupungistumisen ilmiöiden huomioon ottamiseen. Määrällisesti merkittävänä osana rakennettua ympäristöämme nk. sotien jälkeinen moderni rakennusperintö on tärkeässä roolissa myös kaavan tavoitteiden saavuttamisessa. Selvitystä esitetään täydennettävän näiltä osin. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa esitettyihin selvityksiin on tarpeen lisätä myös maakunnallisesti merkittävät maisema-alueet, erityisesti mikäli vaihemaakuntakaavassa ko. alueille tai niiden läheisyyteen saattaa kohdentua muutoksia.

Lopuksi

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on selkeä kokonaisuus, joka antaa hyvän kuvan kaavan osallistumismahdollisuuksista ja prosessin etenemisestä. Maakuntakaavan merkitys sekä oikeusvaikutukset ja sisältövaatimukset on kuvattu kattavasti osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa. Samoin maakuntakaavoituksen suhde muuhun maakuntasuunnitteluun ja valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin on kuvattu selkeästi.

ELY-keskus kannustaa kaavan vaikutusten arvioinnissa kokonaisvaltaiseen ilmastovaikutusten arviointiin, johon kaavassa käsiteltävät teemat ja asetetut tavoitteet antavat hyvät lähtökohdat.

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Arviointiin on kehitetty erilaisia työkaluja, jotka ovat sovellettavissa myös maakuntakaavatasoiseen suunnitteluun. Vaikutusten arvioinnissa voi hyödyntää esimerkiksi KILVA-työkalua (<https://kilva.azureedge.net/>) ja SYKE:n Hiilikarttatyökalua (<https://www.syke.fi/hiilikartta>).

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Hämeen liitto kiittää kattavasta lausunnosta. Maakuntakaavatyössä tullaan tarkastelemaan monipuolisesti eri energiantuotantomuotojen mahdollisuuksia Kanta-Hämeessä ja pyritään kokonaisvaltaiseen näkemykseen puhtaasti energian mahdollisuuksista maakunnan alueella. Energiantuotannon muutoksen suunnittelussa ja mahdollistamisessa erilaiset energiaskenaariot on yksi mahdollinen työkalu.

Otamme kuntakohtaiset luontoselvitykset ja tarpeen mukaan myös muut kuntakaavoituksen tueksi tehdyt selvitykset mukaan maakuntakaavatyöhön. Työn alla oleva valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma tullaan myös ottamaan huomioon, kuin myös mainitut logistiikka- ja taukopaikkaselvitykset.

Voimassa olevan kokonaismaakuntakaavan ajantasaisuutta arvioidaan säännöllisesti ja maankäyttöratkaisujen merkitystä ja roolia kestävästi liikkumisen kehittämisessä tullaan käsittelemään vaihemaakuntakaavatyön aikana.

Vaihemaakuntakaavassa tullaan päivittämään valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden rakennettujen ympäristöjen ja maisema-alueiden rajauksia. Modernin rakennusperinnön puuttuminen maakunnallisen rakennetun kulttuuriympäristön tiedoista on tunnistettu puutos. Selvityksen täydentämistä tältä osalta tullaan harkitsemaan osana kaavatyötä.

Tulemme tarpeen mukaan hyödyntämään mainittuja työkaluja ilmastovaikutusten arvioinnissa.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Hattulan kunta

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

OAS on asianmukaisesti laadittu ja toimii hyvin vaihemaakuntakaavan työohjelmana. Hattulan kunta tuo jäljempänä esille kunnan kehittämiseksi tärkeitä asiakokonaisuuksia, joita se toivoo otettavan huomioon vaihemaakuntakaavan valmistelussa.

Vaihemaakuntakaavalla on tavoitteena edistää ekologisesti kestävästä taloutta ja kasvua vähentämällä luonnonvarojen ylikulutusta ja fossiilisten polttoaineiden käyttöä. Tavoitteena on hyödyntää olemassa olevia rakenteita, parantaa elinympäristön laatua ja kestävästi käyttää luonnon voimavaroja.

Kunta korostaa kestävyys tavoitteita, ja pitää tärkeänä, että tavoitteiden saavuttamiseksi, vaihemaakuntakaavatyö laajimmassa mahdollisessa määrin muodostaa perustan pitkäaikaiselle kestäväälle kehitykselle kuntakaavoituksessa. Kuntakaavoituksella on merkitys luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi.

Uusiutuvan energian sijoittumisen mahdollisuuksien kartoittaminen, ainakin aurinko- ja tuulivoiman osalta tulee sisällyttää vaihemaakuntakaavaan. Hattulassa on käynnissä tuulivoimayleiskaavan laatiminen kunnan eteläosassa ja siihen liittyvä YVA-arviointi. Suunnitelmissa on enintään 12 voimalan rakentaminen alueelle. Kunta pitää tärkeänä, että em. tuulivoimala-alue käsitellään nyt valmisteilla olevassa vaihemaakuntakaavassa. Tuulivoimayleiskaavan tiedot ja aineistot löytyvät kunnan verkkosivulta. Kunnan eteläosaan on suunnitteilla myös toinen tuulivoima-alue, myös se ja sen toteuttamisedellytykset olisi hyvä selvittää nyt vaihemaakuntakaavatyön yhteydessä. Tarkemmat tiedot alueesta saa kunnasta. Hattulan kunnan koillisosaan on suunnitteilla aurinkovoimala, myös se tulisi ottaa huomioon vaihemaakuntakaavan valmistelussa. Tarkemmat sijainti- ym. tiedot saa kunnasta.

Hattulalla on vahva ja pitkä kulttuurihistoria, josta syystä kuntaan sijoittuu runsaasti sekä valtakunnallisesti että maakunnallisesti merkittäviä kulttuuriympäristöjä. Laajat kulttuuriympäristöjen alueet ja myös arvokkaat maisema-alueet sijaitsevat usein taajaman kasvialueilla. Kuntakaavoitukselle on tärkeää, että tiedot kulttuuriympäristöjen ja arvokkaiden maisema-alueiden sisällöstä, rajoituksista ja rajauksista ovat ajantasaisia. Kunta pitää tärkeänä, että em. alueiden vaikutusten arvioinnissa ja käsittelyssä kuvataan riittävällä perusteellisuudella niiden huomioon ottaminen kuntakaavoituksessa. Tilanteissa, joissa edellä mainittuihin alueisiin kohdistuu maakunnallisia tai paikallisia tavoitteita, kaavoituksen tehtävänä on sovittaa yhteen erilaiset ja -tasoiset intressit.

Kunta pitää hyvänä ja ajankohtaisena, että vaihemaakuntakaavoitukseen sisältyy kestävä liikunnan asiat. Toimivat matkaketjut ovat erityisesti työssäkäyntiliikenteen sujumisen kannalta oleellisia. Vaihemaakuntakaavassa tulee tutkia seudullisen raideliikenteen kehittämisen edellytykset, mukaan lukien sen mahdollisesti edellyttämät tekniset parannustarpeet. Olennaista raideliikenteen kehittämisessä on sujuvan ja tiheän junatarjonnan mahdollistama raidekapasiteetti ja myös sellaiset asemalaitureiden pituudet, jotka mahdollistavat myös pitkien junakokonaisuuksien pysähtymisen.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Parolan asemalla on tärkeä rooli seudullisen raideliikenteen kehittämisessä. Olennaista on, että asema kytkeytyy hyvin muuhun liikenneverkkoon ja, että asemalla on mahdollisuus tarpeelliseen pysäköintiin.

Seudullisesti turvallinen pyöräliikenteen verkko on tärkeä. Hattulan kunnassa on toteutettu Sattulassa pyörätiekokeilu, joka mahdollistaa pyöräilyn ja autoilun turvallisen vuorovaikutteisen liikkumisen. Kunta esittää, että pyörätiekokeilua jatketaan ja laajennetaan Armijärven sivuitse ja Lehijärven länsipuolitse.

Kuntakaavoituksen osalta kunnassa on käynnissä Lepaan suunnan osayleiskaavan laatiminen. Merkittävimmät asemakaavat ovat työn alla Poransaarella, Sattulassa ja Katinalan rinteellä. Lepaan suunnan osayleiskaavan jälkeen yleiskaavatyö on tarkoitus jatkaa Lehijärven ympäristössä. Niiden sisällön painotuksista on tarpeen neuvotella erikseen kunnan kanssa, jotta ne voidaan ottaa riittävällä tavalla ja vuorovaikutteisesti huomioon vaihemaakuntakaavan laadinnassa.

Hattulan kunta omistaa merkittävästi maata ns. Merven alueella, jonne on tarkoitus ohjata erityisesti tuotannollista työpaikka- ja yritystoimintaa. Alueen kehittyminen edellyttää sen liittämistä valtatielle 3 eritasoliittymän kautta. Hattulan kunta esittää, että vaihemaakuntakaavassa ”kestävän liikkumisen ” osassa selvitetään seudullisesti ja maakunnallisesti tärkeän Merven elinkeinoalueen kuljetus- ja liikkumisyhteydet valtatielle 3 ja tehdään tarvittavat aluevaraukset.

Seudullisen maankäytön ja -liikenteen pitkäjänteiseksi kehittämiseksi vaihemaakuntakaavassa tulisi tutkia ns. Pälkäneentien ympäröivää maankäyttöä palvelevien liittymien sijoittuminen rinnakkaisväylään.

Kunnan elinvoimaohjelmassa 2024–2030 korostuu sijainnin ja maankäytön merkitys elinvoimatekijänä. Hattula on kiinteä ja vetovoimainen osa Hämeenlinnan kaupunkiseutua. Toiminnalliset ja fyysiset yhteydet ovat avainasemassa. Hämeenlinnalla ja Hattulalla on yhteisiä intressejä maankäytön järjestämisessä ja kehittämisessä sekä ns. Pälkäneentien että valtatie 3 ja seututie 130 suunnissa, mukaan lukien ns. radanvarsitien jatkaminen Katinalasta Hämeenlinnan kaupunkiin saakka.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Vaihemaakuntakaavatyössä on tarkoitus käsitellä laajasti eri energiamuotojentuontoalueita ja niiden toteuttamisedellytyksiä sekä aluevarauksia.

Merkittävien kulttuuriympäristöjen käsittelytapa tarkentuu työn edetessä. Hämeen liitto käy mielellään näistä keskustelua myös hankkeen aikana järjestettävissä työneuvotteluissa.

Eri kaavatasoilla esitetyt ja vahvistetut maankäytön tavoitteet ja intressit on tarkoitus ottaa huomioon ja yhteensovittaa vaihemaakuntakaavatyössä.

Liikenteen osalta esitetyt näkemykset otetaan huomioon ja merkitään tiedoksi ja otetaan kaavoitustyössä huomioon siinä määrin, kun ne ovat maakuntakaavatyöhön liittyviä ja siinä ratkaistavia asioita.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Hausjärven kunta

LAUSUNTO/MIELIPIIDE:

Kunnanhallitus päättää lausuntonaan, että Kanta-Hämeen maakuntakaava 20240 1. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma on hyvin laadittu, ja se antaa kattavan kuvan tulevan kaavatyön tavoitteista, laadinnasta ja vaikutuksista. Hausjärven kunnalla ei ole osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta erityistä lausuttavaa.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Merkitään tiedoksi.

TOIMENPIDE:

Merkitään tiedoksi.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 01

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Tässä on viestiä koskien maakuntakaavan muutoksia. Hattulan Niinimäkeen suunnitellaan tuulimyllyhanketta Takajärven viereen ja kyseistä aluetta ei ole merkitty maakuntakaavaan tuulimyllyalueeksi. Mielestäni kyseistä tuulivoimalaa ei tulisi rakentaa ja näin olleen maakuntakaavaa ei tule muuttaa.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1§ määrätään, että kaavaa laadittaessa tulee arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset, joita ovat esimerkiksi vaikutukset:

- ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön
- maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon
- kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin
- alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen
- kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön.

Kuitenkaan hankkeessa ei ole huomioitu edellä mainittuja asioita eli hankkeen haittavaikutuksia. Ei esimerkiksi voida tietää, miten maan muokkaaminen tulee vaikuttamaan lähialueen vesistöihin tai pohjaveteen, eläimiin ja lähialueiden ympäristöön. Myöskään voimaloissa käytetyt kemikaalit eivät ole luontoystävällisiä. Suuret rakennustyöt tulevat vaikuttamaan alueen ainutlaatuiseseen luontoon, joka tulee muuttumaan peruuttamattomasti. Hanke tulisi vaikuttamaan koko alueen ekosysteemiin ja luonnon puhtauteen. Lisäksi hankealueen lähellä sijaitsee suojelualueita ja voimalan rakentaminen tulisi vaikuttamaan myös niihin. Hanke vaikuttaisi esimerkiksi eläinten elintilaan ja siten myös koko alueen luontoon.

Rakennustyöt vaikuttavat siis luonnonvaroihin kuten maa- ja kallioperään. Tätä kautta hanke vaikuttaa pohja- ja pintaveteen sekä näin myös ihmisiin ja eläimiin. Lisäksi tällä hetkellä alueen hyväksi todettu ilmanlaatu tulee kärsimään rakentamisen, kuljetusten ja voimaloiden takia. Alueen luonnon muuttuessa myös puiden hiilinieluja katoaa merkittävä määrä. Ei ole myöskään riittävää tutkimusta, miten tuulivoimalat vaikuttavat ihmisiin. Voimalat aiheuttavat värinää, välkettä ja meluhaittaa. Tuulivoimalat aiheuttavat tutkimusten mukaan matalaa infraääntä, jota ei voi verrata luonnon aiheuttamiin infraääniin. On todettu, että ihmisen elimistö reagoi tällaiseen matalaan infraääneen ja se voi vaikuttaa aivojen tasapaino- ja liikealueille. Nämä aivojen osa-alueet puolestaan vaikuttavat tunteisiin. Hankealue tulee lähelle asutusta sekä loma-asuntoja, ja mielestäni on turhaa altistaa ihmiset ja erityisesti alueen lapset, kun ei tiedetä, mitä vaikutuksia tällaisella hankkeella voi olla.

Hattulan kunta eikä Suomi tarvitsisi tätä tuulivoimalaa, jota ajetaan ”vihreillä” arvoilla, mitkä eivät tule toteutumaan: luonnon pilaaminen, eläinten elinympäristön muuttaminen, suuret rakennustyöt, raaka-aineet, kuljetukset, hankkeesta aiheutuvat ongelmajätteet, kemikaalit, huoltotyöt ... Tätä hanketta ohjaakin raha, jota esimerkiksi maanomistajat ja kunta tulisivat saamaan. He eivät kuitenkaan tule kärsimään teollisuusalueen suorista vaikutuksista.

Mielestäni tällaisen hankkeen eteenpäin vieminen tulisi pysäyttää. Asukkaita tulee kuunnella, sillä vaikutukset kohdistuvat heihin ja tuleviin sukupolviin suoraan.

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentiaalin kartoituksessa Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 02

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Ymmärtääkseni missään päin Suomea ei ole niin korkeita tuulivoimaloita, joita nyt on kaavailtu Hattulaan. Nämä järkyttävän korkeat laitokset tulevat näkymään eri puolilla Hattulaa ja Hämeenlinnaa ja siten pilaamaan kaunista hämäläismaisemaa. Tällä hetkellä on 'buumi' päällä rakentaa tuulivoimaloita, mutta en usko, että muutamien vuosien päästä trendi on enää sama ja uusia mahdollisuuksia kehitteillä. Ja sitten kun tuulivoimalat ovat tiensä päässä, kenen vastuulla on niiden purkaminen.

En lähde tähän luettelemaan muita ongelmia (melu, metsä/luonto, metsän eläimet ym.), koska olette varmasti niistä tietoisia.

Toivottavasti pystytte tekemään kauaskantoisen ratkaisun ja estämään Niinimäen tuulivoimahankkeen. Kaavailtu sijainti järvien keskellä on myös erittäin kummallinen.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentialin kartoituksessa Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

12.5.2024

Henkilö 03

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Potentiaalinen tuulivoima-alue kohde/alue 20 Hämeenlinna, entinen Kalvola: Meillä on rantatonttialue Kotkajärven rannalla kiinteistö xx, johon perheeni harkitsee mökin/saunan rakentamista siellä jo harrastettavan virkistäytymisen ja metsäretkien lisäksi. Lisäksi meillä on kiinteistö xy Kotkajärveltä hieman pohjoiseen - rannan ja tilamme välissä on serkkujen metsä. Emme missään nimessä halua tuulivoimaa lähellekään kiinteistöjämme saati kiinteistöillemme. Metsässämme on myös arvokasta harju- ja suoaluetta puhumattakaan tuosta Kotkajärven pohjoisrannasta, jossa on muitakin mökkejä kuten koko Kotkajärven alueella. Suvun metsiä on jo tarpeeksi pilkottu ja myös pakkolunastettu Naturaan. Nyt, kun vihdoin vuosikymmenten jälkeen nuokin metsät ovat yhtymämme osalta hoidossa, ja haluan itse jättää myös lapsillemme paikan, josta nauttia, vastustamme ehdottomasti alueelle mahdollisesti kaavailtua tuulivoimaa.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Maakunnallinen tuulivoimapotentiaalinen kartoitus osoitti myös Kalvolan alueelta mahdollisia tuulivoimatuotannolle soveltuvia alueita. Selvitystä tullaan vielä täydentämään talven aikana.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvityksetkin ovat osin kesken, ei vielä ole tehty päätöstä mitä alueita sisällytetään 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena. Tuulivoiman rakentaminen edellyttää lähtökohtaisesti myös ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sekä kuntatason kaavoitusta, jossa maanomistajat ovat keskeisiä osallisia. Esitetyt mielipiteet otetaan huomioon vaihemaakuntakaavaa laadittaessa.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 04

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Olen alun perin Helsingissä asunut 1960-luvun lapsuuden pellon ja metsän vieressä kerrostalossa ja siellä oli hyvin hiljaista. 70-luvulla meidän talolle loppuvaa Kantelettarentietä alettiin jatkaa ja siihen rakennettiin ensin Eka-market, joka nykyisin on Kauppakeskus Kaari. Nyt se on tiheästi asuttua aluetta. Meillä ei ollut kesämökkiä ja sellaisesta haaveilin. Opiskelin Turussa ja siellä perusti perheen ja etsimme järvenrantamökkiä. 20 vuotta sitten löysimme Takajärven rannalta ihanan hiljaisen rantatontin, johon olemme pikkuhiljaa saaneet rakennuksia. Vieläkin tunnelma on kuin lapissa. Niin puhdasta, hiljaista ja täydellistä.

Tämä alkusi siksi, että tämä tuulipuistohanke on mennyt niin tunteisiini, että olen masentunut ja lamaantunut. On ihan pöyristyttävää, että ei ajatella, miten peruuttamatonta on tuhota hiljainen, puhdas luonto. Käymme koiran kanssa ulkoilemassa Murhalammen ympäristössä, jossa on hienoja harjualueita ja marjastamme ja sienestämme lähisoilla ja metsissä, ihan suunniteltujen tuulivoimaloiden alapuolella.

Luonnonsuojelualueita pitäisi alueella laajentaa eikä tuoda betonia ja teitä muutaman sadan metrin päähän niistä. Metsää on hakattu alueella paljon, mutta metsä kasvaa. Jos luonto jätetään rauhaan, niin 50 vuoden kuluttua kaikki on kasvanut taas. Eläimet, linnut ja ihmiset saisivat elää puhtaassa hiljaisessa luonnossa, mikä on maailmanlaajuisesti harvinaista. Viime talvena Keski-Euroopassa autoillessamme oli tuulivoimalat peltojen läheisyydessä ei "sysimetsässä".

Tämä alue kuuluu hienoon järviylänköön, erämaa-alueita! Mökkeilyn ideahan on olla ulkona puuhailemassa ja suurin osa maalla asuvista ja mökkeilijöistä marjastaa, sienestää ja/tai metsästä. Takajärvi ja Renkajärvi on erikoisen puhtaita. Takajärven vesistö latvajärvenä on tärkeää säilyttää puhtaana, vesi virtaa pitkälle Kokemäenjokeen, josta me turkulaisetkin saamme nykyisin vetemme. Ajatus retkeilystä korkeiden tuulimylyjen alapuolella tuntuu siltä, että Venäjä hyökkää, on kauhea stressi päällä kun yläpuolella huiskii siivet ... jokamiehen oikeudella ei paljon ole väliä ...

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentialin kartoituksessa Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI
TOIMENPIDE:

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 05

LAUSUNTO/MIELIPIIDE:

Hämeenlinnassa asuvina ja Hämeenlinnassa ja Hattulassa kiinteistöjä omistavina esitämme mielipiteenämme ja lausuntonamme OAS- menettelyyn ja prosessiin, että seuraavat asiat tulee ottaa huomioon ja arvioida huolellisesti:

1 Maisemamaakuntajaon mukainen Tammelan ylänköseutu on Etelä-Suomessa ainutkertainen alue, jonka säilyttäminen ja luonto on säilytettävä vähintään nykytilaisena tarkasteltaessa kaikkia kolmea kaavoituksen aihekokonaisuutta: puhdas siirtymä, kestävä liikkuminen, kulttuuriympäristö. Alue muodostaa ison yhtenäisen metsäisen, soiden ja pienten järvien alueen, jota halkovat harvat tiet ja pienehköt peltoalueet ja kylät. Vaikka alueen metsät ovat jo olleet pitkään metsätalouuskäytössä, on Tammelan ylänköseutu tärkeä elinpiiri monelle Suomen luonnon eläinlajeille, niin suurpedoille ilves, susi, ahma ja karhu (viime vuosilta niukasti havaintoja), kuin hirvieläimille ja metsäkanalinnuille, metso, teeri ja pyy. Alue on hiljainen alue, asia, joka on todettu maakuntakaavan taustamateriaalissa. Tässä vaihemaakuntakaavassa olisi syytä merkitä asia selkeästi kaavaan. Hiljaisuuden lisäksi alueella on huomattavan vähän hajavaloa, mikä takaa luonnollisen pimeyden, seikka mikä on luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä ja toisaalta mahdollistaa hienosti tähtitaivaan näkymisen.

2 Aihekokonaisuudessa puhdas siirtymä tulee erityisesti tarkastella asiaa viimeisimmän tiedon ja tutkimuksen perusteella. Tämä tarkoittaa sitä, että suuria teollisen mittaluokan tuulivoimaloita ei sijoiteta metsäiselle alueelle ja samoin aurinkovoimaloiden sijoittaminen pitää tehdä metsää säästäen. Esimerkiksi aiemmin tehdyt tuulivoimaselvitykset pohjautuvat kartta- ja kirjoituspöytä harjoituksiin ja niissä ei oteta riittävästi huomioon tuulivoimaloiden koon kasvamista ja usean voimalan yhteisvaikutusta. Haitta- ja häiriövaikutusten arvioinnissa ei ole noudatettu varovaisuusperiaatetta ja esimerkiksi uusimman tutkimustiedon valossa (Luke <https://www.luke.fi/fi/uu/set/katsaus-useat-lintu-ja-nisakasryhmat-vaistavattuulivoimaloita>) eläimet väistävät tuulivoimaloita. Nyt suunnitellaan jo 10 MW maatuulivoimaloita, joiden korkeus on jopa 300 m tai enemmän. Käytännössä useimmat viranomaisohjeet (esim. mpäristöhallinto 2/2014 tuulivoimaloiden melun mallintaminen) pohjautuvat huomattavasti pienempiin tuulivoimaloihin. Osana energiaratkaisuja pitää ratkaisun elinkaari ja käytönjälkeinen ennallistaminen lisätä mukaan suunnitelmiin. Suunniteltaessa mahdollisia tuulivoimala-alueita tulee erityisesti kiinnittää huomiota voimaloiden laajaan näkyvyyteen, ääni- ja muihin ympäristöhaittoihin. Lisäksi tulee arvioida mikä on suunniteltujen tuulivoima-alueiden ekologinen jalanjälki. Suomessa on jo luvitettuna ja pitkälle suunniteltuna merkittävä tuulivoimakapasiteetin kasvu, jolloin mahdollinen uusi tuulivoimarakentaminen pitää keskittää alueille, missä haitat luonnolle saadaan minimoitua. Muussa tapauksessa vain tuhotaan luontoa. Lisäksi energiaratkaisuissa on ajateltava kokonaisuutta vähintään Suomen tasolla, joissain tapauksissa Pohjoismaisella tasolla eikä luotava mahdollisuuksia yksittäisen energiamuodon toimijan tai yksittäisen kunnan harjoittamaan osaoptimointiin. Uusien siirtolinjojen osalta on suosittava maakaapelointia aina, kun se on teknisesti mahdollista.

3 Arvioitaessa kestävä liikkumisen aihekokonaisuutta pitäytyminen nykyisiin maastokäytäviin on hyvä lähtökohhta. Nykyisten ratkaisujen ja uusien hankkeiden ekologista kestävyyttä arvioitaessa on varmistettava eläinten liikkumismahdollisuudet riittäväillä silta- tai

ALLEKIRJOITETTU SAHKOISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

tunnelirakenteilla, mitkä mahdollistavat ja varmistavat eläinten perinteisten kulkureittien hyödyntämisen ja estävät pienten suljettujen populaatioiden muodostumisen.

4 Kulttuuriympäristön aihekokonaisuuteen liittyen tuulivoimalat muuttaisivat merkittävästi maisemaa ja aiheuttaisivat merkittävästi haitallista maisemavaikutusta erityisesti Tammelan ylänköseudulla. Nytkin vireillä olevat hankkeet esim. Niinimäki Hattulassa pilaa perusteellisesti niin Härkätien, kuin Vuohiniemen perinteiset maisemat. Ja tämä koskee niin näkymiä, äänimaisemaa kuin öistä valomaisemaa.

5 Kaavoitusprosessin yhteydessä on tehtävä luotettavat arviot ratkaisujen vaikutuksista luontoon, ihmisiin, elinkeinoihin ja kiinteistöjen arvoon. Jotta arvio olisi luotettava se tulee saada useammalta riippumattomalta taholta ja sen tulee kattaa kaava.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Hämeen liitto kiittää palautteesta.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö Hattulan Niinimäen tuulivoima-alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoima-alueena vai ei. Mielipiteessä esille nostetut painotukset otetaan huomioon 1. vaihemaakuntakaavan valmistelussa. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 06

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Kanta-Hämeen vaihemaakuntakaavan OAS/ mielipide 11.5.2024

"Maakuntakaavoituksen tarkoituksena on suunnitella yksittäistä kuntaa laajemman alueen maankäytön kehitystä: mitä toimintoja tulisi sijoittaa minnekin. Maakuntakaava ohjaa myös kunnallista kaavoitusta, eikä kunta voi kaavoittaa maakuntakaavan vastaisesti."

"Maakuntakaavan tarkoituksena on päättää ja merkitä kaavaan ne alueet, joille uusia energiantuotantoalueita ja siirtolinjoja on tarkoitus Hämeessä sijoittaa . "

Mielestäni keskeinen kysymys on, mikä tai kuka maakunnissa tai valtakunnallisesti koordinoi kaikkia mahdollisia tuulivoima-ym. maankäyttöhankkeita. Nyt vaikuttaa siltä, että hyvin villisti kunnat ja maanomistajat voivat suunnitella ja toteuttaa alueillaan tapahtuvia ratkaisuja.

Ja toinen keskeinen kysymys on, miten suunnittelussa ja lupamenettelyissä otetaan huomioon erillisten hankkeiden yhteisvaikutukset jollakin seudulla, ja eri kuntien raja-alueilla.

Hämeen liiton tuottaman selvityksen mukaan Hämeen maakuntaan on mahdollista rakentaa useita tuulivoimaloita. Ko selvityksessä tunnistettiin yhteensä 31 potentiaalista tuulivoima-alueita. Potentiaaliset alueet sijoittuvat koko maakunnan alueelle. Alueet mahdollistavat noin 490 tuulivoimalan rakentamisen. (Tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden selvitys Kanta-Hämeen maakunnan alueelta 2012/2023)

Huolestuttavana esimerkkinä on Renkajärven alue, joka on ympäröity potentiaalisilla tuulivoima-alueilla, esimerkiksi Rimmilän, Kaution ja Vuohiniemen kylät. Yksi hanke, Niinimäen tuulimyllyalue, on juuri käsittelyssä Hattulan kunnassa. Alle 12 voimalaa käsittävät alueet voidaan jopa kunnan omilla päätöksillä toteuttaa.

Tällä hetkellä Niinimäki ei ole merkitty tuulimyllyalueena maakuntakaavassa. Se on kuitenkin listattu potentiaaliseksi sellaiseksi. Hattula ei voi kaavoittaa sinne 12 myllyn aluetta ilman, että maakuntakaavaan tehdään muutos. Nyt menossa on koko maakuntaa koskeva muutostyö, jonka tuloksena Niinimäellekin voi tulla tuulivoima-alueen merkintä.

Suunnitelmissa mahdollisiksi tuulivoima-alueiksi merkityt alueet ovat olemukseltaan metsämaata, ja voimassa olevien käytäntöjen mukaisella tuulivoimarakentamisella niiden olemus muutetaan laaja-alaisesti teollisuusmaisemaksi.

Nyt arvioitavana olevassa Hämeen liiton vaihemaakuntakaavasuunnitelmassa on varmistettava huolellinen vaikutusten arviointi eri näkökulmista:

- luonnonympäristön pirstoutuminen; myllyt, sähkönsiirto, huoltotiet ym.
- melu- ja välkehaitat: riittävien etäisyysvyöhykkeiden varmistaminen
- metsän tuhoutuminen, eläinten elinmahdollisuuksien heikentyminen,
- ihmisen elinympäristön huonontuminen
- maisema-alueiden ja rakennetun kulttuuriympäristön mureneminen
- ihmisten eriarvoinen asema muutoksissa: toiset hyötyvät ja toiset kantavat haitat

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Arviointisuunnitelmassa ei ole tarkasteltu alueiden käyttöä esimerkiksi ns. 'hiljaisien alueiden' säilymisen näkökulmasta. On varmistettava, että Kanta-Hämeen alueelta löytyy vielä sellaisia luontoalueita, joilla luonnon omien äänien kuuleminen on mahdollista ilman ihmisen toimintojen aiheuttamaa häiritsevää taustakohinaa. Tällaiset luontoalueet eivät suinkaan ole äänettämiä, koska luonto halutessaan saa aikaan kovaakin melua. Näillä alueilla luonnon omat äänet ovat pääosassa ja ihmistoiminnan äänet ovat satunnaisia tai niitä ei kuulu ollenkaan.

On käsittämätöntä, että esimerkiksi tuulimyllyistä mahdollisesti saatava, kokonaisuudessaan kuitenkin aika vähäinen ja suhteellisen harvoille kohdentuva taloudellinen hyöty tulee vain n. 30 vuoden ajanjaksolle, ja sen saamiseksi hävitetään vähintään kymmenen/kymmeniä neliökilometrejä luontoa, joka ei sen jälkeen palaudu enää koskaan, ei ainakaan satoihin vuosiin. Tuulivoimaloiden rakentamisen vaikutukset kyseisen alueen ja sen ympäristön asukkaiden elämään sekä ympäröivien alueiden kasvillisuuteen ja eläimistöön voivat olla murskaavia ja laajoja.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentialin kartoituksessa Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 07

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Ulkoilureitti on piirretty edelleen pihani xx nimisellä tilalla Hämeenlinnan Katiskosken ja Janakkalan Viralan rajalla. Karttamerkintä ohjaa kulkijoita pihani läpi kotirauhaa rikkoen. Toivoisin karttamerkkinnän korjaamista koska ulkoilureitti sovittu siirrettävän 5.3.2019 itään päin pois pihapiiristäni. Alueella ei myöskään ole yksityistietä kuten reitin siirrossa on merkitty eikä mailleni ole annettu lupaa ulkoilureitille. Autan mielelläni uuden reitin etsimisessä. Toivon, että huomioitte Janakkalan kunnan kaavavirheen mitä ei ole keritty oikaisemaan. Rakennukset rak.lupa xx-yy ja kaava 2004-2006.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Maakuntakaavassa oleva ulkoilureittilinjaus on yleispiirteinen ja ohjeellinen yhteystarpeesta kertova merkintä. Merkintä ei kuvaa ulkoilureitin tarkkaa sijaintia. Reitin tarkka sijainti määräytyy sen mahdollisen toteuttamisen yhteydessä. Ulkoilureittien toteuttaminen perustuu maanomistajien kanssa tehtäviin vapaaehtoisii sopimuksiin tai ulkoilureittireittitoimitukseen.

Kyseisen ohjeellisen ulkoilureitin linjausta muutettiin maakuntakaavan 2040 laatimisen yhteydessä itään päin. Ulkoilureitin linjaus ei seuraa mielipiteen antajan kiinteistön halki kulkevan yksityistien linjausta eikä näin ollen piirry tilan xx rakennusten läheisyyteen.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 08

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Maakuntakaavoituksen tarkoituksena on suunnitella yksittäistä kuntaa laajemman alueen maankäytön kehitystä: mitä toimintoja tulisi sijoittaa minnekin ja se vaikuttaa myös tuulimyllyjen sijoituspaikkoihin. Tietääkseni Hämeessä yli 10 tuulimyllyn voimala-alueet määrittellään maakuntakaavassa.

Nyt on suunnitteilla Hattulaan Niinimäen tuulimyllyalue Renkajärven ja Takajärven maisemiin ja tällä hetkellä Niinimäki ei ole tuulimyllyalue maakuntakaavassa. Mökin omistajan ominaisuudessa vastustan noin ison tuulivoimala-alueen rakentamista näin lähelle tiheää loma-asuntoaluetta, jossa on yksi Etelä-Suomen harvoista näin suurista yhtenäisistä alueista, joissa liikenteen taustamelu puuttuu käytännössä lähes kokonaan.

Alueella on korvaamattomia luonto- ja virkistysaluearvoja eikä alue ole riittävän laaja voimaloiden muodostamien puistojen toteuttamiseksi. Tuulivoimalat ovat erityisen haitallisia petolinnuille. Alueella pesii sääksiä ja sääksikannan elvyttämiseksi on tehty vuosikymmeniä työtä Sääksisäätiön toimesta. Säätiökin on sitä mieltä, ettei tuulivoimaloita sijoiteta kahta kilometriä lähemmäs sääksen pesää lentopoikasten törmäysriskin vuoksi. Lisäksi hankealueen läpi kulkee kurjen keväinen ja syksyinen päämuuttoreitti. Suunnittelun alueen ympärille sijoittuu useita luonnonsuojelualueita. Lähimpänä niistä on suunnittelun alueen koillisrajan tuntumassa oleva soidensuojelualue (Hanhisuo – Saunasuo – Alajoki).

Tulee mieleen kysymyksiä:

1. Mitkä ovat tuulivoima-alueen luonto- ja terveysvaikutukset?
2. Toteutuuko elinvoimaisen luonto- ja kulttuuriympäristöjen sekä luonnonvarojen turvaaminen?
3. Mikä on vaikutus ihmisiin, virkistykseen, asumiseen ja elinkeinoon?
4. Entä terveysriskit?
5. Vaikuttaako pohjaveteen? Olen juuri suunnitelmassa porauttaa kaivon mökille, mutta mikä on 1-2 km päähän tulevan ropelliaseman vaikutus vesihommaan?
6. Mikä on vaikutus kiinteistöjen arvoon?

Alueella liikkuu paljon sienestäjiä ja marjastajia. Nämä maastot taitavat hävitä mielettömän hankkeen takia. Hanketta ajavat mielellään vihreiden arvojen avulla ratsastavat ahneet tuulivoimayhtiöt ja varmaan mielellään maanomistajat, jotka saavat hyvää vuokratuloa maistaan ja kunnan päättäjät, jotka eivät mökkeile tai asu lähimailla. Tämä haittavaikutuksista piittaamaton toiminta on edesvastuutonta. Asumisviihtyvyyden heikkenesi, rakennettavat voimalat muuttaisivat nykyistä erämaamaista maisemaa olennaisesti ja voimaloista tulisi maisemaa hallitsevia elementtejä välkkyvine lapoineen. Myös käyntiäni saattaa häiritä, samoin lentoestevalot. Muutos olisi dramaattinen ja lopullinen. Tuskin niitä ihan heti sieltä poistettaisi, vaikka todettaisiin että pilalle homma meni. Tuulivoiman saasteettomuuskaan ei ole sitä mitä luvataan. Jo kuluvat osat, mm roottorin lavat ovat ongelmajätettä.

Entä rakentamisen aiheuttamat haitat, alue muuttuisi pitkäksi aikaa isoksi työmaaksi, josta erämaan rauha on kaukana ihmisiltä ja eläimiltä. Tuulivoimahankkeen elinkaaren aikaiset suorat kielteiset ilmastovaikutukset aiheutuvat kasvihuonepäästöistä, joita muodostuu

ALLEKIRJOITETTU SAHKOISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

tuulivoimaloiden raaka-aineiden ja osien valmistuksessa, tuulivoimaloiden osien ja muiden materiaalien kuljetuksissa hankealueelle ja hankealueella rakentamisaikana, hankealueen ja sähkönsiirtokaapeleiden rakentamisessa, kunnossapitohommissa ja sen vaatimassa liikenteessä. Entä sitten aikanaan voimalan purkamisen ilmastovaikutukset ja hinta? Lisäksi tuulivoima-alueen rakentaminen aiheuttaa muutoksia alueen kasvillisuuden ja puuston hiilinieluihin, kun niitä raivataan pois hankkeen tieltä. Miten edes noin isoja tuulettimia saa rakentaa näin lähelle asutusta???

Suunnittelualueen rajalta on varmaan hyvinkin alle 2 km lähimpiin mökkeihin. Myös maisemavaikutuksiin pitäisi kiinnittää erityistä huomiota läheisen asutuksen ja loma-asutuksen sekä alueen virkistyskäytön vuoksi. Vaikka tuulivoiman saasteettomuus ei tästä parane, niin onhan Suomessa laajoja asumattomia korpia, jossa isot tuulettimet eivät häiritse ihmisiä / terveyttä eivätkä välttämättä eläimiäkään, niin kuin esimerkiksi nyt suunniteltavassa kohteessa. Olenkohan ymmärtänyt tai kuullut väärin Hattulan kunnan strategian:

- Kuntamme sijaitsee suurten kaupunkikeskusten kainalossa keskellä kaunista luontoa ja historiallisia nähtävyyksiä.)
- nautit ainutlaatuisesta luonnonympäristöstä
- tavoitteena hyvinvoiva kuntalainen (liikkuva elämäntapa)

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentiaalin kartoituksessa Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 09

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Kiitos mahdollisuudesta kommentoida maakuntakaavan suunnittelua. Toivoisin, että suunnitteluprosessissa huomioisitte, että osakaavoilla voi tällä hetkellä esim rakentaa 9 tuulivoimaa 100 eri osakaavaan alueella, jos muut säännökset eivät sitä estä. Maakuntakaavan pitäisi estää tällainen mahdollisuus ja maakuntakaavan tulisi ohjata selkeästi kokonaisuutta. Vihreän energian osalta tulisi tarkastella kokonaishyötyä ihmisille, eläimille ja luonnolle. Rahallinen lyhyentähtäimen hyöty ei saisi ohittaa edellä mainittuja. Uusien voimalaitosten rakentamisaikaiset ja toiminta-ajan huollon aikaiset rasitteet luonnolle, ihmisille ja eläimille tulisi huomioida tarkkaan. Erityisesti toivon, että huomioitte tuulivoimalalaitokset, jotka kohoavat Eiffel tornin korkuisiksi ja aiheuttavat huomattavaa haittaa ympäristölle ja ihmisille.

Toivon, että tutustutte tarkkaan uusimpiin tutkimuksiin ja hyödynnätte maailmalla jo toteutettujen projektien tuloksia. Maakunnan avokas rauha ja luonto on suuri rikkaus, jonka arvo tulee vain kohoamaan, kun muualla voimalaitosten myötä ihmisen asuinalueet kapenevat. Voimalaitosten suunnittelu pitäisi ohjata sinne, missä melu/maisemahaitat ovat jo ennestään ja alueet eivät houkuttele ihmisasumuksia esim isojen teiden varret, jolloin tietkin ovat valmiina ja puiden kaato jää minimiin. Maakuntaamme tulisi kehittää arvokkaan luonnon ehdoilla, mahtavat vesistöt tulisi säilyttää puhtaina ja Hämeen härkätie pitäisi säilyttää kulttuurimaisema, eikä sitä saisi enää enempää pilata uusilla tuulivoimalalaitoksilla. Upea luonto isojen kaupunkien lähellä olisi varmasti houkutteleva matkailukohde monelle. Matkailua toki pitäisi samalla kehittää niin, että siitä ei tule rasitetta.

Toivon viisautta työhönne. Kaavapäätöksillä on valtava merkitys ihmisen terveydelle ja hyvinvoinnille, monimuotoinen luonto ja eläinkunta on kaikkien etu.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentialin kartoituksessa pyrittiin löytämään seudullisesti merkittäviä tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita, eli sellaisia alueita mihin voisi mahdollisesti rakentaa yli 10 voimalaa käsittävän kokonaisuuden. Kanta-Hämeen voimassa olevassa kokonaismaakuntakaavassa on seudullisesti merkittävän tuulivoima-alueen alarajaksi määritelty 10 voimalaa ja tämä rajausta sitoo myös tätä vaihemaakuntakaavaa.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Tuulivoimaselvityksen perusteella ei tuulivoimaloita saa rakentaa, vaan ne vaativat tarkempia selvityksiä ja vaikutusten arvioiteja. Näitä selvityksiä laaditaan Hämeen liiton toimesta sekä mm. yleiskaava- ja YVA- prosessien yhteydessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan myös huomioon kaavaratkaisua tehtäessä.

TOIMENPIDE: ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

11.5.2024

Henkilö 10

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Olen yksityinen kiinteistönomistaja, joka omistaa itse tai perheensä kautta kiinteistöjä Hattulan kunnan ja Hämeenlinnan kaupungin alueella. Sukujuureni ovat Kanta-Hämeessä, jossa vietän myös vapaa-aikani. Haluan nostaa vaihemaakuntakaavan suunnittelu- ja hyväksymisprosessissa esille kaksi vapaa-ajanviettäjän kannalta merkittävää asiaa esille

- Tuulivoima ei sovi energian tuotantona alueille, joilla on paljon järvi joiden rannat on kaavoitettu vapaa-ajanasutusta varten. Järvien rannoilla olevien kiinteistöjen omistajat ovat sijoittaneet pääomaansa lähelle luontoa varmistaakseen mahdollisuutensa viettää vapaa-aikaa ei-teollisessa ympäristössä poissa kaupungin hälystä ja kiireestä. Tuulivoima tulee vaikuttamaan ihmisten hyvinvointiin ja käyttäytymiseen hyvin laajalla alueella niin näköhaittana, jatkuvan äänen lähteenä ja hermostuttava taustaliikkeenä, joka ei anna mahdollisuutta rauhoittua. Järvien selät vain lisäävät haittaefektejä, jotka tuntuvat tuulivoimaloiden kasvaessa entistä paljon laajemmalla alueella.

- Hämeen liiton tulee lisätä arvostettujen alueiden virkistyskäytön suunnittelua. Hämeessä on ollut hyvä yleinen tieverkosto. Päätie on ollut Hämeen härkätie Turusta Hämeenlinnaan. Se on jatkunut Viipurintienä Hämeenlinnasta Lammin ja Hollolan kautta aina Viipuriin asti. Tie on ristennyt Hämeenlinnassa Hiidentien kanssa. Hiidentie on kulkenut Suomen lahden rannalta sisämaan kautta Pohjan lahden rannalle. Tiet ovat peräisin keskiajalta. Niiden reitti on talviaikana poikennut kesäurasta varsinkin Hämeen alueella, jossa on paljon harjuja. Toinen merkittävä virallinen tieverkosto oli postipolut, joita 1900-luvun alussa syntyneet ihmiset kunnioittivat tärkeinä kulkuväylinä. Suurin osa tästä tie- ja polkuverkosta on vielä havaittavissa maastossa, mutta on koneellisen metsänkäsitteilyn ja -muokkauksen myötä häviämässä. Tiet ovat suuntaa antavasti vanhoissa kartoissa. Koska kysymys on maakunnallisista jopa valtakunnallisista verkostoista, niiden suunnittelua tulee edistää maakunnallisesti. Historialliset tiet ja polut luovat paikallisen tarinan kautta hyvän pohjan alueiden virkistyskäytön ja matkailun edistämiseen. Euroopan unionin maaseudun kehittämisrahasto antanee hankkeelle myös taloudellista toteutusapua.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentialin kartoituksessa tunnistettiin useita mahdollisia tuulivoimaloiden alueita. Päätökset mahdollisten tuulivoimala-alueiden siaslyttämisestä vaihemaakuntakaavaan vaativat tarkempia analyysyjä, eikä päätöksiä ole tehty. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä.

Virkistykseen soveltuvien alueiden tunnistaminen ja niiden riittävyden edistäminen on maakuntakaavan keskeisiä tehtäviä ja myös vanhojen tielinjojen säilymistä edistetään mahdollisuuksien mukaan, joskin näitä teemoja käsitellään tekeillä olevassa vaihemaakuntakaavassa vain rajallisesti.

TOIMENPIDE:
ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 11

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Vapaa-ajan asunto on Renkajärven rannalla Hattulassa. Asunto on korkealla rannassa, joten tuulivoimalat näkyisivat varmaan järven yli kokonaan tontilleni. Ei ole metsää edessä estämässä näkymää. Rakennusalue on niin sanottua hiljaista aluetta. Pelkään myös melun kantavan erittäin hyvin järven yli. Toivon ettei kaavassa sallita tämän rakentamista.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentiaalin kartoituksessa Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 12

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Hämeen liitto on uudistamassa voimassa olevaa maakuntakaavaa siten, että se mahdollistaisi Niinimäen tuulimylyhankkeiden toteutumisen Hattulan kunnan Renkajärven alueelle. Tässä alla perustelen, miksi maakuntakaavan uudistaminen on tarpeetonta eli miksi tuulivoimalahanketta ei tulisi toteuttaa.

Tiedetään, että hankealueen vakituiset asukkaat sekä loma-asukkaat vastustavat hanketta perustelluista syistä. Onkin siis mielestäni kohtuutonta, että kyseistä hanketta ja maakuntauudistusta yritetään vielä ajaa eteenpäin eikä kuunnella ihmisiä, joihin kyseinen tuulivoimala teollisuusalue tulisi vaikuttamaan suoraan. Mielestäni se, että maanomistajat ja kunnan päättäjät, jotka eivät asu/ mökkeile suunnitellulla hankealueella, haluavat ansaita vuokratuloja tuulivoimasta, piittaamatta haittavaikutuksista, on edesvastuutonta toimintaa.

Maakuntakaavaa suunnitellessa tulee huomioida sen välittömät ja välilliset seuraukset. Jos maakuntakaavaa tullaan muuttamaan, jotta tuulivoimalahanke toteutuisi, maakuntakaavassa ei siis huomioitaisi sen negatiivisia seurauksia. Tuulimylyalue olisi teollisuusalue, joka ei edistäisi ihmisten terveyttä tai viihtyvyyttä. Tiedetään, että tuulivoimalat vaikuttavat negatiivisesti ihmisen terveyteen, joten on edesvastuutonta ajaa tällaista hanketta eteenpäin. Kaavoitustyönne ei huomioikaan esimerkiksi alueen hiljaisuutta, mikä on väärin. Renkajärven hiljaisuus tulee huomioida maakuntakaavassa ja näin ollen sitä uhkaavat hankkeet tulisi unohtaa. Jos kyseinen teollisuusalue toteutuisi, alueen koskematonta luontoa tultaisiin muokkaamaan peruuttamattomasti. Suuret rakennustyöt pilaavat luonnon ja muuttaa eläimien elinoloja. Koko alueen ja sen lähialueiden ekosysteemi tulisikin muuttumaan. Alueen puhdas luonto katoaisi. Kuitenkin juuri kyseistä aluetta käytetään aktiivisesti esimerkiksi metsästykseseen, kalastukseen, marjastukseen, sienestykseen ja luonnossa liikkumiseen. Hattulan kunta mainostaakin kaunista luontoaan, mutta tämä luonto tultaisiin pilaamaan teollisuusalueella.

Vastustan siis tuulivoimalahanketta ja suunniteltua maakuntakaavan muutosta, sen toteuttamiseksi.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentialin kartoituksessa Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 13

LAUSUNTO/MIELIPIIDE:

Mielipiteellä on yhteensä 10 allekirjoittajaa.

Alueen vakituksina asukkaina haluamme seuraavassa muistutuksessa tuoda esille seuraavia seikkoja ja huolia, jotka koskevat Hämeen liiton Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040 1. vaihemaakuntakaavan OAS-suunnitelmaa.

Melu

Renkajärven alueelle esitetään asuinkiinteistöjemme molemmille puolille tuulivoimala-alueita (alueet 16 ja 17). Vakituisten talojen alue samoin kuin Renkajärven alue on pääosin haja-asutusalueita, jota voidaan kuvata metsäiseksi, harvaan rakennetuksi maaseutumaiseksi ja luonteeltaan rauhalliseksi alueeksi. Renkajärven alue, kuten hiljaiset alueet usein, on luontoalue, jossa ihmiset nauttivat luonnossa liikkumisesta, kauniista maisemista ja luonnon äänien kuulemisesta. Renkajärven alueella toimii useita mökkivuokrausta tarjoavia yrityksiä ja järvi on jo 1930-luvulta lähtien ollut suosittu mökkijärvi. Alueella vakituisesti asuville ja kesäasukkaille sekä alueella yöpyville matkailijoille hiljaisella äänimaisemalla on suuri psykologinen merkitys. Renkajärvi ympäristöineen on merkittävä myös historialtaan, sillä alueella on todistetusti liikkunut viikkejä jo 1000-luvulla. Tuulivoima-alue vaikuttaa erityisesti kaukomaisemaan ja erämaan kokemiseen suurella alueella muuttaen maiseman hierarkiaa ja vaikuttaen laajalti ympärivään luonnonmaisemaan. Hämeen Härkätien ympäristö on lisäksi maakunnallisesti arvokas maisema-alue, jonka näkymiin tuulimyllyt tulevat vaikuttamaan selvästi.

Katsomme, että tuulimyllyalueiden vaikutuksia arvioitaessa on huomioitava vaikutusalueen herkkyys pilaantumiselle, ääni-, välke- ja valosaasteelle. Naapurille, lähistöllä asuvalle tai kiinteistöä, rakennusta tai huoneistoa hallitsevalle ei saa aiheutua kohtuutonta räsitusta ympäristölle melusta tai valosta. Arvioitaessa räsituksen kohtuuttomuutta on otettava huomioon paikalliset olosuhteet, räsituksen muu tavanomaisuus, räsituksen voimakkuus ja kesto, räsituksen syntymisen alkamisajankohta sekä muut vastaavat seikat. Alueen luonne huomioiden tuulimyllyjen toiminnasta aiheutuva melu on häiritsevää. Tuulivoimamelun impulssimaisuus ja tonaalisuus sekä merkityksellinen sykintä lisäävät melun häiritsevyyttä. Haja-asutusalueilla tuuliturbiinin äänet ärsyttävät matalilla äänentasoilla taustamelun ollessa vähäisempää.

Tuulivoimateknologia kehittyy nopeasti ja alueille sijoitettavat tuulimyllyt tulevat olemaan korkeampia ja tehokkaampia kuin poissulkevassa analysoinnissa käytetyt lähtöarvot ovat olleet. Lähtöarvoina tulisi käyttää myös talviaikaisia tilanteita ja eri tuulennopeuksia. On pidettävä huoli siitä, ettei maakuntakaavassa tehdä varauksia sellaiselle tuulivoimarakentamiselle, joka toteutuessaan ylittää valtioneuvoston asetuksessa (1107/2015) tai terveydensuojelulaisissa (763/1994) ja sen nojalla annetuissa säännöksissä annettujen melutasojen ohjearvot. Mallinnuksessa tulee myös huomioida vesistön voimistava vaikutus meluun.

Tuulivoimalatoiminta ei saa aiheuttaa kohtuutonta haittaa tai räsitusta ympäristölle myöskään varjostusvaikutuksen, eli välkkeen muodossa. Välkevaikutuksen lisäksi huomautamme, että Renkajärven alueella yöllisten keinovalojen aiheuttamaa valosaastetta on vähän. Tämä mahdollistaa mm. revontulien ja tähtitaivaan tarkkailun. Tuulimyllyjen valot tulevat vaikuttamaan alueen pimeyteen. Valosaasteen on todettu aiheuttavan haittoja ihmisten viihtyvyyden ja terveyden lisäksi myös luonnolle. Valosaasteen on mm. havaittu vaikuttavan haitallisesti Renkajärven alueellakin runsaana esiintyvän kiiltomadon lisääntymiskäyttäytymiseen.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Hämeen maakuntaliiton tuulivoimaselvityksessä Renkajärven alueen tuulivoimala-alueet oli arvioitu teknis-taloudellisesti tuulivoimatuotantoon huonosti sopiviksi. Muistutamme myös, että molemmat alueet ovat Hämeen liiton vuoden 2016 hiljaisten alueiden selvityksessä merkitty maaseutumaiseksi hiljaiseksi alueeksi. Kyseisessä selvityksessä todetaan seuraavasti: "Muuta ympäristöä hiljaisempien alueiden säilyminen hiljaisina on tärkeää, sillä kertaalleen menetettyä hiljaista äänimaisemaa on todella vaikeaa, ellei jopa mahdotonta palauttaa.

Luonnonhiljaisuuden voisi luokitella uusiutumattomaksi luonnonvaraksi." Tuulivoiman rakentamisen myötä nämä alueet menetetään.

Niinimäen tuulivoimapuiston muut vaikutukset

Mobiiliverkot sekä radio- ja TV-lähetykset

Hämeen maakuntaliiton laatiman tuulivoimaselvityksen lähtöoletuksena on, että tuulivoimassa on pelkästään kysymys asumisviihtyvyydestä. Tämä oletus on väärä, sillä tuulivoimalla on lisäksi vaikutuksia myös asumisedellytyksiin näillä alueilla.

Puhelinverkkojen kuuluvuudet vakituisen asutuksen alueella ovat tällä hetkellä huonompia kuin monissa osissa Lappia. Asiasta on toistuvasti oltu yhteydessä operaattoreihin. Operaattoreiden vaihtamisesta ei asukkaille ole ollut apua kuuluvuusongelmaan. Moni alueella vakituisesti asuvista tekee etätöitä ja työn tekeminen on jo tälläkin hetkellä haastavaa puhelinverkkojen heikon kuuluvuuden vuoksi. Kuuluvuuden saavuttamiseksi joutuu oleskelemaan ulkona ja sisällä taloissa verkot toimivat vain joissakin tietyissä kohdissa.

Myös radio- ja TV-lähetyksen kuuluvuus ja näkyminen on heikkoa. Tv-kanavia joutuu virittämään toistuvasti, yhtenä päivänä näkyvät yhdet kanavat ja toisena päivänä toiset.

Radiosta ei myöskään saa kuuluviin kaikkia kanavia.

Tuulivoimapuistojen on todettu aiheuttavan häiriöitä mm. vaikutusalueensa mobiiliverkkoihin sekä radio- ja TV-lähetyksiin. Pelkäämme, että tuulivoimapuisto lopettaa mahdollisuudet etätöskentelyyn. Vaadimme, että työn teon tulee olla mahdollista jatkossakin ja pahitteeksi ei todellakaan olisi tilanteen parantuminen.

Pohjavesi

Vakituisen asutuksen kiinteistöt saavat juoma- ja käyttövetensä omista kaivoistaan. Vaikka Niinimäen tuulivoimapuisto itsessään sijaitsee Rengon 1-luokan pohjavesialueen ulkopuolella, tulee tuulivoimapuiston raja-alue vain 200–300 m:n päähän pohjavesialueen muodostumisalueen rajasta. Renkajärven pohjoispäähän kaavailtu tuulimylyalue sijoittuu osittain Rengon pohjavesialueella ja pohjavesialueen ulkopuolella on maastotietokannan mukaan runsaasti lähteitä. Muistutamme, että pohjaveden pilaamiskielto on ehdoton. Pohjavettä ei saa pilata eikä sen laatua tai määrää vaarantaa. Tällä alueella ei ole mahdollisuutta esimerkiksi kunnalliseen vesihuoltoon. Mikäli alueelle tehdyt varaukset, esimerkiksi tuulivoimalle, heikentävät toteutuessaan pohjaveden antoisuutta ja laatua, niin jäämme ilman vettä.

Hämeen liitto on teettänyt aurinkovoimaselvityksen, jota OAS:in kuulemisaikana ei ollut saatavilla netistä. Aurinkovoimaloilla on pohjavesialueelle sijoituessaan merkittäviä heikentäviä vaikutuksia pohjaveden muodostumiseen pinnoitetun alueen lisääntymisen vuoksi. Hulevesien lisääntymisen vaikutus on huomioitava arvioissa suunniteltaessa aurinkovoimaloita pohjavesialueille.

Alueen luonto

Renkajärven ympäristöön esitettyjen tuulivoimala-alueiden läheisyydessä sijaitsee useita Natura 2000- verkostoon kuuluvia alueita. Renkajärven pohjoispäähän kaavailulla tuulimylyalueella mm. kurjet kokoontuvat keväisin ja syksyisin. Samalla alueella viihtyy myös ilves. Vakituisten kiinteistöjen alueella esiintyy lepakoita. Tuulimylyillä on tutkimuksissa todettu olevan vaikutuksia ainakin lentävien lajien esiintymiseen.

Renkajärvi on Hämeen alueella harvinainen karu, ekologiselta tilaltaan erinomaiseksi luokiteltu ja syvimiltä kohdiltaan jopa noin 30 m syvä järvi. Siihen laskee vain metsä- ja suoalueilta tulevia oja.

Tiet ja asuntojen arvo

Renkajärven alueella olevat tiet ovat kovan rasituksen alaisena, sillä normaalin asukasliikenteen

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

lisäksi tieverkostoa kuormittavat puu- ja turverekat. Teille muodostuneita reikiä asfaltissa korjataan useampia kertoja vuodessa jo nykyisellään. Liikenteeseen liittyvät suunnitelmat ovat tällä hetkellä vain osin nähtävillä kuulutuksen alaisella sivustolla.

Taloudellinen kestävyys

Tuulivoimaselvityksessä on maalattu kovin ruusuinen kuva tuulivoiman taloudellisesta kestävydestä. Tuulivoimaa on Suomeen rakennettu runsaasti viime vuosina. Tuulivoimaloiden tuotannon riippuvuus tuulesta ja tuotannon epätasaisuus heiluttaa sähkön hintaa sekä lisää tarvetta säättövoimaan. Olisiko maakuntakaavassakin jo aika tarkastella kriittisesti sitä millaisia alueita on järkevää kadottaa tuulivoimalle? Yksittäisten maanomistajien saaman taloudellisen hyödyn sekä kunnan verotulojen kasvatus toteutetaan laajan alueen maan- ja kiinteistönomistajien maksamana. Tuulivoiman rakentaminen laskee alueen virkistyskäyttö- ja asuinkiinteistön arvoa, kuten tehdyissä tutkimuksissa on yksiselitteisesti todettu. Emme kuitenkaan saa korvauksia arvon alenemisesta tai aiheutetusta haitasta. Kiinteistöjen myyminen vaikeutuu. Etätyömahdollisuuksien heikentyessä asuminen täällä hankaloituu asettaen vakituiset asukkaat erittäin ikävään asemaan.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentiaalin kartoituksessa Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 14

LAUSUNTO/MIELIPIIDE:

Palaute Niinimäen tuulimylyhanketta koskien:

Asun osoitteessa xx. Olen muuttanut tänne maalle noin 10 vuotta sitten, jolloin yksi keskeinen motivaatio liittyi luontoon ja erämaisuuuteen. Olen aktiivinen luontoliikkuja, joka nauttii luonnon monimuotoisuudesta.

Suunniteltu tuulipuisto sijoittuu alueelle Kanta-Hämeessä, joka on viimeisiä hiljaisia erämaa-alueita maakunnan alueella. Suunniteltu hanke ei mielestäni vastaa EU:n luonnonsuojelulainsäädännön uudistusta, joka on tärkeä askel luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa myös Suomessa. Uusi luonnonsuojelulaki tuli voimaan 1.6.2023. Tuulivoimahankkeen toteutuessa erämaa-alue muuttuu teollisuusalueeksi, jonka luontovaikutuksia on YVA-selvityksessä käsitelty kattavasti.

Sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten merkitystä ei myöskään tule väheksyä, joskaan niitä ei ole selvitetty tai edes pyritty selvittämään (esim. vaikutus kiinteistöjen arvoihin, sosiaaliseen viihtyvyyteen alueella, maisemallisen ilmeen vaikutus luontoelämykseen). Tuulipuistohanke ei myöskään ole kansallisen energiatarpeen kannalta niin merkityksellinen, että sen suunnittelemiseen tai rakentamiseen olisi tarvetta, koska energiatarpeen ongelmat tällä hetkellä ovat kausiriippuvuudessa. Kun Suomessa tulee on varsin edullista sähköä tarjolla, mutta tyynellä säällä korvaavaa ei tarpeeksi. En kannata hanketta ja esitykseni on maakuntakaavatyöhön, että erämaa-alueita ei kaavoiteta hanketta varten. Toivon, että Renkajärven -alueet säilytetään luonnonvaraisina myös jälkipolvia varten.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentialin kartoituksessa Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

12.5.2024

Henkilö 15

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Jätämme mielipiteen maakunnan pitkäaikaisina asukkaina, maakunnassa työskentelevinä sekä maanomistajina, luonnonsuojelu- ja ennallistamisalueiden perustajina ja virkistyskäyttäjinä. OAS mainitsee kaavan tavoitteina ”tukea maakunnan muutosta kohti ekologisesti kestävää taloutta ja kasvua, joka ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen ja fossiilisiin polttoaineisiin”, mikä tapahtuisi ”hyödyntämällä mahdollisimman hyvin olemassa olevia rakenteita”. Tavoite olemassa olevien rakenteiden käytöstä on kiitettävä ja syytä nostaa kaavatyön perustaksi. Samansuuntaisia tavoitteita on mm. Pohjois-Karjalassa, missä maakuntaliitto esittää, ettei metsäisiä alueita muutettaisi aurinkovoimaloiksi. Pyydämme huomioimaan kaavatyössä, että maakunnassa on myös aktiivisesti ja suunnitelmallisesti lisättävä sellaisia elinympäristöjä, jotka säilyvät luonnontilaisina tai saavat palautua luonnontilaan. Sekä laji- että luontotyyppien uhanalaistumiskehitys alueella on hälyttävä eikä näytä merkkejä pysähtymisestä; lisäksi uhkana on, että ilmastonmuutos heikentää tilannetta edelleen. Kaavatyössä on huolehdittava myös siitä, että luonnontilaisten ja ennallistettavien elinympäristöjen määrä kasvaa tulevaisuudessa. Ilman tiukasti suojeltujen ja luontoarvot edellä käsiteltävien alueiden lisäämistä uhanalaistumiskehitys ja luonnon monimuotoisuuden kriisi ei pysähdy. Maakunnan laji- ja luontotyyppiesiintymiä ja kohteita voi suojella ja auttaa vain maakunnan rajojen sisäpuolella. Muistutamme, että maakunnassa on käymättä laaja julkinen keskustelu siitä, miten tärkeänä pidämme viimeisiä metsämantereita eli Tammelan ylänköä ja Evoa, jotka ovat koko Etelä-Suomessa poikkeuksellisia luonto- ja virkistyskäyttöarvoiltaan. Maakunnalla on iso vastuu myös esimerkiksi harjuluonnosta, kun kaikki kolme Salpausselkää ja merkittäviä pitkäikäisiä harjuja kulkee alueellamme. Myös maakunnan Etelä-Suomelle erittäin arvokas suo- ja pienvesiluonto on säilytettävä ja heikentyneiden suo- ja vesielinympäristöjen tilaa parannettava ennallistamalla. Hämeen-Uudenmaan järviylänkö kuuluu Etelä-Suomen maakuntien liittouman vision mukaan Etelä-Suomen ”arvokkaimpiin luonnonympäristökokonaisuuksiin”. Visiossa kohti vuotta 2030 todetaan myös: ”Etelä-Suomi on kilpailukykyinen luontomatkailun alue Euroopassa”. Tämä edellyttää häiriöttömiä, yhtenäisiä, myös erämaisia luonnonympäristöjä. Esitämme, että kaavatyötä ohjaisi pirstomattomien ekologisten verkostojen ja elinympäristöjen sekä virkistyskäytön merkitys maakunnan elinvoimaisuudelle sekä sellainen näkemys elinkeinoista, jossa luontomatkailu ja luonnon ennallistaminen eivät ole alisteisia esimerkiksi ulkomaisten pääomasijoittajien elinkeinotoiminnalle. Maakunnan maanomistajien intressien moninaisuus on ymmärrettävä kaavatyössä. Esimerkiksi kaikki metsänomistajat eivät tavoittele ansioita metsätaloudesta tai energiantuotannon maanvuokrista vaan osa pyrkii ansaitsemaan myös ekologisella kompensoinnilla, luontomatkailulla tai ennallistamisella. Tuulivoimakartoitus kaavan taustana Kanta-Hämeen tuulivoimakartoitus (2022) soveltuu sellaisenaan huonosti suunnittelun perustaksi. Energiantuotantoa on kartoituksessa luonnosteltu erämaisillekin alueille sekä maakunnan keskeisten ekologisten yhteyksien kohdalle. Esimerkiksi selvityksen alue 10 sijoittuu ekologisen yhteyden kohdalle ja Mustajärven ym. selvityksessä (2016, 20) tunnistetulle laadullisesti edustavalle luonnon ydinalueelle. On selvää, ettei laadullisesti edustava luonnon ydinalue ja ekologinen yhteys luonnon monimuotoisuudelle arvokkaiden pienvesien ja Natura-suon välissä sovellu energiantuotantoon, joka pirstoo ekologistia yhteyksiä ja reviiirejä sekä aiheuttaa pysyvää metsäkatoa. Nostamme kartoituksen alueen nro 10 vain yhdeksi esimerkiksi siitä, että tuulivoimakartoituksen energiantuotantoon löytämät alueet voivat

ALLEKIRJOITETTU SAHKOISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

olla lähtökohtaisesti varsin ongelmallisia ekologisen kestävyyskannalta. Kestävän kehityksen tavoitteet eivät toteudu, jos ilmastotoimet pahentavat luonnon monimuotoisuuden kriisiä ja aiheuttavat luontokatoa. Muut taustaselvitykset Taustaselvityksistä ensimmäisenä mainitaan tällä hetkellä tuulivoimakartoitus. Koska luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ja kuudes sukupuuttoaalto ovat jopa akuutimpi ratkaistava kriisi kuin ilmastonmuutos, katsomme, että eniten painoarvoa on annettava luonnon ympäristöihin ja luonnon tilaan liittyville selvityksille ja kartoituksille. Erityisen tärkeänä pidämme Mustajärven ym. selvitystä Kanta-Hämeen ekologisesta verkostosta. Sen lisäksi suunnittelutyössä keskeisiä ovat mm. Kanta-Hämeen hiljaiset alueet ja Hämeen maakunnallinen melutasoltaan hiljaisten alueiden kartoitus, luonnonsuojelualueet ja luontotyyppialueet, Natura-alueet, lintualueet (IBA, FINIBA, Maali), luonnon ja maisemasuojelun kannalta tärkeät harjualueet, muut geologisesti arvokkaat kohteet sekä soidensuojelun täydennys ehdotuksen loppuraportti aluerajauksineen. Kaavatyön aikana osallisille on syytä tuottaa kattava selvitys myös siitä, mitä tällä hetkellä tiedetään uhanalaisten lajien ja luontotyyppien esiintymistä maakunnassa. Suunnittelussa on otettava huomioon, että maakunnan harvaan asutuilla alueilla puuttuu laji- ja luontotyyppitietoa, jopa kokonaan, joten esimerkiksi lajitiedon puuttuminen ei tarkoita, etteikö tietyllä alueella voi esiintyä myös uhanalaisia, rauhoitettuja, luontodirektiivin suojaamia tai luontoarvoja indikoivia lajeja. Ilmastotoimien periaatteista OAS ja tämänhetkiset taustaselvitykset keskittyvät vahvasti energiantuotantoon. Ilmastotavoitteet kuitenkin edellyttävät myös energiankäytön ja muun kulutuksen vähentämistä. Tätä on vaikea toteuttaa yksinomaan kaavalla, mutta peruseriaate on tärkeää huomioida suunnittelussa. Päästöttömän energian tuotannon on kuljettava käsi kädessä sen kanssa, että lisätuotannon tarpeen pitäisi jäädä mahdollisimman pieneksi. Haitatonta energiantuotantoa ei ole niin kauan kuin tuotanto aiheuttaa maankäytön muutoksia. Metsien hakkuumäärä on maakunnassa ylittänyt kestäväksi arvioidun tason vuodesta 2019. Hakkuupaine on edelleen suuri, mutta samaan aikaan metsä-, suo- ja pienvesiluontotyyppien ja niiden lajien tila on hälyttävä. Sekä vanhat metsät että suot tarvitaan ennen muuta hiilivarastoiksi ja -nieluiksi. Vaikka puuston kasvu varttuneessa metsässä hidastuu, vanhojen puiden suuren tilavuuden vuoksi pienikin suhteellinen kasvu merkitsee määrällisesti suurta lisäystä puun sitomaan hiileen. Myös koskemattoman metsämaan maaperä juurineen, karikkeineen ja eliöineen muodostaa suuren hiilivaraston. Kaava ei ratkaise hakkuumääriä eikä ojitustilannetta, mutta kaavalla voidaan ohjata maankäyttöä esimerkiksi suojelualueiksi ja ekologisiksi yhteyksiksi. Talousmetsien ja turvekankaiden käyttöä voidaan nytkin ohjata mm. maisemasyistä tai vesiensuojelun vuoksi, eikä missä tahansa saa hakata tai ojittaa miten tahansa. Ekologisen kestävyysperiaate vaatisi samaa myös ekologisten yhteyksien, riittävän suojelupinta-alan ja uhanalaisimpien lajien ja luontotyyppien säilyttämiseksi ja lisäämiseksi. Tuuli- ja aurinkovoiman tuotanto puustoisissa ympäristöissä aiheuttaa yhtä aikaa sekä hiilinielujen että elinympäristöjen menetyksiä. Pyydämme ohjaamaan energiantuotannon alueille, jotka on jo rakennettu tai muuten raivattu ihmiskäyttöön. Aurinkovoima ja perinnebiotoopit Vetoamme maakuntaliittoon, että aurinkovoima ohjattaisiin pois puustoisista ympäristöistä. Maanviljelyn, kotieläintuotannon ja aurinkovoiman järkevästi toteutettua yhteistyötä on edistettävä ja tuettava maakunnassa kaikin keinoin. Ratkaisut eivät saa kuitenkaan johtaa uuden peltoalan raivaamiseen puustoisilta alueilta tai turvemailta. Peltomaille voi tulevaisuudessa olla saatavissa aurinkovoimalarakenteita, jotka mahdollistavat kasvintuotannon ja/tai laidunnuksen voimalla-alueella. Tämä on otettava kaavatyössä huomioon. Ilmaston äärevöityessä ja kuumentuessa paneelikenttä voi olla kasvintuotannon ja/tai laiduntajien etu, kun kosteus säilyy kasveille paneelien alla ja eläimet saavat paneeleista varjoa. Kaava vaatisi kattavan taustaselvityksen maakunnan perinnebiotooppien sijainnista ja tilasta. Keto- ja niittykasvillisuudelle ns. uuselinympäristöt voivat olla ratkaisevan tärkeitä, kun perinnebiotooppeja luontotyyppinä ollaan menettämässä ja kaikki Suomen perinnebiotoopit ovat uhanalaisia. Perinnebiotooppien tilan huomioiden aurinkovoiman kaavoitus esimerkiksi kivennäismaiden perinteisillä saattaisi olla ekologisesti perusteltua siellä, missä voimalla-alue voisi

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

esimerkiksi muodostaa yhteyden olemassa olevien perinnebiotooppien välille tai laajentaa jonkin esiintymän keto- tai niittylajeille sopivaa ympäristöä. Hyvin tuottavalle viljelymaalle rakentamista on ensisijaisesti vältettävä. Kaavaa varten olisi tärkeää selvittää niin sanotusti vaikeat peltolohkot, jotka ovat viljelijöille työteknisesti hankalia esimerkiksi muotonsa ja lohkolle sijaitsevien sähköpylväiden tai muiden rakenteiden vuoksi. Erityisesti kuivuudesta kärsivillä paahteisilla mailla "vaikeita" peltoja voisi harkiten kaavoittaa aurinkovoiman tuotantoon kasvinviljelyn, laidunnuksen tai uuselinympäristön asettamin reunaehdoin. Paahteisissa uuselinympäristöissä ketojen ja pienruohoniittyjen lajeja on todennäköisesti tuotava alueelle erikseen, sillä ne tuskin levivät paneelikentille luonnostaan harvoista ja pienistä luonnonesiintymistään. Monin paikoin suoraan perinnebiotoopin viereen ei voi kuitenkaan kaavoittaa energiantuotantoa maisemasyistä. Tavoitteeksi kivennäismaiden uuselinympäristönä sopivat esimerkiksi pienlentokentät, joista esim. Räyskälässä esiintyy edustavaa ketokasvillisuutta. Kaavatyön on katsottava niin pitkälle tulevaisuuteen, että tekniset ratkaisut aurinkovoiman, viljelyn tai laidunnuksen sekä uuselinympäristöjen yhdistelmille ovat saatavilla. Kaavassa ei pidä sallia jo olemassa olevien perinnebiotooppien tai arvokkaiden uuselinympäristöjen vaarantamista. Rakennettujen ympäristöjen lisäksi aurinkovoimalle saattavat soveltua entiset turvesuot. Pyydämme ottamaan huomioon, että ensisijainen käyttö turvesoille on vettäminen, jotta kuivuva turvemaa ei päästä hiiltä ilmaan eikä humusta vesistöihin. Samalla syntyy kosteikkoja ja ennallistuvia soita, joille on maakunnassa suuri tarve. Soidensuojeluohjelman täydennysehdotus (SSOTE) SSOTE:n toistaiseksi suojelemattomat kohteet on varattava edelleen ensisijaisesti luonnonsuojeluun. Vielä suojelemattomien alueiden suojelualuevaraus on purkautumassa 5 vuoden kuluttua maakuntakaavan voimaantulosta. Vetoamme maakuntaliittoon, että vaihemaakuntakaava jatkaisi suojelualuevarauksia, jos suojelu on kesken tai toteutumatta. SSOTE:n alueet on laajalla asiantuntijatyöllä tunnistettu alueiksi, jotka tarvitaan suoluonnon suojeluun. Niiden palautuminen metsätaloukseen tai menetys muuhun maankäyttöön, kuten tuulivoimala-alueen pirstomiksi ja kuivattamiksi, sotii kestävän kehityksen periaatteita vastaan. Ilmastotoimet eivät saa lisätä maakunnan luontokatoa eivätkä heikentää luonnon monimuotoisuuden, luontotyyppien ja vesien tilaa. Soidensuojelu säilyttää turpeeseen sitoutuneen hiilen soissa, estää humusta ja kiintoainetta karkaamasta vesistöihin kuten ojitetuilta soilta ja hakkuilta, parantaa uhanalaisten suolajien ja suoluontotyyppien selviytymismahdollisuuksia ja säilyttää luonnontilaisia tai ennallistamistoimin parannettavia alueita virkistyskäyttöön sekä luontomatkailun ja koulutuksen elinkeinotoimintaan. Pyydämme ottamaan tämän huomioon turvemaiden kaavoitusratkaisussa. Myös ojitetut, talouskäytössä olevat puustoiset suot on kaavalla pyrittävä säilyttämään tässä käytössä tai mahdollistamaan ennallistaminen. Turvemaiden talousmetsiä voidaan käsitellä menetelmin, jotka vähentäisivät päästöjä vesistöihin, mutta jos näihin metsiin raivataan huoltoteitä, voimalanpaikkoja tai paneelikenttiä, menetetty talousmetsäala lisää painetta hakata jatkossa sellaisia metsiä, jotka luontoarvojen vuoksi olisi suojeltava. Kaavatyön yhtenä periaatteena olisi tärkeä pitää sitä, että puuntuotannon pinta-ala ei maakunnassa vähene energiantuotannon ja sen vaatiman infran vuoksi, vaan puuntuotannosta siirtyy pinta-ala ensisijaisesti suojeluun. Jos energiantuotantoa viedään puustoisille, luonnoltaan köyhtyneille alueille, olisi kaavalla osoitettava, minne metsitetään vähintään vastaava hehtaarimäärä uutta metsäalaa puuntuotantoa varten. Muutoin hakkuupaine kohdistuu suojelunarvoisiin metsiin eikä energiantuotanto ole ekologisesti kestävällä pohjalla. Sosiaalisesti kestävä kehitys Pyydämme ottamaan kaavatyössä huomioon kestävän kehityksen periaatteet 10 (eriarvoisuuden vähentäminen) ja 17 (yhteistyö ja kumppanuus) erityisesti energiantuotannon kaavoituksessa. Tällä hetkellä tuulivoima merkitsee maanomistajalle hyvää korvausta varsinaisen voimalan paikalta, lähinnä nimellistä korvausta sähkönsiirtolinjojen maanomistajille, ja ympäröivien alueiden asukkaat saavat korvausten sijasta haitat, kuten melun ja valon, pirstoutuvat luonnonympäristöt sekä maanrakennuksesta ja kuivatuksesta syntyvät päästöt vesistöihin. Kun tuulivoima lisäksi tuottaa voittoa tyypillisesti ulkomaisille sijoittajille, ilman

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

riittävää ohjausta tuulivoimarakentaminen aiheuttaa haja-asutusalueilla eriarvoisuutta eikä tue asukkaiden ja alueiden kaikkien virkistyskäyttäjien tai yrittäjien yhteistyötä ja kumppanuutta. Merkkejä syvenevästä kahtiajaosta maanomistajien ja alueen muiden asukkaiden tai virkistyskäyttäjien välillä on mediatietojen perusteella jo ilmennyt Kanta-Hämeessä. Maakuntaliitolle jää vaikea mutta kriittinen rooli varmistaa kaavoituksella, ettei osa maanomistajista saa käytännössä aiheuttaa toisille haittoja, joihin suurella osalla vaikutusalueen toimijoista ei käytännössä ole sananvaltaa. Asukkaiden ja muualta tulevien virkistyskäyttäjien halu puolustaa pirstomatonta Tammelan ylänköä nähtiin Helsinki–Tampere- oikoratalinjauksista syntyneenä kansalaistoimintana. Radan peruunnuttua huoli luonnonympäristöistä, luonnon tilasta ja luontomatkailusta maakunnassa valitettavasti jatkuu. Pyydämme osallistamaan kaavatyössä kaikkia Kanta-Hämeessä asuvia ja toimivia niin, että näkemykset alueen luonnonympäristöistä ja luontoarvoista otetaan aidosti huomioon ja suunnittelussa toimitaan varovaisuusperiaatteen mukaan. Mieli on laadittu tuulivoimakartoituksen aluerajauksilla Janakkalassa, Hämeenlinnassa ja Lopella ja Tammelassa tehdyn maastotyön pohjalta.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Maakuntakaavalla on keskeinen rooli ekologisen kestävyuden vahvistamisessa maakunnan alueella. Luonnonolosuhteiltaan arvokkaita alueita, mahdollisia laajentuvia suojelualueita ja ekologisen verkoston kriittisiä kohtia tullaan tarkastelemaan osana vaihemaakuntakaavatyötä rinnakkain muiden teemojen, kuten puhtaan energian siirtymän kanssa. Maakuntakaavan pyrkimyksenä on löytää keskenään ristiriitaisillekin toiminnoille omat paikkansa.

Luonnontilaisten elinympäristöiden väheneminen, resurssien hukkaaminen tai eriarvoisuuden lisääminen eivät ole tavoiteltavia asioita ja niitä pyritään hillitsemään myös maakuntakaavoituksessa, käytettävissä olevin keinoin. Merkitsemme tiedoksi esitetyt huomiot ja vetoomukset, ja niitä tullaan tarkastelemaan kaavatyön aikana.

Viitattu tuulivoimakartoitus on teetetty kaavoitustyön tausta-aineistoksi eikä sitä tule tulkita suunnitelmaksi tai ehdotukseksi. Seudullisesti merkittävillä tuulivoimala-alueille soveltuvien paikkojen sijainteja tullaan tarkastelemaan tarkemmin kriteerein ja yhteistyössä asukkaiden ja sidosryhmien kanssa.

Taustaselvitysten luetteloa täydennetään luontoselvitysten osalta ja puuttuvien tietojen osalta harkitaan lisäselvitysten tekemistä.

Teollisen mittakaavan aurinkovoimala-alueille ei todennäköisesti tulla tekemään kaavaan aluevarauksia, mutta aihetta käsitellään kaavamääräyksissä. Yksi lähtökohdista tulee epäilemättä olemaan voimalarakentamisen ohjaaminen pois metsäisiltä alueilta ja aurinkovoiman järkevä yhdistäminen maataloustuotantoon.

Soidensuojeluohjelman täydennysohjelman toistaiseksi suojelemattomien kohteiden tilaa tullaan tarkastelemaan ja suojelumerkintöjen uusimisen tarvetta arvioimaan.

Hämeen liitto pyrkii toiminnassaan edistämään kestävä kehityksen tavoitteiden toteutumista ja osallisten tasa-arvoinen kohtelu on keskeisen tärkeää.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 16

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Hämeen liiton aluekäyttötavoitteissa on "raideliikenteen kehittäminen ja kapasiteetin lisääminen nykyisissä maastokäytävissä". Meidän mielestä nykyinenkin liikenne kuormittaa liikaa ratapihan varren asukkaita jollei ympäristölle tehdä jotain. Viatek ja Väylävirasto ovat arvioineet melun määrää kts liitteet. Meluvallit auttaisivat osittain mutta savulle ei voi mitään. Hilpi Kummilan tien alue on pahiten kuormittunut. Kadun varressa on 11 kerrostaloa. VR Transpointin 50-vuotiaat dieselveturit työntävät savua ja meteli on hirveä kun ne lähtevät vetämään kuormia SSAB:n Hämeenlinna tehtaille. Kts liitteet. Näiden osalta paras ratkaisu olisi jos ratapihalta SSAB:lle menevät raiteet sähköistettäisiin. Tällöin meneviä ja tulevia kuormia ei tarvitse ollenkaan pysäyttää ratapihalla.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Hämeen liitto kiittää mielipiteestä. Tarve raideliikenteen kokonaisvaltaiseen kehittämiseen ja sujuvoittamiseen pääradalla, myös tavaraliikenteen osalta, on tunnistettu. Maakuntakaavoituksessa pyritään ohjaamaan teollisuus- ja logistiikkatoimintoja pois kaupunkikeskustojen alueilta. Asuinrakentamisen suunnittelu ja toteutus niin, että melulle altistuminen pysyy ohjeellisissa rajoissa, on kuntatason kaavoituksen tehtävä. Merkitsemme asian tiedoksi ja otamme esille rataverkon kehittämiseen liityvässä työssä.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 17

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Mielipide Kanta-Hämeen vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

On erittäin tärkeää, että tuulivoimateollisuusalueiden ja muunkin energian rakentaminen suunnitellaan maakunnan tasolla ja myös maakuntien energiahankkeita yhteen koordinoiden. Vain näin voidaan hankkeet ohjata teknis-taloudellisesti järkevästi, maakuntien nykyisiä vahvuuksia ja arvoja kunnioittavalla tavalla, asukkaita arvostaen ja niin että, maakunnan muita kehittämisspolkuja ei suljeta harkitsemattomalla tavalla.

Vaihemaakuntakaavan OASissa todetaan, että suunnittelun perusteena on avoimuus ja vuorovaikutteisuus, ja että osallisten rooli on keskeinen, koska he tuovat kaavoittajien tietoon näkemyksensä siitä, minkälaiseksi he haluavat tulevaisuuden Kanta-Hämeen muodostuvan. Osallisilla on eri vaiheissa mahdollisuus vaikuttaa osallistumis- ja arviointisuunnitelman sisältöön, kaavan tavoitteisiin, kaavan sisältöön ja vaikutusarviointien riittävyteen.

Maakuntakaavan tavoitteet ja sisältövaatimukset

Maakunnan strategisena linjauksena OASissa mainitaan Kestävän kasvun Häme 2022–2025- maakuntaohjelma, joka sisältää Kanta-Hämeen mahdollisuuksiin ja tarpeisiin, kulttuuriin ja muihin erityispiirteisiin perustuvat kehittämisen tavoitteet ja kuvauksen keskeisistä toimista niiden saavuttamiseksi. Maakuntaohjelma pitää sisällään myös älykkään erikoistumisen strategian, konseptin, jonka mukaan alueiden tulisi tunnistaa ja valita omat vahvuutensa, joihin tulevaisuuden panostukset ja investoinnit kohdennetaan. Puhutaan siis Kanta-Hämeen kulttuurin ja muiden erityispiirteiden ja erityisten vahvuuksien tunnistamisesta ja näiden vahvuuksien hyödyntämisestä.

OASissa viitataan myös Maankäyttö- ja rakennuslaissa määriteltyihin maakuntakaavan sisältövaatimuksiin, joihin maakuntakaavassa tulee kiinnittää aivan erityistä huomiota:

- maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen
- alueiden käytön ekologiseen kestävytyteen
- ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin
- vesi- ja maa-ainesvarojen kestävään käyttöön
- maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin
- maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen ja
- virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyteen.

On hyvä, että OASin sivulla 12 sisällysluettelona esitetystä kaavan keskeisessä sisällössä on mainittu myös luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja ekologisten verkostojen kriittiset kohdat, sekä omana otsikkonaan kulttuuriympäristö. On myös hyvä, että tarkastellaan pienydinvoiman mahdollisuuksia, ja että raideliikenne aiotaan maakuntakaavassa sitoa nykyiseen maastokäytävään ja luonnonympäristöä pirstovasta, kannattamattomasta, ja Tampere-Helsinki välin kehittämismahdollisuudet sivuuttavasta metsäraitainvestoinnista lopullisesti luovutaan.

Asukkaiden ympäristön ominaispiirteiden säilyttäminen ja kehittäminen nykytilan ja alueen arvojen pohjalta

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI
Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Edellä mainittu listaus ei kuitenkaan riitä kaavan keskeiseksi sisällöksi. Erityisesti tuulivoimalla ja siihen liittyvillä voimalinjoilla ja tiestöllä on merkittäviä erittäin pitkäaikaisia vaikutuksia ihmisten ympäristöön, järvimaisemiin, luonnonympäristöön ja sen hiljaisiin alueisiin, kulttuuriympäristöön, virkistytymismahdollisuuksiin, elinkeinoihin (esim. metsätalous, palvelut ja rakentaminen) sekä mahdollisuuksiin käyttää kiinteistöään siihen tarkoitukseen, johon se on hankittu – oli sitten kyseessä metsänhoito tai loma-asutus. Vaihemaakuntakaavan vaikutukset näihin kaikkiin voivat olla laajoja ja pysyviä.

Vaihemaakuntakaavalla osoitettavat tuuliteollisuusalueet vaikuttavat useiden kilometrien päähän visuaalisesti ja äänellään. Jos loma-asuntorakennus tai -alue ei kelpaa enää siihen tarkoitukseen, mihin ne on hankittu, sen käyttöarvo alenee erittäin merkittävästi. Myös kiinteistön rahallinen arvo alenee mahdollisen ostajan ja ylläpitoon lainaa antavan pankinkin silmissä. Tämä voi johtaa kunnossapidon vähenemiseen. Suomen tilastokeskuksen mukaan vuonna 2019 kotitalouksien asuntoihin ja loma-asuntoihin oli sitoutunut yhteensä keskimäärin n. 60% kotitalouden kokonaisvaroista, joten yksityisten kansalaisten osalta puhutaan merkittävistä taloudellisista- ja käyttöarvoista, joita seudun teollisen luokan tuuliteollisuusalueet ja muut energiahankkeet voivat uhata.

Esimerkiksi latvavesistöjen kirkkaat ja puhtaat vedet, sekä hiljaisuus ovat erityispiirteitä, joiden vuoksi ko. alueille on hakeuduttu lomailemaan. Hiljaisimmilla ja luonnonmukaisimmilla järvialueilla tulee määritellä tuulivoimaloiden vähimmäisetäisyydeksi loma-asutuksesta viisi kilometriä, kuten on tehty esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihekaavan ehdotuksessa Oulujärven osalta.

Hiljaisuuden kokemus ei ole pelkästään melun puuttumista, vaan kyse on herkästä äänimaisemasta. Pitkään jatkuva, monotonisesti sykkivä, koneellinen ääni häiritsee sekä unta että keskittymistä, vaikka se ei melutasoja ylittäisikään. Myös epätietoisuus jatkuuko tilanne päiviä vai viikkoja, ja koska se palaa, saa elimistön tiedostamattomasti ja haitallisesti varuilleen lepoon ja virkistytymiseen, sekä kyläasutukseen tarkoitetuilla alueilla.

Kanta-Häme sijaitsee keskeisellä loma-asukkaiden ja matkailijoiden hyvin saavutettavissa olevalla alueella Helsingin, Tampereen ja Turun välissä. Esimerkiksi Helsingin lentoasemalle on Hämeenlinnasta alle sata kilometriä.

Luonto on Suomen merkittävin matkailullinen vetovoimatekijä yhdessä kaupunki- ja kulttuurielämysten kanssa. Uudet yksilölliset elämykset, aineeton luksus, omasta hyvinvoinnista huolehtiminen ja autenttisuus ovat trendejä, jotka muokkaavat matkailijan käyttäytymistä. Luonnontilainen, monimuotoinen luonto ja lumiset talvet käyvät yhä harvinaisemmiksi ja siten myös arvostetummiksi maapallolla. Vierailijat etsivät matkoillaan merkityksellistä vuorovaikutusta luontoympäristön kanssa. Yksilömatkailun tai pienille ryhmille tarkoitettu ja räätälöity matkustaminen on kasvava trendi. Hiljaisuuden ja rauhan kokemisen lisäksi - Visit Finlandin mukaan - matkailijat etsivät Euroopan kuumien kesien vuoksi myös viileyttä ja yksilöllisiä aktiivilomia Suomesta. Näihin tukeutuva matkailu mahdollistaa pysyvien työpaikkojen luomisen paikallisille asukkaille. Kanta-Hämeellä on tällä alueella paljon voitettavaa, edullisesta sijainnista ja vielä ehjistä luontokokonaisuuksista johtuen. Vaihemaakuntakaavassa tulee esittää alueet, joilla on runsaasti loma-asutusta ja matkailupalveluita, ja tunnistaa näiden alueiden erityisominaisuudet, sekä muikin virkistys- ja matkailupotentiaali Kanta-Hämeen vahvuutena.

Ekologiset verkostot ja luonto

Luonnonympäristön osalta ei riitä, että kaavan keskeistä sisältöä on ”ekologisen verkoston kiinteiset kohteet”. Kanta-Hämeen osalta on jo selvitetty hiljaiset alueet ja luonnon ydinalueet. Ne

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

muodostavat yhdessä toisiaan täydentäen maakunnan tärkeän viherverkoston, jota tulee vaihemaakuntakaavassa varjella. Hämeenlinnan itäpuolella on vahva itä-länsisuuntainen laadullisesti edustava luonnon ydinalueiden verkosto, joka liittyy pohjoisessa maakunnan suurimpaan yhtenäiseen hiljaiseen alueeseen Suojärvi-Takajärvi-Vuohiniemi -suunnalla. Täältä luonnon ydinalueet jatkuvat pohjoiseen Pirkanmaalle.

Uudenmaan suuntaan jatkumo löytyy Liesjärvi-Räyskälä-Komio -suunnasta Ilvesreitit ja arvokkaiden metsäalueiden kautta aina Porkkalaan ja Nuuksioon. Idässä luonnon ydinalueet jatkuvat Evon kautta Päijät-Hämeeseen. Hämeen järviylängön virkistys- ja luontokohteet vaativat vaihemaakuntakaavatyössä erityistä huomiota.

Kanta-Hämeen omat nimikkolajit ovat maakuntanisäkäs ilves, kasvi hämeen kylmäkukka ja lintu sääksi, joita voi eräässä mielessä pitää erityisvastoalajeinamme. On Hämeen liiton kunnia-asia huolehtia niiden säilymisestä elinvoimaisena ja näkyvänä osana Kanta-Hämeen luontoa, ja ottaa ne erityisesti huomioon myös vaihemaakuntakaavatyössä.

Energian tarve ja maakuntakaavojen koordinointi

Useissa maakuntaliitoissa on tällä hetkellä tekeillä vaihemaakuntakaava, jolla suunnitellaan erityisesti tuuli- ja aurinkovoimaloiden lisäämistä lähes kaikkiin mahdollisiin paikkoihin. Vertailuesimerkkinä voi käyttää Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavaa, joka on viranomais ehdotusvaiheessa. Pohjois-Pohjamaalla maakunnallisen tuulivoimala-alueen alaraja on siis 7 voimalaa, ja Oulujärven ympäristössä voimaloiden etäisyyden ranta-alueesta tulee olla vähintään 5 km maisemavaikutusten vähentämiseksi. On toivottavaa, että muissakin maakuntakaavoissa noudatettaisiin näitä samoja rajoja, ja Hämeen pienipiirteisessä kulttuurimaisemassa jopa pienempää myllymäärää ja isompaa etäisyyttä hiljaisilla luonnonrauhan alueilla.

Pohjois-Pohjanmaan itäosassa on suhteellisen paljon järviä ja loma-asutusta, ja tuulivoimateollisuusalueita ei juurikaan ole. Länsiosan vesistöt ovat pääasiassa jokia, ja näkyviä voimaloihin ei juurikaan ole vesistöjen yli. Rannikkomaakuntana ja länsiosiltaan loivapiirteisenä alueena Pohjois-Pohjanmaa on tuulivoiman kannalta edullista aluetta. Vaihemaakuntakaavaehdotuksessa on esitetty maa-alueille seudullisesti merkittäviä tuulivoimala-alueita. Seudullisesti merkittävien tuulivoimala-alueiden tuotanto nykyisellä teknologialla olisi yli 26 TWh vuodessa ja vastaisi noin kolmasosaa koko Suomen nykyisestä vuosikulutuksesta. Merituulivoimaa Pohjois-Pohjanmaalle on osoitettu hieman alle 23 TWh vuodessa, eli lähes yhtä paljon. Yhteensä Pohjois-Pohjanmaalla voisi tuottaa tuulivoimalla lähes 60 % koko Suomen nykyisestä vuosikulutuksesta. Tämä ei pidä sisällään seudullista pienempiä 1-6 tuulivoimalan alueita, aurinkovoimaloita eikä vesivoimaa.

Kanta-Hämeen tuulivoimaselvityksessä ”tunnistetuilla” alueilla olisi mahdollista tulevaisuudessa tuottaa noin 8 600–20 600 GWh sähköä. eli noin 8,6 -20 TWh, eli noin 25 % koko Suomen nykyisestä vuosikulutuksesta, ja 12-30 -kertaisesti maakunnassa nyt teollisuudessa käytetty sähkömäärä. Onko maakuntaan suunnitteilla myös tämän energiamäärän käyttävää ”energiaintensiivistä” teollisuutta?

Yhdessä Pohjois-Pohjamaan kanssa Kanta-Häme tuottaisi jo lähes 85 % Suomen tämänhetkisestä tarpeesta. Tähän ei sisälly aurinkovoimaloita, eikä pieniä modulaarisia SMR-voimaloita tai vesi- ja ydinvoimaa. Kun muissakin maakunnissa on vastaavia maakuntakaavoja vireillä, on ennakoitavissa, että esimerkiksi jo tähän mennessä esitetty tuulivoima:

- on jo nyt kokonaisuutena Suomen energiapaletissa osuudeltaan aivan liian suuri,
- johtaa energian tuhlaamiseen näennäisen ”ilmaisuden” johdosta,

ALLEKIRJOTETTU SÄHKÖISESTI
Luonnonhoitoon perustuvan virkistys- ja matkailupotentiaalin, sekä niiden paikallisia

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

työllistävän vaikutuksen,

- ei epävakaana ja ennakoimattomana houkuttele teollisuutta, ja
- vaatii rinnalleen merkittävässä määrin perus- ja säätövoimaa sekä teknisiä verkostoja, joiden rahoitukseen yksityinen tuulivoimabisnes ei aio osallistua, ja joka vaatii mittavaa verorahoitusta.

On huomattava, että maakuntaliitot yhdessä vastaavat siitä, että Suomen energiajärjestelmästä tulee stabiili ja tasapainoinen, järjestelmä sisältää riittävästi vakaata perusvoimaa ja säätövoimaa, ja että rakentaminen on kustannustehokasta ja olevia verkostoja (voimalinjat, päätiet) mahdollisimman hyvin hyödyntävää. Yksityisen bisneksen, tuulivoimateollisuuden, aiheuttamia kustannuksia ei voi eikä saa kaataa suomalaisten veronmaksajien maksettavaksi.

Hyödynnettävät selvitykset

Hämeen liitto on laadittanut tuulivoimapotentiaalin kartoituksen, jossa lähes kaikkien yli kilometrin päässä asutuksesta olevien alueiden, jotka eivät sisälly johonkin suojeluohjelmaan, on katsottu olevan käytettävissä laajoiksi teollisuusalueiksi.

Laadittu tuulivoimaselvitys ei tue aitoa ja vastuullista suunnittelua, tunnista järvirikkaan alueemme maisemallisia arvoja, tiheää loma-asutusta tai luontomatkailun kehittämismahdollisuuksia. Arvio vähättelee paikallisia vaikutuksia ja pitää tuulivoimarakentamista hyvänä mahdollisuutena haja-asutuksen rajoittamisessa, ja asuin- ja lomarakentamisen estämisessä. Hankkeen vaikutuksena pidetään vain maa- ja metsätalouskäytössä olevan alueen muuttamista [teollisen kokoluokan] energiantuotanto-alueeksi, ja muutenkin teksti on monin paikoin asenteellista ja asukkaita väheksyvää. Lähes kaikki Kanta-Hämeen kuntakaavoilla tiheään lomarakentamiseen osoitetut järvet hohtavat aluekohtaisissa näkyvyysaluetarkasteluissa punaisina. Mahdollisista tuulivoimateollisuus-alueista on perustelemattomasti jätetty pois alueita, joilla jo nyt on melua ja maisemahäiriöitä, kuten teolliset ympäristöt ja asumattomat moottoriteiden, ampumaratojen ym. melulähteiden ja olevien voimalinjojen lähiympäristöt. Selvitys ei tällaisena kelpaa elinympäristömme ja luonnonympäristömme suunnittelun ja perustavaa laatua olevan muutoksen lähtötiedoksi.

OASissa mainituista selvityksistä puuttuu hiljaisia alueita, ekologisista verkostoja ja matkailun sekä virkistykseen kehittämistä huomioivat selvitykset. Vähintään seuraavat olemassa olevat selvitykset tulee lisätä vaihemaakuntakaavan tietopohjaan:

- Hämeen maakunnallinen melutasoltaan hiljaisten alueiden kartoitus paikkatietojärjestelmien avulla (2007)
- Kanta-Hämeen maakunnallinen ekologisten verkostojen selvitys. (Ramboll, 2016)
- Ekologinen kytkeytyvyys ja luonnon monimuotoisuus alueidenkäytön suunnittelussa (Suomalainen tiedeakatemia, 2024)

Lopuksi

Vaihemaakuntakaavan sisällöksi tulee nostaa aidosti ne tekijät, joita ollaan esimerkiksi tuulivoiman tai aurinkovoiman tuotantoalueilla ja niihin liittyvillä verkostoilla todennäköisesti muuttamassa. Esimerkiksi ekologisen verkoston kehittäminen ja hiljaisten alueiden säilyttäminen tulee esittää vaihemaakuntakaavassa.

Kaavan keskeiseen sisältöön tulee lisätä maankäyttömuodot ja teemat, joita erityisesti tuulivoima-alueiden lisääminen saattaa uhata:

- rakennetun ympäristön, loma-asutuksen ja niihin sitoutuneen pääoman ja muiden arvojen säilyminen,
- loma-asutuksen virkistysellinen ja matkailullinen arvon ja ominaispiirteiden selvittäminen ja mahdollisuudet seudullisena vahvuutena,
- hiljaisten alueiden ja luonnonympäristön säilyminen eheinä eliölajit turvaavina kokonaisuuksina ja monikäyttöalueina,

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI
ekologisen verkoston kehittäminen,

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

- luonnonympäristön ja kulttuuriympäristön virkistyskäytön edistäminen

Erityisesti haluan kiinnittää huomiota asukkaiden ja loma-asukkaiden arvostaman ympäristön säilyttämiseen ja kehittämiseen nykyisten vahvuuksien ja arvojen pohjalta, luonnonympäristön, maiseman ja hiljaisten alueiden muodostamien kokonaisuuksien ja ekologisten yhteyksien säilyttämiseen, energiantuotannon maakunnalliseen arviointiin, yleiseen järkevyyteen ja varovaisuusperiaatteen noudattamiseen mitoituksessa ja vaikutusten arvioinnissa.

Vaihemaakuntakaavan lopputuloksen tulee olla asukkaiden ja luonnon elinympäristöjä kunnioittava ja maltillinen ratkaisu.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentialin kartoituksessa pyrittiin löytämään seudullisesti merkittäviä tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita, eli sellaisia alueita mihin voisi mahdollisesti rakentaa yli 10 voimalaa käsittävän kokonaisuuden. Kanta-Hämeen voimassa olevassa kokonaismaakuntakaavassa on seudullisesti merkittävän tuulivoima-alueen alarajaksi määritelty 10 voimalaa ja tämä rajausta sitoo myös tätä vaihemaakuntakaavaa. Tuulivoimaselvityksen perusteella ei tuulivoimaloita saa rakentaa, vaan ne vaativat tarkempia selvityksiä ja vaikutusten arviointeja. Näitä selvityksiä laaditaan mm. yleiskaava- ja YVA- prosessien yhteydessä.

Mielipiteessä mainitut Ekologisen verkoston selvitys sekä Hiljaisten alueiden kartoitus ovat voimassa olevan maakuntakaavan taustaselvityksiä, ja myös näiden teemojen osalta kokonaiskaava sitoo ja ohjaa vaihemaakuntakaavaa.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä mitä alueita sisällytetään 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena.

Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

Lisätään mainitut selvitykset kaavan lähtötietoihin

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 18

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Ostin v. 2021 rantakiinteistön Renkajärven rannalta alle 2 kilometrin etäisyydeltä suunnittelualueesta Niinimäki. Ostin kiinteistön, koska se sijaitsi HILJAISELLA ALUEELLA Renkajärven rannalla, jonka Suomen ympäristökeskus on luokitellut kunnoltaan erinomaiseksi. Kolme kesäkautta olen nauttinut upeasta luonnosta, puhtaasta järvestä ja hiljaisuudesta, jossa kuuluu vain lintujen laulu, kuikat huutelevat. Toinen tärkeä kriteeri ostopäätökselleni oli lyhyt etäisyys pk-seudulta: ei tarvitse ajaa satoja kilometrejä mökille ilmaa saastuttaen. Nyt Hattulan kunta on käynnistänyt täysin järjettömän kaavoitusprosessin, jossa tuhottaisiin aarre, joka Hattulan kunnassa sijaitsee. Lyhytnäköisellä ymmärtämättömyydellä aiotaan tehdä peruuttamatonta tuhoa luonnolle, alueen asukkaille, kesäasukkaille sekä kaikille niille, jotka nauttivat alueesta ja sen ympäristöstä virkistyskäytössään. Vastustan jyrkästi koko hanketta: Tämä on täysin väärä paikka sijoittaa tuulivoimateollisuutta. Luontoarvojen lisäksi hankkeella on myös merkittävät negatiiviset taloudelliset vaikutukset asuin- ja lomakiinteistöjen omistajille. Tuulivoimaloiden läheisyys tutkitusti laskee kiinteistöjen arvoa. Ei kukaan halua ostaa kiinteistöä mölyävien roottoreiden vaikutusalueelta. Arvioin, että taloudellinen menetys minun osaltani olisi noin 150 000 euroa.

Mielipide Hämeen vaihemaakuntakaavan OAS:iin
Renkajärven-Takajärven läheisyyteen ei missään nimessä pidä sijoittaa tuulivoimaloita. Niinimäki - niminen alue on aivan liian pieni alue edes yhdeksälle turbiinille saati suuremmalle määrälle. Hiljainen luontoalue muuttuisi meluisaksi. 11.4.2024 yleisötilaisuudessa tuli Myrskyn edustajalta naurettava kommentti, kun tuulivoimalan ääntä kuunneltiin salissa: "Ääni tuntuu täällä kovempaan, kun täällä salissa on hiljaista". Pointtihan on juuri siinä, että tuulivoimaloita ollaan suunnittelemassa HILJAISELLE alueelle. Alueella ja sen lähiympäristössä (esim. minun rantakiinteistölläni) on todella hiljaista, vain lintujen laulua. On päivän selvää, että tuuliturbiinien äänet tulisivat siinä korostumaan. Myrskyn aiemmin tekemät melumallinnukset on tehty pienemmillä roottoreilla kuin mitä nyt maksimissaan alueelle suunnitellaan (halkaisijat 200 metriä). Melumallinnukset on tehtävä uudestaan ja huolellisesti. Turbiinien yhteisvaikutusten melumallintaminen tärkeää, koska niitä yritetään änkeä liian pienelle alueelle. Melumallinnusohjeet vuodelta 2014 on puutteelliset. Tuulivoimaloiden infraäänistä aiheutuvat terveyshaitat asukkaille ja kesäasukkaille tulee selvittää huolellisesti.

Koska nykyään tuuliturbiinit ovat huomattavasti isompia (pyyhkäisykorkeus jopa 300 metriä) kuin mitä Suomessa aiemmin on rakennettu, tulee minimietäisyys mahdollisen hankealueen reunasta lähimpään asutukseen olla vähintään 3 kilometriä. Kyseessä on rauhallinen erämaa-alue. Jos sinne tulisi 300 metriä korkeita turbiineja jopa 12 kpl, maisema muuttuu totaalisesti levottomaksi välkevaikutuksineen kaikkineen. Asian havainnollistamiseksi tarvitaan paljon havainnekuvia ja -videoita kaikista suunnista. Hyvin surullista, että myös Hämeen härkätielle nuo turbiinit näkyvät maisemaa rumentavina. Renkajärven seudun arvokkaat maisemat pitää säilyttää, eikä tuhota niitä em korkeilla tuulimyllyillä.

Vaikutukset linnustoon. Linnut karttavat tuulivoima-alueita. Alueen ja sen ympäristön linnuston pesimäalueet selvitettävä huolella, samoin lintujen muuttoreitit. Luonnon monimuotoisuus kärsii tuulivoima-alueella ja sen ympäristössä ratkaisevasti. Tuuliturbiinien tieltä joudutaan kaatamaan

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

metsää jopa 1000 hehtaaria ja sen lisäksi siirtolinjojen rakentaminen vaatii luonnon tuhoamista. Renkajärven suojeluyhdistys on tehnyt vuosikymmeniä ansiokasta työtä, minkä ansiosta Renkajärvi on nyt erinomaisessa kunnossa. Hankealueen maapohjan repiminen kaikkine maansiirtotoineen väistämättä aiheuttaa järven tilan huononemisen. Samoin voimaloissa käytettävät öljyt ja kemikaalit ajautuessaan järveen. Alueelta on laskuojia järveen. Järvi on vesistön ylin järvi. Nämä vaikutukset Renkajärveen tulee tarkoin selvittää.

Arvokkaan luontoalueen pirstoutuminen. Koko sen ajan kun olen Renkajärvellä viettänyt, puolet aina vuodesta, olen marjastanut ja sienestänyt juuri Niinimäen alueella ja sen lähialueilla. Merkittävä vaikutus hyvinvoinnille ja virkistyskäytölle näillä jokamiehen oikeuksilla. Näiden asioiden merkityksen selvittäminen ja arviointi. Tuulimyllyjen mölytessä ei voi kauaa puskipissa kyykkiä. Hankealueen ulkopuoliseen ympäristöön tulisi rajoituksia maankäyttöön, rakentamiseen ja käyttöön. Tarkat selvitykset ja etäisyysvyöhykkeet. Jos tuulivoimahanke toteutetaan, eriarvoistaa se voimakkaasti kunnan eri osissa asuvien/loma-asukkaiden asemaa. Esimerkiksi Niinimäen alueen vaikutuspiirissä olevat kärsivät sekä luontoarvojen menetyksenä että suuret taloudelliset menetykset. Maanvuokraajat saavat vuokratuloja, joskaan ne eivät ole niin isoja kuin he luulevat, koska vuokrat on sidottu turbiinien tuottoon. Kunnan kiinteistöverot tuotot ovat varsin pienet ja pienenevät ajan kuluessa. Halvalla menisi arvokas Hattulan luonto.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentialin kartoituksessa Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 19

Vuohiniemi

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Kannanotto maakuntakaavan uudistushankkeeseen koskien Niinimäen tuulimylyhanketta VE 1, osallistumis- ja arviointisuunnitelma.

Emme hyväksy Niinimäen tuulivoimahanketta (NMTV). Perusteluina kielteiselle kannallemme esitämme seuraavaa.

1. Renkajärven rannoille rakennettujen vapaa-ajan kiinteistöjen arvo laskee. Hyvän laskelman tuulivoimahankkeen aiheuttamasta arvonalennuksesta on esittänyt tekn.tri. Matti Peltola. Viittaa hänen NMTV lausuntoonsa.
2. Renkajärvi ja sen rannoille syntyneet kylät ja jopa yksittäiset saman suvun hallussa olleet tilat ovat vanhaa kulttuuriseutua. Tästä ovat osoituksena alueelta laaditut vanhat kartat, joissa 1700-luvulla mainittu nimi on edelleen tunnettu. Hämeen härkätien mutkia oikonut vanha talvitie kulki Renkajärven poikki, sen varrelta löytyi muun muassa Luurilan lintu. Myös Aleksis Kiven lähisukulaiset tunsivat seudun, jota ryöstelivät, tämän kertoo Heikki Ylikangas kirjassaan Nurmijärven rosvot. NMTV tulee tuhoamaan tämän perinteen tuomalla teollisuusalueeksi kaavoitetut maat talvitien alueelle.
3. NMTV tulee alueelle, joka on yksi harvoista Etelä-Hämeen hiljaisista seuduista. Tuulimylyt tuovat alueelle matalataajuisen läpätunkevan jatkuvan meluhaitan ja pyörivät siivet välkehaitan. Lisäksi siivet ovat vaaraksi linnuille, jotka eivät osaa varoa takaa ylhäältä tulevaa vaaraa. Renkajärveltä ja Takajärveltä vapaa-ajan kiinteistönsä hankkineet ovat tulleet seudulle sen rauhallisuuden ja hiljaisuuden vuoksi. NMTV mitätöi tämän.
4. Renkajärven suojeluyhdistys ry. on aktiivisesti toiminut vuodesta 2008 alkaen alueen luontoarvojen puolesta. Toiminnallaan yhdistys pyrkii säilyttämään myös järveä ympäröivien metsäalueiden luontoarvot mahdollisimman hyvinä. Yhdistyksellä on yhteistyötä metsänhoitoyhdistysten ja metsäyhtiöiden kanssa esimerkiksi metsäojituksen ja järveen laskevien ojien vedenlaadun parantamiseksi. NMTV on niin massiivinen maanrakennushanke, että se edellyttää järven itäpuolisten valumavesien suojelujärjestelmän uutta suunnittelua ja rakentamista. Tämä tarkoittaa muun muassa ojien yhteydessä nyt toiminnassa olevia laskeutusaltaita ja ravinteita poistavia ranka- sekä biohiilisuodattimia.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentiaalin kartoituksessa Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 20

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Suomi tarvitsee sähköä ja tulivoimailta sitä saadaan. Valitettavasti uusia tuulivoimapuistoja kaavailtaessa erityisesti kokonaistaloudellisuus, mutta myös luonnonsuojelu näyttää unohtuneen. Keskeisenä syynä huonoihin ehdotuksiin ovat sekä tuulimyllyjen koon lähes utopistinen kasvu (korkeudet kasvaneet 150m ->300m) että myllyjen määrät, kun muutamien myllyjen kokonaisuuksista on siirrytty tuulipuistoihin – tämä kaikki, ilman että vaikuttavuusarvioissa olisi näitä skaalamuutoksia otettu huomioon.

Tuulimyllyjen rakentaminen Niinimäen alueelle olisi suuri virhe. Siinä mennään yksittäisten maanomistajien etu edellä, välittämättä yhteiskunnan ja alueella oleskelevien eduista, vaikka paremmalla paikanvalinnalla vahingot jäävät syntymättä ja yhteiskunnan verotulot saadaan turvattua. Hattulan kunnan näyttää unohtavan velvollisuutensa Hämettä palvelevana ja Hämeestä vetoapua saavana yhteisönä.

1. Yhteiskunta menettää suuren määrän myyntivoitto-, perintö- ja kiinteistöveroja
Kaavailtu tuulipuistoalue sijoittuu kahden, alueen järvistä puhtaimpien, Takajärven ja Renkajärven väliselle kannakselle, joka paikkana itsessään on luontoarvot huomioon ottaen huonoin mahdollinen valinta. Ko. järvien puhtauden ja hyvän saavutettavuuden – mm. pääkaupunkiseudulta – takia alueella olevien vapaa-ajanasuntojen arvot ovat korkeita ja odotettu hintakehitys on hyvä. Jos tuulipuisto toteutetaan, kiinteistöjen arvot tulevat romahtamaan. Tuulipuiston vaikutusalueella on likimain 1000 vakinaista ja vapaa-ajanasuntoa. Mikäli alue pysyy luonnontilaisena, yhteiskunnan jatkossa alueelta saatavat vuosittaisen myyntivoitto-, perintö- ja kiinteistöverot tulevat olemaan moninkertaisia verrattuna esim. Hattulan kunnan ilmoittamaan tuulipuistosta saatavaan kiinteistöveroon. tätä tulonmuodostusta selvityslaskelmissa ei ole lainkaan tarkasteltu.

2. Yksityisille kiinteistönomistajille aiheutetaan kymmenien miljoonien eurojen vahingot – tarpeettomasti
Tuulipuiston toteuttaminen tulee aiheuttamaan alueen vapaa-ajan kiinteistöjen arvon romahtamisen – eli aiheutetaan vahinkoa kymmenien miljoonien edestä (esim. 500 kiinteistöä x 100 000 € = 50 M€). Tuulipuistoille vaihtoehtoisia toteutuspaikkoja Hämeestä löytyy, ilman lisäkustannuksia. Esimerkiksi Humppilassa olevan Tyrinselän tuulipuiston tapauksessa minkäänlaista lähialueen kiinteistöjen arvonlaskua ei ole todettu – ei yhteiskunta, eivätkä lähialueen kiinteistöt ole kärsineet vahinkoja. Yhteiskunnan kannalta kriittisissä investoinneissa ei toisinaan aiheutettuja vahinkoja korvata – tällöin kyseenä olevan paikan sijainti on olennaisen tärkeä; esimerkiksi tärkeä tiehanke tai vaikkapa yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeä viranomaisverkon (VIRVE) radiomasto. Koska tuulimyllypuiston tapauksessa vaihtoehtoisia paikkoja on tarjolla, niin kokonaistaloudellisessa laskelmassa yksityisten kiinteistönomistajien kärsimät vahingot on otettava huomioon – etenkin kun ne oikealla paikanvalinnalla on vältettävissä.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentialin kartoituksessa
Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 21

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Annan mielipiteeni Kanta-Hämeen maakuntakaavan uudistukseen liittyen tuulivoimarakentamisen suunnitteluun ja erityisesti liittyen Hattulan alueelle kaavailtuun Niinimäen tuulivoimalahankkeeseen. Kantani on, ettei maakuntakaavaan tule tehdä muutoksia, jotka mahdollistaisivat tuulivoimala-alueiden kaavoittamisen Hattulan eteläosiin.

Tuulivoimaan, aurinkovoimaan ja muuhun puhtaan siirtymänenergiahuoltoon liittyvät yksiköt tulisi mielestäni ensisijaisesti suunnitella ja sijoittaa alueille, joilla hankkeen rakentamiseen ja käyttöön tarvittavaa infrastruktuuria, kuten tieverkkoja ja hyödynnettävissä olevia sähkölinjoja on jo olemassa. Tämä tukisi kestävästä kehityksestä, säästäisi kustannuksia ja suojelisi maisema-arvoja ja metsäistä ympäristöä. Tuulivoimaloiden rakentaminen vaatii aina mittavia maanrakennustöitä ja myös teiden tulee tuolloin olla riittävän leveitä ja kestäviä jotta raskaat kuljetukset rakennus- ja huoltovaiheessa mahdollistuvat. Tuulivoimaloita ei ole tällä perusteella järkevää kartoittaa erämaamaisille alueille, jossa valmista infraa ei ole.

Kaavoituksia suunniteltaessa tulisi huomioida huolellisesti Hämeen Härkätien alueen ja sen ympäristönvaltakunnallinen merkittävyys maisema-alueena ja maakunnallisesti merkittävänä kulttuuriympäristönä. Näiden alueiden ainutlaatuisuutta ja korvaamattomuutta tulisi suojella kaikin keinoin. Rimmilän kylä Renkajärven pohjoispäässä on arvokas rakennettu kulttuuriympäristö. Samanlaisia ovat etelän suuntaan siirryttäessä Vuohiniemi sekä Myllykylä Renkajärven eteläosassa. Näitä alueita tulisi varjella tuulivoimahankkeiden aiheuttamilta merkittäviltä maisemahaitoilta. Järvialueiden välittömään läheisyyteen sijoittuvat tuulivoimakaavoitussuunnitelma aiheuttaa merkittävää maisemahaittaa laajalle ympäristöön järvenselkien ylitse. Tämäkin seikka tulisi huomioida alueita suunniteltaessa.

Nykyisellään suunnitellut suojaetäisyydet lähimpiin asuinrakennuksiin, niin ympärivuotisesti asuttuihin kuin loma-asumuksiin, ovat riittämättömät, koska voimaloiden suunniteltu kokoluokka sekä korkeussuuntaan että roottoreiden läpimitalta on huomattavasti suurempi kuin tähän asti rakentuneiden voimaloiden. Tämä on merkittävä seikka kaavoituksen osalta, kun otetaan huomioon sekä voimaloiden välittömään läheisyyteen että kauemmas ulottuvat maisema-, välke- että meluhaitat. Infraäänien osalta riittävät varoetäisyydet tulee selvittää huolella.

Maisema-arvojen vahingoittumisen ohella merkittävää haittaa aiheuttaa suunnitellun tuulipuiston vaikutus äänimaisemaan.

Renkajärven alue Hattulan ja Hämeenlinnan kuntien alueella on merkittävän suuri yhtenäinen maaseutumainen hiljainen alue, jolta puuttuu tyystin liikenteen aiheuttama melu. Tätä korvaamatonta erämaamaista ominaisuutta tulisi suojella ensiarvoisen tärkeänä. Alueen ainutlaatuisuus ja seesteisyys ovat seikkoja, joita pitäisi säilyttää, ei tuhota peruuttamattomasti. Eteläisen Suomen hiljaiset alueet ovat jatkuvasti kutistuneet, joten alueen säilyttäminen ja suojele ovat valttia, jota voisi hyödyntää virkistytymiseen, elämysmatkailuun ja retkeilyyn.

Mielestäni on valitettavaa ja huolestuttavaa ettei kaavoitustyön Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa mainita hiljaisia alueita ja niiden merkitystä laisinkaan. Hämeen

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

hiljaisista alueista tehtyä kartoitusta tulisi ehdottomasti hyödyntää arviointiaineistona.

Renkajärven alueella on useita merkittäviä soidensuojelualueita, yksityismaiden suojelualueita, luontotyyppin suojelualueita sekä lukuisia niin luontodirektiivin kuin lintudirektiivinkin nojalla suojeltuja Natura-kohteita. Etelässä Renkajoen suuntaisesti sijaitsee herkkä kansallismaisemaa kuvastava harjualue. Renkajärven alueella ja sen läheisyydessä sijaitsee myös Kanta-Hämeelle keskeisen tärkeitä pohjavesialueita. Sekä pohjavesialueiden että suojelualueiden pilaantuminen on konkreettinen riski, kun lähelle suunnitellaan teollisen mittakaavan rakentamista. Koska maakuntakaavassa uudistamisen yksi painotuspiste on luonnon monimuotoisuuden edistäminen, tämän monimuotoisuuden ylläpitämisen tulisi myös olla korkealla arvoasteikossa ja keskeisenä tavoitteena.

Mielipiteeni on, ettei tuulivoimalakaavoitusta tule suunnitella eikä toteuttaa erämaamaisilla äänimaisemaltaan hiljaisilla alueilla kuten Hattulan eteläosa.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentialin kartoituksessa Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

10.5.2024

Henkilö 22

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Maakuntakaavan tuulipuistoselvityksessä on Sammalisenvuorten alue merkitty tuulipuistoksi soveltuvaksi. Kohteen itäpuolella alle kilometrin säteellä sijaitsee Evon FINIBA-alue. Samalla alueella kohteen läheisyydessä sijaitsee yksityisiä ja valtion luonnonsuojelualueita sekä luonnonsuojeluohjelma-alueita. Kaksi yksityistä luonnonsuojelualueita sijaitsee kohteen sisällä. Kohteen eteläpuolella alle kilometrin säteellä sijaitsee kaksi luokan 2 pohjavesialuetta. Alueella sijaitsee sääksen pesä, jossa tänäkin keväänä on taas sääksipari. Alue katkaisee myös ekologisen käytävän Nerosjärven ja Evon väliltä. Metsähallitus on suojellut Nerosjärven itärannan metsät. Nerosjärven runsas linnusto on myös uhattuna myllyjen lapojen vuoksi. Järvessä on mm. runsas kaakkuri-, kuikka- ja joutsenkanta. Aluetta rasittaa tulevaisuudessa valmiiksi Neroskulmalle suunniteltu tuulivoima/aurinkovoimapuisto sekä Padasjoen Siperian alueelle suunniteltu tuulipuisto. Toivon, että nämä seikat huomioidaan lopullisen maakuntakaavan laadinnassa.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Maakunnallinen tuulivoimapotentiaalin kartoitus osoitti Sammalisenvuoren alueen mahdollisesti tuulivoimatuotannolle soveltuvaksi. Selvitystä tullaan vielä täydentämään talven aikana. Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvityksetkin ovat osin kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt mielipiteet otetaan huomioon vaihemaakuntakaavaa laadittaessa.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 23

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Vastustan ympärivuotisena mökkiasukkaana Hattulan kunnan suunnitelmia kaavoittaa tuulivoimala-alueita Hattulan eteläosiin.

Kannanottoni koskee niin Niinimäen kuin Rengontiennummen alueita.

Olen vakuuttunut siitä, että suunnitellut tuulivoimahankkeet tuhoaisivat Renkajärven alueen ainutlaatuisuuden ja aiheuttaisivat merkittäviä haittoja niin ympäristölle kuin asukkaillekin.

Hattulan eteläosat ovat tunnettuja upeasta, erämaamaisesta luonnostaan ja kauniista maisemistaan. Kyseessä on yksi eteläisen Suomen isoimmista metsäisistä alueista. Suunnitellut tuulivoimala-alueet sijoittuisivat keskelle Kanta-Hämeen suurinta yhtenäistä hiljaista aluetta. Tuulivoimaloiden rakentaminen tähän herkkään ympäristöön muuttaisi sen teollisuusalueeksi ja vaikuttaisi merkittävästi koko alueen ekosysteemiin ja heikentäisi paikallista luonnon monimuotoisuutta. Aivan erityisesti on syytä olla huolissaan harvinaisista sääksistä ja muista petolinnuista sekä harvinaistuneesta kaakkurista, jonka pesintä alueen lammilla on ollut pitkäaikaista ja myös menestyksellistä. Alueella on myös luonnontilaisia soita, joille on tehty luonnonsuojeluvaraus ja jotka ovat mukana hallitusohjelmaan kirjatussa HELMlohjelmassa.

Alueita reunustavat Kanta-Hämeelle tärkeät pohjavesialueet. Niiden ja tunnistettujen suojelualueiden pilaantuminen ovat aina riski, kun tehdään teollisen mittakaavan rakentamista. Tuulivoimarakentaminen metsäalueelle tarkoittaa noin kolmen hehtaarin avohakkuuta jokaista tuulivoimalaa kohti. Eteläisen Hattulan hankkeissa tämä tarkoittaisi, että Suomen hiilinielu pienenisi noin 70-80 hehtaarin verran. Erämaasta tulisi 50 km² suuruinen teollisuusalue. Olemme myös huolissamme tuulivoimaloiden vaikutuksista asukkaille. Sotkajärven, Pukarajärven, Renkajärven, Takajärven ja Vaimaroisen ympäristöt sekä lähivaikutusalueen taajamat ovat tuhansien vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden koti. Alue on historiallisestikin ollut erityisen suosittu vapaa-ajanviettopaikka ja asukkaat ovat hakeutuneet seudulle sen erämaahenkisyyden ja hiljaisuuden houkuttelemina. Hattulan kunta on omalla kaavoitustoiminnallaan (mm. Hattulan kunnan eteläisten osien rantaosayleiskaava) myös ohjannut alueen käyttöä tähän nimenomaiseen suuntaan.

Tuulivoimalat olisivat hallitseva maisemaelementti ja näkyisivät käytännössä jokaisen asukkaan pihapiirissä. Hiljaisella alueella meluhaitat olisivat merkittävät. Alueelta puuttuu nyt tyystin läpiajoliikenteen taustakohina, tuulimyllyjen aiheuttama melu korostuisi ja olisi selvästi kuuluvaa ja häiritsevää vielä useiden kilometrien päässä lähimmistä voimaloista. Poikkeuksellisen matala, osin kuuloaluetta matalammalla taajuusalueella oleva jaksottainen melu aiheuttaa lisäksi terveyshaittoja. Asukkaat tulisivat kärsimään myös pyörivien roottorien siipien synnyttämästä välkkeestä auringon paistaessa matalalta suuren osan vuotta.

Tuulivoimalahankkeiden julkistaminen on jo nyt aiheuttanut kiinteistöjen arvon laskun ja voimaloiden rakentaminen vain vahvistaisi sitä. Tuulivoimalat tarkoittaisivat käytännössä erämaamökköilyn loppua ja alueen virkistysarvon (retkeily, metsästys, yms.) merkittävää alenemista.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Monet tuulivoimarakentamisen vaikutukset ovat peruuttamattomia.

Hattulan kunnan tulee ottaa myös huomioon tuulivoimarakentamiseen liittyvät nopeasti kasvaneet riskit. Suomessa tuulivoimaloita kehittävät ja rakentavat toimijat, joilla ei aina ole kykyä kantaa yllättävien tilanteiden aiheuttamia kustannuksia, saati tuotannon huonoa kannattavuutta. Yllättäviä tilanteita voivat olla teknologiaan liittyvät tai verotuksen ja lainsäädännön muutokset. Esimerkiksi jo nyt keskustellaan, että purkamispakko ulottuisi myös perustuksiin, arvonalenemisista maksettaisiin korvaus kiinteistönomistajille ja että tuulivoiman kiinteistövero otettaisiin mukaan valtionosuuksien tasausjärjestelmään. Koko tuulivoima-alan raju kokonaiskapasiteetin kasvu on heikentänyt ja heikentää lähitulevaisuudessakin yksittäisten tuulivoimaalueiden kannattavuutta. Mikäli Hattulan tuulivoimalat toteutettaisiin, niiden toiminta käynnistyisi aivan erilaisessa taloudellisessa asetelmassa kuin suunnitelmia tehtäessä alun perin oletettiin. Riskien toteutuminen voisi aiheuttaa Hattulan kunnalle merkittäviä kustannuksia.

Menossa olevaan kaavoitukseen liittyvät selvitykset ja arvioinnit eivät kata vaihtoehtoisia kehitysskenaarioita lainkaan, eikä todellista vaihtoehtoskenaariota voikaan syntyä hankeyhtiön maksaman konsultin työn tuloksena. Esimerkkejä kehittämisestä voivat olla mökkipalveluiden ja niiden markkinoinnin tukeminen, kunnan alueelle tarjoamat palvelut, matkailu- ja majoitustoiminnan tukeminen sekä maakuntakaavan mukaisten suojelualueiden valjastaminen niin opastettuun kuin omatoimiseenkin luontoretkeilyyn.

Vaikkapa suosituksi noussut pyöräily retkeilyreiteillä sopisi erinomaisesti Takajärven, Renkajärven ja Sotkajärven ympäristöön. Se edellyttäisi yhdessä tehtävää reittien ja levähdyspaikkojen suunnittelua, kunnostusta ja rakentamista. Työtä, johon yksityiset, yhdistykset ja kunta voivat osallistua yhdessä ja jonka tuloksia voivat käyttää hyödykseen kaikki kuntalaiset. Kaikki tällaiset hankkeet hyödyntävät olemassa olevaa yhteisöllisyyttä ja vapaaehtoistyötä, luontoarvoja ja kasvavaa tarvetta luontokeskeiselle virkistystoiminnalle. Rakennetaan olemassa olevalle perustukselle, ei tuhota sitä. Renkajärven ympäristöllä on kaikki mahdollisuudet kehittyä entistäkin vetovoimaiseksi vapaa-ajanviettopaikaksi, joka vakituisten asukkaiden määrän kasvun ja lisääntyvien palveluiden kautta hyödyttäisi Hattulan kuntaa merkittävästi myös taloudellisesti. Välittömän taloudellisen hyödyn lisäksi kaikkien hattulalaisten ulottuville luotaisiin samalla uusia retkeily- ja virkistysmahdollisuuksia.

Nykyinen maakuntakaava muodostaa hyvän pohjan luontokeskeisten vaihtoehtojen kehittämiselle.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentialin kartoituksessa Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:
ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

10.5.2024

Henkilö 24**LAUSUNTO/MIELIPIDE:**

Mielipide Kanta-Hämeen 1. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

Hämeen maakuntavaltuusto päätti kokouksessaan 27.11.2023 käynnistää vaihemaakuntakaavan laatimisen. Päätöksen mukaan maakuntakaava laaditaan kaikki Kanta-Hämeen kunnat kattavana vaihemaakuntakaavana, joka täydentää voimassa olevaa Kanta-Hämeen maakuntakaavaa 2040. Vaihemaakuntakaavan sisältö määritetään tarkemmin maankäyttö- ja rakennuslain 63 §:n mukaisessa osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (OAS). Kaavan keskeisiin sisältöihin kuuluu puhtaan siirtymän aihekokonaisuus, jonka yhtenä osa-alueena mainitaan tuulivoima.

Hämeen liitto on laatinut osana maakuntakaavatyötä Kanta-Hämeen maakunnallisen tuulivoiman potentiaalinen kartoituksen (2022). Selvityksen keskeisenä tavoitteena on ollut tunnistaa uudet potentiaaliset tuulivoima-alueet ja arvioida niihin kohdistuvat vaikutukset. Selvityksessä tunnistettiin yhteensä 31 potentiaalista tuulivoima-aluetta. Potentiaaliset alueet sijoittuvat tasaisesti koko maakunnan alueelle ja alueiden kokoluokka vaihtelee 4–29 km² välillä.

Hattulan kunta päätti 7.8.2023 kunnanhallituksen kokouksessa käynnistää MRL 77a §:n mukaisen tuulivoimaosayleiskaavan laatimisen Niinimäen alueella. Hankkeen YVA-ohjelma sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelma ovat olleet julkisesti nähtävillä 28.3.-30.4.2024.

Niinimäen hankealue on tunnistettu Kanta-Hämeen tuulivoimaselvityksessä (kohdekortti 17. Valkeasuo). Myrsky Energia Oy esittää, että Niinimäen tuulivoimahanke sisällytetään Kanta-Hämeen 1. vaihemaakuntakaavaan.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentialin kartoituksessa Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:**ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI**

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 25

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Vaihemaakuntakaavan OAS-mielipide

Liitän oheen lyhennelmän Hattulan kunnalle jättämästämme mielipiteestä, josta selviää tarkemmat perustelut, miksi Niinimäen suuri tuulivoimahanke on tähän kohtaan maakuntakaavaa erityisen sopimaton.

Sijoittelu Hämeen maakuntakaavaan kahden poikkeuksellisen arvokkaan latvajärven väliselle kannakselle, keskelle harvinaisia hiljaisia alueita ei ole kestävän kehityksen mukaista.

Kaavoitusta tuulivoimaloille tähän ei tule tehdä.

YVA-ohjelman kommentit / Hattula Hankealueen lähiympäristö edustaa arvokasta biodiversiteettiä: harvinaisen puhtaita vesistöjä, Natura-alueita, muita luonnonsuojelualueita eläimistöineen, kulttuuriympäristöjä, pohjavesialueita ym.

Suomessa on vireillä todella runsaasti tuulivoimahankkeita. Vihreä siirtymä on välttämätön, mutta silti jokaista hanketta ei pidä toteuttaa. Yhden kunnan tilapäinen verotulojen kasvu noin sukupolven ajaksi maksettaisiin sillä että tuotetaan eteläisimmässä Suomessa harvinaistuneille luontoarvoille peruuttamattomia menetyksiä. Kaikkien hankkeiden kokonaisuudessa Niinimäen merkitys vihreälle siirtymälle olisi vähäinen, mutta haitat luonnolle korvaamattomia.

Tuulivoimahanke sijoittuisi kahden Kokemäenjoen vesistöön laskevan latvajärven väliselle vedenjakajalle, hyvin lähelle kumpaakin järveä sekä niiden laskujokia. Renkajärvi ja Takajärvi kuuluvat virallisesti korkeimpaan, erinomaisten järvien luokkaan, joten ne ovat eteläisimmässä Suomessa harvinaisuuksia. Lisäksi ne ovat keskellä hiljaisia alueita. Tällaisten arvojen säilymisestä täytyy pitää huolta. Aukkaat ovat tämän vastuun ymmärtäneet ja perustaneet suuren jäsenmäärän varassa aktiivisesti toimivan Renkajärven Suojeluyhdistyksen jo v. 2008, Takajärven-Alajärven Suojeluyhdistys on perustettu myöhemmin.

Renkajärven Suojeluyhdistys on alusta lähtien tehnyt valtavasti työtä Renkajärven, ja sen lähivesistöjen alueella mm. seuraamalla monipuolisin tutkimuksin järven ja sen pohjan tilaa, kalastoa ja linnustoa, rakennuttamalla lukuisia laskeutusaltaita ojitetuilta soilta tuleville humus- ja ravinnevalumille, kokeilemalla uusina menetelminä rankasuodatusta ja biohiilisuodatusta laskuojissa, poistattamalla kalojen kulkua estäviä vanhoja patoja ja ennallistamalla Kattilakosken. Työ on ollut myös yhteisöllisesti hyvin tärkeää talkootyötä monine varainkeruutahtumineen. Mukana hyvässä yhteistyössä ovat lisäksi olleet mm. ELY-keskus, Vanajavesikeskus, Metsäkeskus, metsänhoitoyhdistykset, UPM, Neova (ent. Vapo), Hämeen ammattikoulu, Hattulan seurakunta. Tavoitteeksi on asetettu takavuosina tehtyjen soiden ojitusten vaikutusten pitkäjänteinen korjaaminen ja alueen vesistöjen tutkimusseuranta ja hoito. Vaikka kyseessä ei olekaan virallinen luonnonsuojelualue, tosiasia on tehty monipuolista luonnonsuojelutyötä jo 15 vuotta, jotta puhdas, hiljainen ja monipuolinen järviluonto säilyisi tulevienkin sukupolvien nautittavaksi. Valtavan teollisuusalueen rakentaminen lähietäisyydelle tuhoaisi näiden arvojen eteen tehdyn työn.

Pitkäjänteisesti tarkastellen tuulivoimaloiden käyttöikä on lyhyt. Käyttöajan päätyttyä betoni-, lasikuitu- ym. jätteen määrä on suunnaton. Loppuvaiheen vaikutukset täytyy huomioida realistisesti etukäteen, eikä siirtää ongelmaa lastemme ratkaistavaksi.

Jo rakentamisaikana ympäristöhaitat ja haitat lähimpien järviolueiden useille sadoille asukkaille olisivat mittavat. Rakennettaisiin isoja teitä, tehtäisiin räjäytyksiä, kaivantoja, maamassojen siirtoja, ja liikennemääriä tulisi 12 voimalan rakentamisessa kullekin 100-150 raskasta kuljetusta (siis jopa 1800). Laajoja metsäalueita menetettäisiin.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Renkajärven ja muun lähiseudun asukkaat arvostavat suuresti sitä harvinaisuutta, että näin eteläisimmässä Suomessa voi jossain nauttia täysin hiljaisesta ja valosaasteettomasta ympäristöstä. Liikenteen ääniä ei ole. Syvä hiljaisuus sekä se, että on niin pimeää että voi katsella linnunrataa, ovat elämyksiä. Tämä harvinaisuus tuhoettaisiin, jos vierelle tulisi kaikkialle näkyvä jatkuvaa valo-, välke- ja melusaastetta tuottava yli tuhannen hehtaarin teollisuusalue. Maisema-arvot menetettäisiin myös. Nykyisen polven vastuulla on säästää arvokkaimpia kohteita tulevillekin sukupolville.

Kansainvälisestäkin näkökulmasta hankealueen lähiympäristö on harvinainen: erinomaisiksi luokitellut järvet, hiljaisuus, luonto lintuineen ja eläimineen, metsäalueet, viileämpi ilmasto. Ilmastonmuutoksen edetessä tämä on yhä arvokkaampaa ja seudun vahvuus. On monia tulevaisuuden mahdollisuuksia kehittää elinkeinoja juuri näiden kestävien vahvuuksien pohjalta. Ne voivat liittyä monipuoliseen luontomatkailuun ja -retkeilyyn sekä virkistykseen, metsästykseseen, pyöräilyyn tms harrastuksiin ja tapahtumiin. Näiden tueksi läheltä löytyy myös Natura-alueita, perinnemaisemia ja kulttuuria sekä Hattulan että Hämeenlinnan puolella. Jopa 300 metriä korkeat tuulivoimalat järkyttäisivät asukkaita viereisten tiuhaan asuttujen Renkajärven ja Takajärven maisemissa ja muuallakin, ja noin 400 näillä rannoilla olevan sekä monen muun asumuksen arvo tietysti romahtaisi. Asukkaat ja luonto kärsisivät suuresti jos hanke toteutettaisiin. Saavutettavissa olisi vain lyhytaikaisia hyötyjä joillekin, mutta lopullista suurta vahinkoa monipuolisille luontoarvoille.

Voimalinjojen rakentaminen olisi tuhoisaa kulttuuri- ja arkeologisille kohteille sekä perinnemaisemille, mm. historiallisesti arvokkaalle Hämeen Härkätielle. Vanhoja kulttuuriarvoja on varjeltava vastuullisesti. Niinimäen tuulivoimalaa ei tule toteuttaa, koska suunniteltu alue on harvinaisen sopimaton tähän tarkoitukseen.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentialin kartoituksessa Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

9.5.2024

Henkilö 26

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Omistan perheeni kanssa Hattulassa vapaa-ajanasunnon, jolle Hattulan kunnanhallitus on juuri myöntänyt mahdollisuuden vakituiseen asunnon statukseen. Olen syvästi huolestunut Hattulan eteläosaan suunnitellusta tuulivoiman tuotantoalueesta. Juuri vuosi takaperin paikkakunnalta poistui ns. Metsäradan uhka ja edelleen uhkapilvet roikkuvat matalalla, koska Hattulan kunta haluaa kaavoittaa tuulivoimateollisuusalueen keskelle Hämeen hiljasinta aluetta. Tämä kulmakunta ei juuri pääse nauttimaan Hattulan kunnan tarjoamista palveluista (jos ei mukaan lueta Hämeenlinnan kirjastoautoa) ja nyt tästä "periferiasta" ollaan kiinnostuneita taloudellisessa hyötymielessä, joka on verhottu energian saannin puhtaaseen siirtymään. Myönteisenä asiana tässä prosessissa voidaan nähdä, että nyt tämä kulmakunta on herännyt "ruususen unestaan" puolustamaan alueen historiallista kulttuuriperintöä, luontoarvoja sekä monipuolisia virkistysmahdollisuuksia.

Alueen halki kulkee historiallinen Hämeen Härkätie Turusta Hämeenlinnaan ja tuon läpikulkutien talvireitti kulkee aivan suunnitellun tuulivoima-alueen läpi. Härkätietä ovat kulkeneet aikanaan Ruotsi-Suomen korkeimmat arvohenkilöt ja jättäneet jälkeensä arvokasta kulttuuriperintöä, jota on onneksi pelastettu myös Kansallismuseoon. Näkisin, että maakunnalle olisi paljon arvokkaampaa, jos alueen historiaa aletaan tuotteistaa nykypäivälle sekä suomalaisille että ulkomaalaisille vieraille tutustuttavaksi ja näin edistää esim. matkailua täysin kestävän kehityksen periaatteita noudattaen

Etelä-Hattula on melko suurten puhdasvetisten järvien ympäröimä ja siksi täällä on erittäin runsaasti vapaa-ajanasuntoja. Nykytekniikan ansiosta ja mahdollisuus työn tekemiseen uudella tavalla etä- ja hybridityönä ovat aiheuttaneet sen, että vapaa-ajanasunnoilla asutaan entistä enemmän, jopa vuoden ympäri. Tämä ei voi olla vaikuttamatta alueen elinkeinotoiminnan virkistymiseen; tarvitaan ruokakauppoja, erilaisia asumiseen liittyviä palveluja (auraus, nuohous, kiinteistöjen kunnostaminen jne.), terveystalvireittejä, kulttuuripalveluita. Vapaa-ajanasukkaiden lisäksi alueella vierailee myös kotimaisia ja ulkomaisia matkailijoita ja sen mahdollistaa paikallisten yrittäjien harjoittama mökkien vuokrauspalvelu. Lisäksi Etelä-Hattulan alueella on lukuisia luonnontilassa olevia erämaalampeja, joissa pesii esim. seurattaviin lajeihin kuuluva kaakkuri. Alueen järvet ja erämaalammet ovat lähdepohjaisia ja alueella sijaitseekin merkittävä pohjavesialue, joka palvelee mm. Rengon taajamaa ja tietenkin paikallista asutusta mainion kaivoveden muodossa. Alueen luonto on erittäin herkkää ulkopuolelta tulevalle häirinnälle.

Kulttuuriperinnön vaalimisen ja tuotteistamismahdollisuuden lisäksi näkisin alueella olevan potentiaalia erilaiseen lihasvoimalla tapahtuvaan liikkumiseen esim. kanoottiretkelyn kehittämiseen, vaellusreitteihin erilaisilla teemoilla (esim. Härkätien talvireitti, pyhiinvaellus, luontoon tutustumisretket), pyöräilyverkoston kehittäminen sekä näihin liittyvien liitännäispalveluiden kehittämiseen. Edellä mainitut eivät ole uhkana luonnon monimuotoisuudelle eivätkä ekologiselle kestävyydelle. Tuntuu tosi pahalta jättää seuraaville sukupolville sellainen perintö, jossa on ikiajoiksi tuhottu nykyihmisille tärkeitä arvot, kuten luonnon monimuotoisuus, metsän hiilinielut, hiljaisuus, luonnollinen pimeys, erilainen metsien virkistyskäyttö (marjastus, sienestys, metsästys, eränkäynti) sekä arvokas kulttuuriympäristö.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentiaalin kartoituksessa Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 27

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Kanta-Hämeen vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS):
Haluamme julkituoda mielipiteemme vaihemaakuntakaavan OAS:aan. Olemme huolestuneita kunnan ja maakunnan roolijaosta tuulivoima-alueita suunniteltaessa ja kaavoitettaessa. Vaikuttaa siltä, että tuulivoimayhtiöt ohjaavat ei pelkästään kunnallista päätöksentekoa vaan myös maakunnan toimintaa.

Kaavoitusprosessien yhteensovittaminen

Keskeinen mielipiteemme on, että Hattulan tuulivoiman kaavoitushanke tulee keskeyttää odottamaan vireille tulleen Kanta-Hämeen maakuntakaavan valmistumista. Tämä lähtökohta on kirjattu myös vuonna 2022 laadittuun Kanta-Hämeen tuulivoimaselvitykseen. Siellä todetaan: ”Maakuntakaavoitusta palvelevan taustaselvityksen mittakaava on maakunnallinen. Laadittavan selvityksen tuloksia tullaan hyödyntämään seuraavassa kokonaismaakuntakaavassa. Tarkemman suunnittelun myötä ja alueilla toteutettavien jatkoselvitysten perusteella tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden rajaukset tarkentuvat”. Sivulla 3 jatketaan, että Maakuntakaavoituksen tehtävänä on tuulivoimarakentamisen kokonaisuuden ohjaaminen. Tuulivoimarakentamisen keskittäminen maakuntakaavassa osoitetuille alueille edistää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista, vähentää tuulivoimarakentamisen ympäristövaikutuksia ja helpottaa tuulivoimarakentamisen ja muun alueidenkäytön yhteensovittamista. Tuulivoimarakentamisen keskittämistä voidaan edistää myös osoittamalla maakuntakaavoissa sellaisia maakunnallisesti arvokkaita alueita, joille tuulivoimarakentamista ei tulisi suunnitella.”

Hattulan kunta voi osayleiskaavan myötä toki myöntää rakennusluvut (MRL 77 a §), mutta maakuntakaavan laadinnan yhteydessä laaditaan kokonaisarviointi Kanta-Hämeen energiasektorin edistämisen kokonaisuudesta. Siihen liittyy myös Hattulan kuntaa laajempi ympäristövaikutusten arviointi. Maakuntakaavan uudistuksen odottaminen on siten kaikkien Kanta-Hämeessä asuvien ja elinkeinoelämän etu. Pienen muodoltaan kapean Hattulan kunnan tuulivoimahankkeen vaikutukset ulottuisivat naapurikuntien alueelle, ja päätöksen rakentamisesta tekisi vain pieni joukko yhden kunnan valtuutettuja. Toivomme, että hallituksen esittämä malli, jossa tuulivoimaloista saatava kiinteistövero jatkossa tasataan kuntien kesken, etenee eduskunnassa, jolloin Hattulakin saa rahoista osansa ilman omia tuuliteollisuusalueita, ja Kanta-Hämeen energiantuotantoratkaisut laaditaan ympäristöä säästäen sekä ihmisten elinoloja kunnioittaen. Kuntalaisten tasa-arvoinen kohtelu on jo kuntalaissakin määritetty. Tässä Hattulan kunta on tekemässä haitallisia päätöksiä, jotka ulottuvat tuleviin sukupolviin. Vaikka tuulivoimaloiden käyttöikä on 20-30 vuotta niiden haitat ulottuvat kauas tulevaisuuteen kuten myös kustannuksen niiden purkamiseen ja maastoon joutuneiden saasteiden kuten öljyjen, jäätymisenestoaineiden ja siivistä koko käyttöajan irtoavien muoviyhdisteiden siivoamisesta, joka jää tulevien sukupolvien rasitteeksi.

Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen on ilmastonmuutoksen ohella aikamme suurin ympäristöllinen haaste ja uhkatekijä. Se on noussut keskiöön, koska monimuotoisuus on sekä Suomessa että maailmanlaajuisesti heikentynyt. Tuulivoimatilkkujen rakentaminen tuhoaa luontoamme ennennäkemättömällä vauhdilla ja määrällä. Luonnolla menee 60-100 vuotta

ALLEKIRJOITETTU SAHKOISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

ennen kuin se elpyy tuhosta. Tämän tilkkurakentamisen seuraukset eivät ulotu pelkästään Hattulaan, vaan haittaa seuraa myös Hämeenlinnan maanomistajille siirtoverkkojen muodossa. On käsittämätöntä, että tätä tilkkurakentamista jopa suositaan päätöksissä, joka on luonnon kannalta täysin kestäväntöntä.

Selvityksessä Kanta-Hämeen alueelta löydettiin 31 potentiaalista tuulivoimatuotantoon alustavasti soveltuvaa aluetta, joista tarkempi selvitys on tarkoitus tehdä maakuntakaavan laatimisen yhteydessä. Jo tämän selvityksen pisteytyksen jälkeen Renkajärven alueella sijaitsevat alueet jäivät jumbosijoille 27-31, eli olivat vähiten potentiaalisia 2/9. Yhtenä vaikuttavana tekijänä oli pitkien sähkösiirtolinjojen rakentamisen tarve, mikä vie runsaasti lisää hiilinieluja ja aiheuttaa laajalle joukolle Hattulan ja Hämeenlinnan kunnan jäsenille haittaa. On hyvin epätodennäköistä, että jumbosijalta noustaan tarkempaan tarkasteluun. Vertailuna voidaan todeta, että vuonna 2013 tehtiin vastaavaa jatkoselvittelyä, jossa vertailtiin kuuden potentiaalisimman alueen soveltuvuutta tuotantoalueeksi. Niissä Hattulan Lehijärven pohjoispuolella sijaitseva alue todettiin soveltumattomaksi. Kriteerit hylkäämiselle ovat samat, jotka jo YVA-ohjelmasta ja kokemuksesta alueella asuvana voidaan nähdä nousevan esteeksi tälle hankkeelle. Hanke tulee keskeyttää, jotta Hattulan kunta ei vaaranna keskeisiä VAT-tavoitteita (s. 9): terveellistä ja turvallista elinympäristöä, elinvoimaista luonto- ja kulttuuriympäristöä sekä luonnonvaroja. Uusiutumiskykyisen energianhuollon tavoitteista pienen Hattulan kunnan ei tarvitse kantaa huolta vaan siitä pitää huolen nyt vireillä oleva maakuntatason kaavoitus ja ratkaisut sekä muut Suomen tuulivoimahankkeet, joita on vireillä runsaasti.

Tuulivoimateollisuutta vakaampiin, vähäpäästöisiin ja ympäristöystävällisempiin ratkaisuihin ollaan varmasti menossa tulevina vuosina Ruotsin ja Ranskan tapaan. Hattulan kunnan kannattaa panostaa monimuotoisen luonnon, virkistysmahdollisuuksien, vakituisen asutuksen ja matkailun edistämiseen teollisuusalueen sijaan. Nyt suunnitelmissa oleva alue on Hattulan kunnan päättäjien mielestä takamaata, josta tuulivoimalat ei edes näy Parolaan. Maksimikorkeuden ollessa 300m näkyvät ne Parolaakin kauemmaksi ja myös Hämeenlinnan alueelle. Tuulivoimaa pitää rakenta sinne, missä on jo valmiiksi melua, ei Hämeen hiljaisille alueille jonne kaupunkilaiset tulevat hakemaan rauhaa, hiljaisuutta ja koskemattomaa luontoa, ei tuulivoima"puistoja". Tuo nimikin pitäisi kieltää harhaanjohtavana. Tuulivoimayhdistys sitä toki viljelee sumeilematta.

Selvityksessä todetaan myös, että Kanta-Hämeessä on laajoja alueita, joista puuttuvat ajantasaiset arkeologiset selvitykset. Tästä yksi hyvä esimerkki on Hämeen Härkätien talvireitti, joka kulkee ehdotetun Niinimäen tuuliteollisuusalueen läpi. Saman reitin varrelta on myös löydetty Luurilan lintu, joka on jopa Hattulan kunnan maskotin idean lähde.

Samassa selvityksessä viljellään ongelmia lieventäviä sanoja kuten "voi olla vaikutusta", "vaikutuksia voivat aiheuttaa". Aina on vaikutusta ja vaikutukset aiheuttaa aina ongelmia. Näistä hyvänä esimerkkinä erilaiset meluvaikutukset, joita useat ulkomaiset tutkimukset ovat tuoneet esiin. Maakuntakaavassa tukeudutaan kuitenkin vanhoihin selvityksiin eikä uudempiin, joissa kiinnitetään huomiota esimerkiksi infraäänien vaikutuksiin, jotka ulottuvat huomattavasti pidemmälle kuin ns. "kuuluva" melu.

Selvityksen mukaan sähkön kokonaiskäyttö Kanta-Hämeessä oli vuonna 2020 noin 684 GWh (Tilastokeskus 2022). Selvityksessä tunnistetuilla alueilla olisi mahdollista tulevaisuudessa tuottaa tuulivoimalla noin 8600-20600 GWh sähköä. Kuten tiedetään, ei tuulisähkö voi olla teollisuuden ainoa sähkön lähde sen säästä riippuvaisen luonteen johdosta. Käytännössä maakuntatason säätövoimaa tulisi olla lähes yhtä paljon. Mistä tämä suunnaton sähköintensiivinen teollisuus saadaan Kanta-Hämeeseen?

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Sähkönsiirtoverkot, joita tilkkumaisesti rakennetut tuulivoima-alueet tarvitsevat syrjäyttävät tuhansia hehtaareja metsämaita, jotka ovat osa Kanta-Hämeen hiilinieluja. Toisin kuin selvitys väittää tuulivoimalat rajoittavat maankäyttöä muuallakin kuin välittömässä läheisyydessä! Samoin väitetään, ettei tuulivoima-alueilla liikkumista rajoiteta. Käytännössä kuitenkin alueella liikkuminen tapahtuu omalla vastuulla. jopa niin, että se ilmoitetaan varoitustauluilla.

Tuulivoimalle potentiaalisten alueiden pitää sijoittua tuulivoimatoiminnan kannalta sopiville alueille ja niiden tulee tukeutua olemassa olevaan infraruktuuriin. Hämeen hiljaiset alueet eivät täytä tätä kriteeriä.

Selvityksen mukaan tuulivoimahankkeiden merkittävimmät ihmisiin kohdistuvat vaikutukset liittyvät asumisviihtyyteen ja hankealueen virkistyskäyttöön (metsästyminen, marjastus, ulkoilu). Mihin tästä on jäänyt mökkeily? Onko ajateltu, ettei kesämökkivaltaisille alueille voi rakentaa tuuliteollisuusalueita? Vai katsotaanko, ettei mökkeily ole virkistystoimintaa?

Edelleen selvityksen mukaan paikallinen työllisyysvaikutus on merkittävä. Käytäntö on kuitenkin osoittanut, että paikallinen työllisyysvaikutus on hyvin lyhytaikaista, lähinnä maansiirtotöitä. Työllistävä vaikutus ei osu edes maakunnan alueelle, kun tuulivoimaloiden pystytys vaatii ammattitaitoa, jota alueelta ei löydy. Pystytysporukat etupäässä ulkomaisia.

Tuulivoimasta puhutaan usein vedoten vihreään siirtymään. Vihreä siirtymä on osuva termi, koska niihin vaadittavien mineraalien ja rakennusaineiden saastuttavat vaikutukset sekä valmistuksessa käytettyjen hiilidioksidia tuottavien koneiden saasteet jäävät muualle. Näinkö Suomi ja tässä tapauksessa Kanta-Häme pelastaa maailman?

Maakuntakaavalla pitää olla oma osansa kunnallisessa päätöksenteossa, muutenhan koko maakuntakaavaa ei tarvita. Esimerkiksi tuulivoiman vaikutusalueiden tulisi olla maakuntatason määrittämiä. Nyt mikään ei rajoita haittoja vaan etäisyyden määrittää tuulivoimayhtiö. Liian pienet alueet ja liian tiheään rakennetut tuulivoimalat vain lisäävät haittoja. Vielä kun siihen lisätään uusien voimaloiden maksimikorkeuden kasvu 300m+ korkeuksiin, niin pelkkä "asiantuntijatyö" ei riitä määrittämään vaikutuksia. Miten sääolosuhteen vaikuttavat esim. näkyvyyteen? Sateella voi olla, että näkyvyys on huonompi, mutta kaikki muut ovat hyviä olosuhteita!

Kuten selvityksessäkin todetaan ovat näkyvyys- sekä meluvaikutukset virkistyskäyttöön, hankkeiden elinkaarta ajatellen, hyvin pitkäkestoisia. Miksi siis ehdoin tahdoin tuulivoimalat sijoitettaisiin hiljaisille alueille ja mikä pahinta järvien läheisyyteen. Ennen tuulivoima-alueiden määrittämistä tulisi Kanta-Hämeessä määrittää hiljaiset alueet.

Monet ympäristöministeriön oppaat ovat juuri päivitettävänä. Suunnitelmassa ei ole lähdeviitteitä, joten on vaikea arvioida, mistä oppaasta tässä on kyse. Jos kyse on vuoden 2016 maisemavaikutusten oppaasta, kuten tekstistä voisi päätellä, on se auttamattomasti vanhentunut. Siinä lähtökohtana ovat olleet noin 200 metriä korkeat voimalat. Tällä hetkellä suunnitellut voimalat ovat 100 metriä korkeammat. Vuonna 2016 oppaassa todettiin, että 200 metriä korkeiden voimaloiden maisemavaikutus on suurimmillaan lähialueilla, alle 4-6 kilometrin päässä voimaloista. Voimaloiden lentoestovalot voivat oppaan mukaan näkyä pimeään aikaan kauas, mutta tarkkaa kilometrimäärää oppaassa ei kerrota vaan viitataan kaukovaikutusalueeseen 10-25

kilometriä. Oppaan mukaan on suositeltavaa rakentaa tuulivoimalat olemassa olevien maisemahäiriöiden yhteyteen. Näin ei ole nyt tapahtumassa vaan päinvastoin, voimaloita suunnitellaan keskelle erämaaluontoa, jossa hiljaisuus on vallitseva äänimaisema ja maisema on luonnontilaista. Juuri nämä maisemat ovat erityisen herkkiä muutoksille. Oppaan mukaan myös, mitä koskemattomampi ja autenttisempi maiseman luonne on, sitä suurempi ristiriita voi olla tuulivoimalan ja maiseman välillä. Vaikka laki ei määritäkään minimietäisyyttä tarkoittaa se vain, että laki on vanhentunut ja etäisyyden tulisi huomioida tuulivoimaloiden kasvu. Saksassa esimerkiksi etäisyydessä noudatetaan sääntöä 10x tuulimyllyn pyyhkäisykorkeus eli etäisyyden tulisi olla vähintään 3,0 km.

ALL EKRJOITETTU SÄHKÖISESTI Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

kauemmaksi kuin kuusi kilometriä, jolloin suunnitelmaa on päivitettävä. Myös vaikutukset tulee arvioida uuden oppaan mukaisina

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tulivoimapotentiaalin kartoituksessa Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 28

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Hiljaiset alueet lähtökohdaksi ja tärkeäksi tavoitteeksi Hämeen 1.vaihemaakuntakaavaan.

On tavattoman hyvä, että jo heti alussa OAS:n mukaan kaikilla osallisilla on valmisteluprosessin eri vaiheissa mahdollisuus vaikuttaa OAS:n sisältöön, kaavan tavoitteisiin, kaavan sisältöön ja vaikutusarviointien riittävyyteen.

Käytän nyt Hämeessä kaikki kesät viettävänä nyt tätä tilaisuutta, jotta maakuntakaava saadaan mahdollisimman riidattomasti eteenpäin.

Pitkäaikaisen yli 40 vuotisen menestyksellisenkin suunnittelijauran (lukuisten maaseutukuntien konsulttikaavoittajan kaavoituspäällikkönä ja lopuksi 15 vuotta kunnan kaavoitusarkkitehtina, jota kautta myös maakuntakaavan neuvottelukuntaan kuuluneena) tehneenä nyt jo eläköityneenä edelleen aktiivisena arkkitehtinä olen ammatti-ihmisen silmin tarkasti sivu sivulta perehtynyt OAS:iin, FCG:n 2022 tekemään Tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden selvitys Kanta-Hämeen maakunnan alueella sekä 2007 tehdyn diplomityöhön Hämeen maakunnallinen melutasoltaan hiljaisten alueiden kartoitus paikkatietojärjestelmän avulla.

Tämä viimeksi mainittu Hiljaisten alueiden perusteellinen ansiokas selvitys (94 sivua, 7 liitettä, lähdeluettelokin 4 sivua) puuttui OAS:n tietopohjaluettelosta vielä. Se tulee ehdottomasti lisätä OAS:in tietopohja- luetteloon. Vanhimpana selvityksenä ensimmäiseksi.

Ja hyödyntää täysimääräisesti itse maakuntakaavan suunnittelussa. Siitä saa todella tärkeää ja vaikuttavaa tietoa. Ja lisätä aikanaan myös maakuntakaavaselostuksen lähdeluetteloon. Ensimmäiseksi. Niin oleellisen tärkeä tämä selvitys on.

Löytyy tietopohjaa luontomatkailun, luontolomailun ja muun rauhallisten ja luonnonrauha-alueillaan luonnonäänien kuunteluun pohjautuvaksi terveyttä edistäväksi toiminnaksi tässä meluisassa ja kiireisessä kaupunkimaalimassa. Eurooppalaisetkin hämmästyvät.

Tuulivoimalat hiljaisille alueille FCG:n tuulivoimatuotantoalueselvityksen mukaisesti hajalleen joka paikkaan levitettyinä estävät kokonaan tämä kehityspolun. Tuulivoimaloita ei tule maakuntakaavaan merkitä yhdellekään hiljaiselle alueelle. Tuulivoimaloille ja aurinkovoimaloille löytyy parempia paikkoja, myös sähköverkon ja sähköasemien suhteen, jos tahtoa on. Tahto ja selkeä tavoite on suunnittelussa kaikkein tärkein asia. Että ei vain ajelehdita erilaisten selvitysten ajopuuna sinne tänne tuonne.

Hiljaisten alueiden selvitys puuttui kokonaan myös FCG:n tuulivoimatuotantoalueselvityksen (52 sivua, lisäksi aluekohtaiset kortit karttoineen 80 sivua) kohdan 8 lyhyestä 1,5 -sivuisesta lähdeluettelosta kokonaan, vaikka se olisi jo 15 vuotta aikaisemmin tehtynä ollut käytössä.

Mikäli tämä hiljaisten alueiden selvitys olisi alusta alkaen ollut FCG:n käytössä, tuulivoimaselvityksen lopputulos ei olisi niin puutteellinen ja lopputulokseltaan oleellisesti virheellinen kuin se nyt ikävä kyllä on.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Itse olen tuulivoimaloille ja ampumaradoille ym. hankalille ympäristöhäiriöitä aiheuttaville toiminnoille sijainteja itsekin hakeneena luonut periaatteen, että meluhäiriölähteet kannattaa kerätä etäälle asutuksesta ja etenkin loma-asutuksesta, keskenään lähekkäin samoille alueille, jolloin häiriöäänikentät ovat päällekkäiset. Siis meluavat toiminnot samaan nippuun.

Siis tuulivoimalat teollisuusalueille tai viereen, nykyisten ja suunniteltujen soranotto- ja kallioulouhosten sekä ampumaratojen viereen ja valtateiden varsien asumattomille ja harvaan asutuille jaksoille liikennemelualueille. Siis alueille, joille ei ole asuntorakentamisen painetta muutenkaan, melusta johtuen.

Siksipä ällistyin, kun luin FCG: n selvityksestä heti sivulla 1, jossa kategorisesti ilman mitään perusteita todetaan: "Myös yhdyskuntarakenteeseen liittyvien alueiden, kuten asutuksen lähialueiden, yhdyskuntateknisen huollon alueiden sekä tie- ja rautatieverkostoon liittyvien alueiden ei ole tässä selvityksessä katsottu olevan tuulivoimatuotannolle tarkoituksenmukaisia alueita." Kuka siis näin katsoi, ei selvinnyt raportista.

Tämä näiden alueiden pois sulkeminen jo ennen tarkastelua on selvityksen pahin virhe. Selvitystä tulee näiltä osin päivittää, ja ottaa teollisuusalueet, radanvarret , valtateiden ja kantateiden varret ainakin tarkasteluun mukaan.

Myönteinen esimerkki Limingasta valtatie 8 varren melualueen hyödyntämisestä: Paras esimerkki onnistuneesta todella hankalan asian sijainnin etsinnästäni on Limingassa Ruutikankaalle jo rakenteilla oleva valtakunnallinen ampumaurheilun keskus Limingassa lounaaseen valtatie 8:n pohjoispuolelle valtatie melualueelle, jossa vieressä oli jo kallionlouhinta-alue. Alkuaan minun piti vain etsiä pohjavesien suojelusuunnitelmassa uusi paikka paikallisen metsästysseuran Rantakylä- Hirvasniemen harjualueen tärkeällä pohjavesialueella sorakuopassa olevalle vanhalle paikalliselle ampumaradalle. Hain peruskartalta paikkaa saman maanomistajan mailta tarpeeksi kaukana pohjavesialueesta. Paikan nimi oli sattumalta Ruutikangas! Muutkin metsästysseurat ja ampumaurheiluseuratkin kiinnostuivat pian Ruutikankaasta, ja perustivat seurojen yhteisen yhdistyksen. Limingan ja Lumijoen kunnat hankkivat omistukseensa kuntarajalta lähes 100 hehtaaria maata. Tätä kautta saadaan useita muitakin pohjavesialueille sorakuoppiin perustettuja pieniä ampumaratoja toivottavasti vielä lakkautettua.

Ympäristöluvastakaan ei tullut yhtään valitusta, kun ampumaradan paikka oli huolella valittu vanha hiekkakuoppa-alue kaukana (3-4 km) lähimmästä haja-asutuksesta ja 4 km pohjavesialueista, mutta liikenteellisesti hyvällä paikalla suoraan valtatie vieressä. Ensi heinäkuun 4. päivänä Ruutikankaalla järjestetään jo kiväärin practical- ammunnan maailmanmestaruuskisat.

Valtatie 8 eteläpuolelle sijoitettiin suunnitelmani mukaan myös Limingan ensimmäiset 3 tuulivoimalaa, yli 8 kilometrin päähän Rantakylän kyläasutuksesta, ja noin 8 kilometrin päähän valtakunnallisesti arvokkaasta Limingan Lakeuden peltomaisemasta. Näistäkään en ole saanut kielteisiä kommentteja. Voimalat ovat toiminnassa ja näkyvät ohi ajaessa valtatielle 8 komeasti, vaikka etäisyyttä tiestä on noin kilometri.

Tämä esimerkki kannustaa hakemaan tuulivoimaloille paikkoja myös Kanta- Hämeessä harvahkoon riviin valtateiden molemmille puolille valmiille melualueille, siis FCG:n taulukon 1 mukaisesti vähintään 350 m valtateistä. Alkuun ainakin Hämeenlinna- Forssa-Turku- valtatie 10 varrelle. Joka on voimalan osien päätuontireitti. Näille valtatievarsipaikoille on helpompi tuoda 100 metrin voimain siipiä kuin etämmälle syrjään yrittää tuoda mutkaisia ja mäkisiä

ALLEKIRJOTETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

pikkuteitä myöten. Tätä kuljetusasiaa ei oltu FCG:n selvityksessä arvioitu lainkaan.

Silloin maakuntaliiton tavoittelema vihreä siirtymä näkyy valtatie kymmenille tuhansille kulkijoille, mutta ei kuulu. Tuulivoimaloiden melu hukkuu valtatie jatkuvaan liikenteen kohinaan. Hiljaisten alueiden kartassa valtatie liikennemelun kuulumisalue oli molemmin puolin noin neljä kilometriä.

Autolla ajaessa valtateiden 4 ja 8 lähellä pyörivät kymmenet tuulivoimalat kertovat tiellä kulkeville Simossa, Kuivaniemellä ja Pyhäjoen suunnalla jo tehdystä vihreästä siirtymästä myönteisellä tavalla. Ovat maamerkkeinä tiellä kulkijoille. Ai niin, nyt ollaan Pyhäjoen kohdalla. Kun olen itse näillä valtateilla autolla liikkeessä, myllyjen roottorien pyöriminen ei jostain syystä häiritse silmää ollenkaan. Mutta kotona ikkunasta 3,4 km päässä pyörivä pienehkö napakorkeudeltaan arviolta noin 100 m korkuinen tuulimylly häiritsee pyöriessään silmää kovasti, ja etenkin punaiset vilkkuvalot yöllä ovat todella häiritseviä. Mylly on todella maisemaa hallitseva elementti näinkin kaukaa katsoen. Sietämätön, jos niitä olisi koko ajan kymmenen kodin ikkunan edessä. Vaikka kuinka myönteisesti suhtaudun itse tuulivoimaan.

Etäisyys asutukseen ja loma-asutukseen isommaksi Tuulivoimaselvityksen taulukon 1 poissulkevassa puskurianalyyssissä puskurivyöhykkeeksi määritellään asuinrakennuksille vain 1000m. lomarakennuksille vain 1000m. Siis vain kilometri. Tämä on aivan liian vähän, kun Pohjanmaalla jo olevista lukuisista toteutetuista voimaloista saatujen huonojen kokemusten ja valitusten kautta oppineina esimerkiksi Sievissä ollaan kunnan tuulivoimaohjelmassa määrittämässä uusien tuulivoimaloiden etäisyydeksi asutukseen 10 kertaa voimalan napakorkeus, kuitenkin vähintään 2,5 kilometriä (kunnanhallituksen yksimielinen päätösesitys 23.4.2024 valtuustolle). Ja alle seudullisen rajan (vähintään 7 tai enemmän) tehtäviä myllyjä ei toteuteta lainkaan. Myllyt siis keskitetään pelkästään maakuntakaavassa osoitetuille tv-1 -alueille. Tämä on valmis hyvä oppi ja etäisyyspuskurin minimivaatimus myös Kanta- Hämeen 1. vaihemaakuntakaavassa. Mieluummin kolme kilometriä.

Ja FCG:n tuulivoimaselvityksessä sivulla 3 taulukossa 1 määritellään minimietäisyydeksi, ihan totta, 0 (nolla!) metriä muiden muassa:

- pohjavesialueet
- vesistöt
- valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet
- kulttuurihistoriallisesti merkittävät rakennetut ympäristöt (RKY)
- suojellut rakennukset
- maakuntakaavan arvokkaat maisema-alueet ja arvokas rakennettu kulttuuriympäristö
- maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet 2014

Tämä osaltaa kuvastaa tuulivoimaselvityksen tasoa...siis että 300-metrinen tuulivoimalan voisi laittaa suojelurakennuksen viereen? Seudullisuuden raja seitsemään voimalaan Pohjois-Pohjanmaan Liitolla pitkältä ajalta on kokemusta maakunnallisesta tuulivoimalakaavoituksesta enemmän kuin kellään. Niinpä täällä tehdään jo 3, vaihemaakuntakaavaa, teemana jälleen energia ja ilmasto. Siis lisätään tuulivoimala-alueita maalle ja etenkin merelle. Osa nykyisistä tv-1-alueista jopa poistetaan maakuntakaavasta, syynä Puolustusvoimien lausunto maakuntakaavaluonnoksesta.

Voimaloiden koon kasvaminen teollisuusluokkaan on jo Pohjois- Pohjanmaan liitossa johtanut siihen, että seudullisen tuulivoimala-alueen (tv-1) raja 3. vaihemaakuntakaavaehdotuksessa on jo laskettu perustellusti kymmenestä voimalasta seitsemään.

Siis 7 ja enemmän tuulivoimalaa sisältävät tuulivoimala-alueet on oltava merkittyinä

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI
maakuntakaavaan. Tämä on kokemuksen tuoma suunta. Sama raja on syytä ottaa suoraan

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Kanta-Hämeen 1. vaihemaakuntakaavaankin.

Muitakin sopivia haitattomampia alueita löytyy kyllä tuulivoimaloille ja aurinkovoimaloille Luin mielenkiinnolla Hiljaisten alueiden selvityksen kohdan 8.2.4 Karsitut alueet sivuilla 81-85. Karsinnan perusteella hiljaisista alueista poistettiin paikat, joissa oli soran- ja hiekanottoalueita, kallionottoalueita, turvetuotantoalueita, turpeenottoalueita ja lähistöllä ampumaratakin. Yhdessä oli lentokenttävaraustakin. Näistä hiljaisista alueista melusyistä jo poistetuista alueista ainakin alueet 3, 5, 7, 22, 25, 30, 31, 33 ja 36 sopivat tuulivoimaloille ja aurinkovoimaloille paljon paremmin kuin hiljaisille alueille nyt FCG:n selvityksessä ripotellut tuulivoimala-alueet. Nämä ovat myös lähellä isoja voimalinjoja, osassa linja menee jopa läpi (alueet 3, 33 ja 36). Uhkaako Suomessa tuulivoimakaavojen ylimitoitus?

Kun nyt eri maakuntaliitot erikseen suunnittelevat kilvan lisää tuulivoimala-alueita alueillaan, on iso riski ylimitoituksesta, jonka jälkeen meillä on ympäri maata kesken jääneitä voimalahankkeita. FCG:n selvityksen mukaan sähkön kokonaiskäyttö teollisuudessa Kanta-Hämeessä on ollut vuonna 2020 noin 684 GWh. Selvityksen mukaan esitetyillä alueilla voitaisiin tuottaa noin 00-20.600 GWh sähköä. Siis yli 10 -kertaisesti nykytarpeeseen nähden. Ja Pohjois- Pohjanmaan maakunta aikoo tuottaa pelkällä maatuulivoiman lisäyksellä noin 30% koko Suomen sähkötarpeesta. Ja Perämeren maatuulivoimaloita huomattavasti tehokkaammilla merituulivoimaloilla 20% Siis yhteensä puolet koko Suomen sähkötarpeesta... Tämä antaa perusteen vähentää tuulivoima-alueita selvityksessä esitetystä määrästä kolmasosaan.

Lopuksi

Toivon, että jatkossakin voin olla mukana myönteisesti tuomalla oman kokoemukseni ja tietotaidon Kanta- Hämeen ensimmäiseen ilmasto- ja energia-vaihemaakuntakaavaan. Olen ollut mukana kuntakaavoittajan roolissa tekemässä Pohjois- Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavaa (tuulivoima, ampumaradat ym.), Oulun seudun yhteisen yleiskaavan laajennusta etelään, etsimässä ja suunnittelemassa valtatie neljä uusia linjausvaihtoehtoja, joista lopullisen linjasin Tyrnävän ja Limingan kuntarajalle Limingan lakeuden peltoaukeilla paikkaan, jossa se vähiten haittasi viljelyä. Tämä linjaus vahvistettiin maakuntakaavassa. Siis todella laajakantoisia asioita. Siksi edellä esittämäni kannattaa ottaa vakavasti. Lisäksi olen kuulunut Limingan kunnan edustajana Pohjois- Pohjanmaan liiton koolle kutsumaan maakuntakaavan neuvottelukuntaan, johon kokoontuivat maakuntaliiton alueen kaikkien kuntien kaavoittajat yhdessä Liiton kaavoittajien kanssa. Tämä maakuntakaavan neuvottelukunta toimii edelleen, niin hyödylliseksi yhteisfoorumiksi se on aikaa myöten todettu. Vastaava neuvottelukunta kannattaa perustaa myös Kanta-Hämeen maakuntaliittoon.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Kiitämme kattavasta ja asiantuntevasta mielipiteestä. Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tulivoimapotentiaalin kartoituksessa pyrittiin löytämään seudullisesti merkittäviä tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita, eli sellaisia alueita mihin voisi mahdollisesti rakentaa yli 10 voimalaa käsittävän kokonaisuuden. Kanta-Hämeen voimassa olevassa kokonaismaakuntakaavassa on seudullisesti merkittävän tuulivoima-alueen alarajaksi määritelty 10 voimalaa ja tämä rajausta sitoo myös tätä vaihemaakuntakaavaa. Tuulivoimaselvityksen perusteella ei tuulivoimaloita saa rakentaa, vaan ne vaativat tarkempia selvityksiä ja vaikutusten arvioiteja. Näitä selvityksiä laaditaan Hämeen liiton toimesta sekä mm. yleiskaava- ja YVA-prosessien yhteydessä.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä mitkä alueita sisällytetään 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena.

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 29

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Vastustan ympärivuotisena mökkiasukkaana Hattulan kunnan suunnitelmia kaavoittaa tuulivoimala-alueita Hattulan eteläosiin.

Kannanottoni koskee niin Niinimäen kuin Rengontiennummen alueita.

Olen vakuuttunut siitä, että suunnitellut tuulivoimahankkeet tuhoaisivat Renkajärven alueen ainutlaatuisuuden ja aiheuttaisivat merkittäviä haittoja niin ympäristölle kuin asukkaillekin.

Hattulan eteläosat ovat tunnettuja upeasta, erämaamaisesta luonnostaan ja kauniista maisemistaan. Kyseessä on yksi eteläisen Suomen isoimmista metsäisistä alueista. Suunnitellut tuulivoimala-alueet sijoittuisivat keskelle Kanta-Hämeen suurinta yhtenäistä hiljaista aluetta. Tuulivoimaloiden rakentaminen tähän herkkään ympäristöön muuttaisi sen teollisuusalueeksi ja vaikuttaisi merkittävästi koko alueen ekosysteemiin ja heikentäisi paikallista luonnon monimuotoisuutta. Aivan erityisesti on syytä olla huolissaan harvinaisista sääksistä ja muista petolinnuista sekä harvinaistuneesta kaakkurista, jonka pesintä alueen lammilla on ollut pitkäaikaista ja myös menestyksellistä. Alueella on myös luonnontilaisia soita, joille on tehty luonnonsuojeluvaraus ja jotka ovat mukana hallitusohjelmaan kirjatussa HELMlohjelmassa.

Alueita reunustavat Kanta-Hämeelle tärkeät pohjavesialueet. Niiden ja tunnistettujen suojelualueiden pilaantuminen ovat aina riski, kun tehdään teollisen mittakaavan rakentamista. Tuulivoimarakentaminen metsäalueelle tarkoittaa noin kolmen hehtaarin avohakkuuta jokaista tuulivoimalaa kohti. Eteläisen Hattulan hankkeissa tämä tarkoittaisi, että Suomen hiilinielu pienenisi noin 70-80 hehtaarin verran. Erämaasta tulisi 50 km² suuruinen teollisuusalue. Olemme myös huolissamme tuulivoimaloiden vaikutuksista asukkaille. Sotkajärven, Pukarajärven, Renkajärven, Takajärven ja Vaimaroisen ympäristöt sekä lähivaikutusalueen taajamat ovat tuhansien vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden koti. Alue on historiallisestikin ollut erityisen suosittu vapaa-ajanviettopaikka ja asukkaat ovat hakeutuneet seudulle sen erämaahenkisyyden ja hiljaisuuden houkuttelemina. Hattulan kunta on omalla kaavoitustoiminnallaan (mm. Hattulan kunnan eteläisten osien rantaosayleiskaava) myös ohjannut alueen käyttöä tähän nimenomaiseen suuntaan.

Tuulivoimalat olisivat hallitseva maisemaelementti ja näkyisivät käytännössä jokaisen asukkaan pihapiirissä. Hiljaisella alueella meluhaitat olisivat merkittävät. Alueelta puuttuu nyt tyystin läpiajoliikenteen taustakohina, tuulimyllyjen aiheuttama melu korostuisi ja olisi selvästi kuuluvaa ja häiritsevää vielä useiden kilometrien päässä lähimmistä voimaloista. Poikkeuksellisen matala, osin kuuloaluetta matalammalla taajuusalueella oleva jaksottainen melu aiheuttaa lisäksi terveyshaittoja. Asukkaat tulisivat kärsimään myös pyörivien roottorien siipien synnyttämästä välkkeestä auringon paistaessa matalalta suuren osan vuotta.

Tuulivoimalahankkeiden julkistaminen on jo nyt aiheuttanut kiinteistöjen arvon laskun ja voimaloiden rakentaminen vain vahvistaisi sitä. Tuulivoimalat tarkoittaisivat käytännössä erämaamökkien loppua ja alueen virkistysarvon (retkeily, metsästys, yms.) merkittävää alenemista.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Monet tuulivoimarakentamisen vaikutukset ovat peruuttamattomia.

Hattulan kunnan tulee ottaa myös huomioon tuulivoimarakentamiseen liittyvät nopeasti kasvaneet riskit. Suomessa tuulivoimaloita kehittävät ja rakentavat toimijat, joilla ei aina ole kykyä kantaa yllättävien tilanteiden aiheuttamia kustannuksia, saati tuotannon huonoa kannattavuutta. Yllättäviä tilanteita voivat olla teknologiaan liittyvät tai verotuksen ja lainsäädännön muutokset. Esimerkiksi jo nyt keskustellaan, että purkamispakko ulottuisi myös perustuksiin, arvonalenemisista maksettaisiin korvaus kiinteistönomistajille ja että tuulivoiman kiinteistövero otettaisiin mukaan valtionosuuksien tasausjärjestelmään. Koko tuulivoima-alan raju kokonaiskapasiteetin kasvu on heikentänyt ja heikentää lähitulevaisuudessa yksittäisten tuulivoimaalueiden kannattavuutta. Mikäli Hattulan tuulivoimalat toteutettaisiin, niiden toiminta käynnistyisi aivan erilaisessa taloudellisessa asetelmassa kuin suunnitelmia tehtäessä alun perin oletettiin. Riskien toteutuminen voisi aiheuttaa Hattulan kunnalle merkittäviä kustannuksia.

Menossa olevaan kaavoitukseen liittyvät selvitykset ja arvioinnit eivät kata vaihtoehtoisia kehitysskenaarioita lainkaan, eikä todellista vaihtoehtoskenaariota voikaan syntyä hankeyhtiön maksaman konsultin työn tuloksena. Esimerkkejä kehittämisestä voivat olla mökkipalveluiden ja niiden markkinoinnin tukeminen, kunnan alueelle tarjoamat palvelut, matkailu- ja majoitustoiminnan tukeminen sekä maakuntakaavan mukaisten suojelualueiden valjastaminen niin opastettuun kuin omatoimiseenkin luontoretkeilyyn.

Vaikkapa suosituksi noussut pyöräily retkeilyreiteillä sopisi erinomaisesti Takajärven, Renkajärven ja Sotkajärven ympäristöön. Se edellyttäisi yhdessä tehtävää reittien ja levähdyspaikkojen suunnittelua, kunnostusta ja rakentamista. Työtä, johon yksityiset, yhdistykset ja kunta voivat osallistua yhdessä ja jonka tuloksia voivat käyttää hyödykseen kaikki kuntalaiset. Kaikki tällaiset hankkeet hyödyntävät olemassa olevaa yhteisöllisyyttä ja vapaaehtoistyötä, luontoarvoja ja kasvavaa tarvetta luontokeskeiselle virkistystoiminnalle. Rakennetaan olemassa olevalle perustukselle, ei tuhota sitä. Renkajärven ympäristöllä on kaikki mahdollisuudet kehittyä entistäkin vetovoimaiseksi vapaa-ajanviettopaikaksi, joka vakituisten asukkaiden määrän kasvun ja lisääntyvien palveluiden kautta hyödyttäisi Hattulan kuntaa merkittävästi myös taloudellisesti. Välittömän taloudellisen hyödyn lisäksi kaikkien hattulalaisten ulottuville luotaisiin samalla uusia retkeily- ja virkistysmahdollisuuksia. Nykyinen maakuntakaava muodostaa hyvän pohjan luontokeskeisten vaihtoehtojen kehittämiseksi.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentiaalin kartoituksessa Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

11.5.2024

Henkilö 30

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Kanta-Hämeen vaihemaakuntakaavan OAS/ mielipide

"Maakuntakaavoituksen tarkoituksena on suunnitella yksittäistä kuntaa laajemman alueen maankäytön kehitystä: mitä toimintoja tulisi sijoittaa minnekin. Maakuntakaava ohjaa myös kunnallista kaavoitusta, eikä kunta voi kaavoittaa maakuntakaavan vastaisesti."

"Maakuntakaavan tarkoituksena on päättää ja merkitä kaavaan ne alueet, joille uusia energiantuotantoalueita ja siirtolinjoja on tarkoitus Hämeessä sijoittaa . "

Mielestäni keskeinen kysymys on, mikä tai kuka maakunnissa tai valtakunnallisesti koordinoi kaikkia mahdollisia tuulivoima-ym. maankäyttöhankkeita. Nyt vaikuttaa siltä, että hyvin villisti kunnat ja maanomistajat voivat suunnitella ja toteuttaa alueillaan tapahtuvia ratkaisuja.

Ja toinen keskeinen kysymys on, miten suunnittelussa ja lupamenettelyissä otetaan huomioon erillisten hankkeiden yhteisvaikutukset jollakin seudulla, ja eri kuntien raja-alueilla.

Hämeen liiton tuottaman selvityksen mukaan Hämeen maakuntaan on mahdollista rakentaa useita tuulivoimaloita. Ko selvityksessä tunnistettiin yhteensä 31 potentiaalista tuulivoima-alueita. Potentiaaliset alueet sijoittuvat koko maakunnan alueelle. Alueet mahdollistavat noin 490 tuulivoimalan rakentamisen. (Tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden selvitys Kanta-Hämeen maakunnan alueelta 2012/2023)

Huolestuttavana esimerkkinä on Renkajärven alue, joka on ympäröity potentiaalisilla tuulivoima-alueilla, esimerkiksi Rimmilän, Kaution ja Vuohiniemen kylät. Yksi hanke, Niinimäen tuulimyllyalue, on juuri käsittelyssä Hattulan kunnassa. Alle 12 voimalaa käsittävät alueet voidaan jopa kunnan omilla päätöksillä toteuttaa.

Tällä hetkellä Niinimäki ei ole merkitty tuulimyllyalueena maakuntakaavassa. Se on kuitenkin listattu potentiaaliseksi sellaiseksi. Hattula ei voi kaavoittaa sinne 12 myllyn aluetta ilman, että maakuntakaavaan tehdään muutos. Nyt menossa on koko maakuntaa koskeva muutostyö, jonka tuloksena Niinimäellekin voi tulla tuulivoima-alueen merkintä.

Suunnitelmissa mahdollisiksi tuulivoima-alueiksi merkityt alueet ovat olemukseltaan metsämaata, ja voimassa olevien käytäntöjen mukaisella tuulivoimarakentamisella niiden olemus muutetaan laaja-alaisesti teollisuusmaisemaksi.

Nyt arvioitavana olevassa Hämeen liiton vaihemaakuntakaavasuunnitelmassa on varmistettava huolellinen vaikutusten arviointi eri näkökulmista:

- luonnonympäristön pirstoutuminen; myllyt, sähkönsiirto, huoltotiet ym.
- melu- ja välkehaitat: riittävien etäisyysvyöhykkeiden varmistaminen
- metsän tuhoutuminen, eläinten elinmahdollisuuksien heikentyminen,
- ihmisen elinympäristön huonontuminen
- maisema-alueiden ja rakennetun kulttuuriympäristön mureneminen
- ihmisten eriarvoinen asema muutoksissa: toiset hyötyvät ja toiset kantavat haitat

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Arviointisuunnitelmassa ei ole tarkasteltu alueiden käyttöä esimerkiksi ns. 'hiljaisien alueiden' säilymisen näkökulmasta. On varmistettava, että Kanta-Hämeen alueelta löytyy vielä sellaisia luontoalueita, joilla luonnon omien äänien kuuleminen on mahdollista ilman ihmisen toimintojen aiheuttamaa häiritsevää taustakohinaa. Tällaiset luontoalueet eivät suinkaan ole äänettämiä, koska luonto halutessaan saa aikaan kovaakin melua. Näillä alueilla luonnon omat äänet ovat pääosassa ja ihmistoiminnan äänet ovat satunnaisia tai niitä ei kuulu ollenkaan.

On käsittämätöntä, että esimerkiksi tuulimyllyistä mahdollisesti saatava, kokonaisuudessaan kuitenkin aika vähäinen ja suhteellisen harvoille kohdentuva taloudellinen hyöty tulee vain n. 30 vuoden ajanjaksolle, ja sen saamiseksi hävitetään vähintään kymmenen/kymmeniä neliökilometrejä luontoa, joka ei sen jälkeen palaudu enää koskaan, ei ainakaan satoihin vuosiin. Tuulivoimaloiden rakentamisen vaikutukset kyseisen alueen ja sen ympäristön asukkaiden elämään sekä ympäröivien alueiden kasvillisuuteen ja eläimistöön voivat olla murskaavia ja laajoja.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentiaalin kartoituksessa pyrittiin löytämään seudullisesti merkittäviä tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita, eli sellaisia alueita mihin voisi mahdollisesti rakentaa yli 10 voimalaa käsittävän kokonaisuuden. Kanta-Hämeen voimassa olevassa kokonaismaakuntakaavassa on seudullisesti merkittävän tuulivoima-alueen alarajaksi määritelty 10 voimalaa ja tämä rajaus sitoo myös tätä vaihemaakuntakaavaa. Tuulivoimaselvityksen perusteella ei tuulivoimaloita saa rakentaa, vaan ne vaativat tarkempia selvityksiä ja vaikutusten arviointeja. Näitä selvityksiä laaditaan Hämeen liiton toimesta sekä mm. yleiskaava- ja YVA- prosessien yhteydessä.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä mitä alueita sisällytetään 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena.

Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

10.5.2024

Henkilö 31

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa todetaan, että osallisten rooli on keskeinen. Sen mukaan maakunnan asukkailla on mahdollisuus saattaa kaavoittajien tietoon näkemykset siitä, minkälaiseksi Kanta-Hämeen tulevaisuuden halutaan muodostuvan. OAS antaakin siihen useita mahdollisuuksia. OAS ei anna vastausta siihen, annetaanko osallisille mahdollisuus lausua osaselvityksistä, joita ohjelmassa oli lueteltu useita. Ajankohtaiset lausuntopyynnöt olisi hyvä kiinnittää etusivulle määräaikaan saakka, jotta ne olisi helpompi löytää.

Tuulivoimatuotannolle soveltuvat alueet erityisselvitykseen
Valmistelussa tulee erityisen huolella arvioida tuulivoimatuotannolle soveltuvat alueet. Tausta-aineistona mainittua raporttia Kanta-Hämeen maakunnallinen tuulivoiman potentiaalin kartoitus (2022) ei pidä sellaisenaan käyttää, vaan laatia tarkempi selvitys, josta osallisilla on mahdollisuus lausua. Näkemyksemme on, että tuulivoimalat ovat kehittyneet aivan liian suuriksi, niitä rakennetaan jo liikaa, liian lähelle maaseutu- ja tilkkumaisesta, jolloin sähkönsiirtolinjojen tarve kasvaa, liian lähelle toisiaan jolloin meluvaikutukset lisääntyvät ja muutoinkin soveltumattomasti luonnonkauniisiin Suomen maisemiin. Kansallinen kokonaissuunnitelma energian- ja erityisesti tuulivoimatuotannon tarpeista puuttuu. Toivomme, että Kanta-Hämeen luonto suojellaan näiltä Eiffel-tornin korkuisilta erittäin meluisilta voimaloilta. Kokonaiskoordinaatiota energiantuotantoratkaisuihin Lisäksi pidämme tärkeänä, että ilmasto- ja ympäristötavoitteita tarkastellaan kokonaisuutena, jolloin otetaan huomioon energiarakentamisen luonnon monimuotoisuutta ja hiilinieluja uhkaavat sekä luontokatoa lisäävät toimet. Erityisesti nykyisen kaltainen tilkkumainen tuulivoimarakentaminen uhkaa monin tavoin ihmisten ja eläinten elinympäristöjä. Tilkkumaisuus lisää teiden ja voimalinjojen rakentamisen tarvetta, mikä tulee ottaa huomioon myös maakuntakaavasuunnittelussa. Tilkkumaisuutta ja ennakoimattomuutta lisäävät se, että tuulivoimarakentamisessa edetään hanke ja tuulivoimayhtiö kerrallaan. Suomessa on jo esimerkkejä, joissa uusia voimalinjoja on viisi vierekkäin. Yksittäisen perheen ympärille voi yllättäen nousta satoja voimaloita. Tarvitaan maankäytön kokonaissuunnittelua ja kokonaiskoordinaatiota, jotta näitä kohtuuttomia tilanteita ei synny. Siksi myös yhteistyö naapurimaakuntien kesken on tärkeitä. Kuntien ei tule voida kaavoittaa tuulituotantoalueita ilman vähintään maakuntatason ohjausta.

Maakuntakaava ohjaamaan teollisuusalueiden rakentamista

Kanta-Hämeen potentiaalisten tuulivoimala-alueiden selvityksen perusteella käynnistetyt tuulivoimahankkeet pitää keskeyttää edellä mainituista syistä ja koska selvitystä on käytetty väärin perustein voimala-alueiden kaavoitusprosessin käynnistämiseksi. Siinä todetaan, että selvityksen tarkoituksena on toimia tausta-aineistona maakuntakaavavalmisteluun. Maakuntakaavan avulla useat tavoitteet konkretisoidaan maakunnallisiksi ja seudullisiksi alueidenkäytön ratkaisuiksi, jotka ohjaavat vuorostaan kuntakaavoitusta. Kaikki teollisen mittakaavan tuulivoimala-alueet tulee saattaa vähintään maakunnallisen kokonaissuunnittelun piiriin, mieluummin laajemmallekin alueelle tai kansalliseen tarkasteluun. Tätä edellyttävät jo voimaloiden suunnaton koko ja maa-alan tarve, meluisuus ja muut päästöt sekä uusien teiden ja sähkölinjojen tarve. Erityisesti keskeyttämisvaatimus koskee tietoomme tullutta Hattulan

ALLEKIRJOITETTU SAHKOISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

käynnistämää Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavaa, jossa tavoitteena on kaavoittaa voimalarakennuksia ainutlaatuiselle hiljaiseksi luokitellulle alueelle, Renkajärven läheisyyteen. Potentiaalisten tuulivoimala-alueiden selvitys on kaavoituksen aloittamiseksi aivan liian ylimalkainen ja puutteellinen. Vaihemaakuntakaavan ohjausvaikutus vaarantuu. Renkajärveä ympäröivää aluetta pidettiin selvityksessä kaikkein vähiten potentiaalisena, eli kohteet olivat pisteytyksen mukaan sijoilla 28-31/31:stä. Alueen rooli eteläsuomalaisena hiljaisena erämaa-alueena, koti- ja mökkiseutuna, virkistätymispaikkana ja matkailuvalttina on keskeinen ja ainutlaatuinen. Sellaisena tämä alue pitää säilyttää. Järvien rantoja ja monimuotoisia metsiä ei saa missään tapauksessa muuttaa meluisaksi teollisuusalueeksi. Tuhannet ihmiset ovat muuttaneet maaseudun ja luonnon rauhaan vaihtoehtona kaupunkimaiselle asumiselle. Olosuhteet muuttuisivat täysin. Lisäksi tuulivoimakaavoituksen ja suurten korkeiden tuuliteollisuusrakennusten vaikutukset ovat tässäkin tapauksessa ylikunnallisia. Hiljaiset alueet suojeltaviksi kohteiksi Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ovat mm. terveellinen ja turvallinen elinympäristö sekä elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat. Hämeen hiljaiset alueet -selvitys tulee ottaa huomioon maakuntakaavan valmistelussa. Hiljaiset alueet tulee merkitä maakuntakaavaan suojeltavina kohteina. Melu on uusi kansanterveydellinen uhka, joten hiljaisten alueiden merkitys ja arvostus ovat kasvaneet ja tulevat edelleen kasvamaan tuuliteollisuuden voimakkaan lisääntymisen myötä. Hiljaisuus on turvattava. Energiantuotantoalueiden kaavoitukseen pidemmän tähtäimen näkymä Alueiden kaavoitusmahdollisuuksia energiantuotantoalueiksi tulee tarkastella erityisellä herkkyydellä. Esimerkiksi Renkajärvi on ollut jo 1930-luvulta lähtien suosittu mökkijärvi ja sen rannoilla on paljon vapaa-ajanasuntoja sekä vakituista asutusta. Renkajärvi ja Takajärvi ovat harvoja Etelä-Suomen järviä, joiden tila on luokiteltu erinomaisiksi. Tuulivoimaloiden vaikutukset olisivat erittäin haitallisia. Järvet ovat Kokemäenjoen latvavesiä, joiden puhtauden voimat vaarantavat. Alueella on luonnon ydinalueita yhdistävä merkittävä ekologinen verkosto. Pohjavesialue on tärkeä ja alueelta vettä keräävä, joten riski pohjavesien pilaantumiselle on suuri. Aineistossa ei ole mainintaa soidensuojelun täydennyskohteista, joita mm. Renkajärven ympäristössä on laajalti. Korkeiden tuotantolaitosten kaavoituksessa tulee ottaa huomioon lintujen päämuuttoreitit, joista mm. useita kulkee Renkajärven ympäristössä. Tutkimustietoa tuulivoimaloiden haitallisista terveysvaikutuksista, meluetaisyyskysien tarkistamisen tarpeista, eläinten kaikkoamisesta tuulivoimalan vaikutuspiiristä jne. on runsaasti, ja ne tulee ottaa kaavavalmistelussa huomioon. Ihmisillä ja eläimillä on oikeus turvalliseen ja terveelliseen elinympäristöön, puhtaaseen ruokaan ja veteen. Jotta edellä mainittujen asioiden turvaamisen arviointi on mahdollista, tulee tausta-aineistoihin lisätä mm.

- Kanta-Hämeen hiljaiset alueet / Hämeenlinnan seudun kehityskuva 2030, jossa todetaan Hämeen ympäristöstrategian painopisteet (s. 40) ja Hämeen hiljaisten alueiden (s. 43) luonne ja merkitys. Sivulla 2 yleistavoitteisiin on lisätty hiljaisten alueiden säilyttämisvelvoite. Tavoiteasiakirjan mukaan muuta ympäristöä hiljaisempien alueiden säilyminen on tärkeää, koska kertaalleen menetettyä hiljaisuutta on vaikeaa, ellei mahdotonta palauttaa. Hiljaisiksi tiedetyt alueet voivat olla myös Hämeenlinnan seudun matkailuvaltti sekä luonto- ja elämysmatkailun menestystekijöitä (s. 43).
- Hämeen maakunnallinen melutasoltaan hiljaisten alueiden kartoitus paikkatietojärjestelmien avulla. Teknillinen korkeakoulu. Maanmittausosasto 200
- Tuulivoimaloiden ympäristö-, terveys-, maisema- ja meluvaikutuksista tehdyt lukuisat tutkimukset, jotka kiistatta osoittavat tuulivoimaloiden haitalliset vaikutukset ja tuovat uutta tietoa mm. etäisyyksien määrittelyyn, jotta vaikutuksia voidaan lieventää- Tuulivoimaloiden vaikutukset kiinteistöjen arvoon, on useita kansainvälisiä tutkimuksia, jotka vertailukelpoisia Suomen oloihin ja joissa arvon alennus on todettu merkittäväksi, tutkimuksista saa tukea etäisyyksien määrittelyyn, jotta arvon alennus olisi mahdollisimman vähäinen
- Hämeen ekologisten verkostojen selvitys 2016, jossa on kuvattu ydinalueet, joiden säilyttäminen on tärkeää, yksi niistä on mm. Renkajärven ympäristössä

ALLEKIRJOTETTU SÄHKÖISESTI

Hämeenlinnan ja Patulan pohjavesialueiden suojelusuunnitelma 2016: pohjavesien suojelun

tulee olla kaavoituksessa erittäin korkealla sijalla, ja huomioon on otettava tuulivoimaloiden jopa 10 metrin syvyyteen tehtävät kaivaukset, räjäytystyöt ja teräsbetonitäytöt perustuksia varten, mitkä uhkaavat tätä luonnonvaraamme myös kauempaa kuin itse pohjavesialueen päällä

- Järvien tilan selvitykset ja toteutetut parannustoimet, mm. Renkajärven suojeluyhdistys sekä Alajärven ja Takajärven suojeluyhdistys
- Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointiopas 2023, ympäristöministeriön julkaisuja. Eniten toivomme, että Kanta-Hämeen maakuntakaavavalmistelussa kärjeksi otetaan tuulivoimaloiden sijaan ympäristö- ja asukasystävällisemmät energiaratkaisut, mikäli Kanta-Hämeen panostusta energiantuotannon lisäämiseen ylipäänsä tarvitaan. Toivomme, että energiaratkaisuissa suositaan mm. aurinkopaneelien sijoittamista jo rakennettuun ympäristöön, kuten katoille ja seiniin. Tutkitaan pienydinvoimaloiden mahdollisuuksia. Kehitetään bioenergian tuotantoa. Maassamme on jo vireillä tuhansien turbiinien kaavoitusprosessit, joilla tuhotaan valtava määrä hiilinieluja ja elinoloja sekä muutetaan maaseutuja meluisiksi teollisuusalueiksi ja voimalinjakentiksi. Tätä kehitystä ei pidä Kanta-Hämeessä suosia. Kanta-Hämeen tulevaisuuden toivomme muodostuvan monimuotoisesta ja puhtaasta sekä hiljaisesta luonnosta, jonka äärellä asukkaat ja eläimet viihtyvät ja voivat hyvin. Luonto on virkistäytymisen ja hyvinvoinnin lähde. Kaupunkialueita kehitetään viihtyisiksi. Kanta-Häme tunnetaan houkuttelevana asuinympäristönä ja vetovoimaisena matkailukohteena. Täällä edistetään vapaa-ajan asuntojen muuttamista vakituisiksi asuinnoiksi. Täällä kaavoitetaan uusia asuinalueita, houkuttelevaa uusia asukkaita, edistetään kaupunki- ja kylätoimintaa sekä yhteisöllisyyttä. Nämä elementit ylläpitävät ja houkuttelevat myös kotimaista yrittäjyyttä ja lisäävät Kanta-Hämeen elinvoimaa.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentiaalin kartoituksessa pyrittiin löytämään seudullisesti merkittäviä tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita, eli sellaisia alueita mihin voisi mahdollisesti rakentaa yli 10 voimalaa käsittävän kokonaisuuden. Kanta-Hämeen voimassa olevassa kokonaismaakuntakaavassa on seudullisesti merkittävän tuulivoima-alueen alarajaksi määritelty 10 voimalaa ja tämä rajaus sitoo myös tätä vaihemaakuntakaavaa. Tuulivoimaselvityksen perusteella ei tuulivoimaloita saa rakentaa, vaan ne vaativat tarkempia selvityksiä ja vaikutusten arvioiteja. Näitä selvityksiä laaditaan Hämeen liiton toimesta sekä mm. yleiskaava- ja YVA- prosessien yhteydessä.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä mitä alueita sisällytetään 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena.

Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 32

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Maakuntakaavaan suunnitellaan tuulivoimala-alueita osana vihreää siirtymää. Onko todella otettu huomioon pysyvät tuulivoimaloitten haittavaikutukset luontoon ja alueen asukkaille ja eläimille (melu infraäänit). Tuulivoimaloitten elinkaari on lyhyt, ehkä yhden sukupolven aika. Eikö ole lyhytnäköistä tuhota laaja metsäalue johon tulee myös ylläpidettävä tiestö ja säännöllinen huoltoliikenne vuosikausiksi. Miten asutus voi säilyä alueella, jossa on myös paljon vapaa-ajan asutusta. Alue on vanhaa kulttuurimaisemaa, ja lähellä on luonnonsuojelualueita, vaikka juuri voimalan alueen sanottaisiin olevan ”Vailla merkityksellisiä arvoja”. Asukkaat joutuvat myös eriarvoisesti kohdelluiksi, maanomistajat saavat korvauksia, muut vain haittoja. Miten on ajateltu korvata lähiseudun asukkaille menetykset? Onko tarkoitus tyhjentää lopullisesti maaseutu ihmisistä? Onko tarpeeksi tutkittu vaikutuksia alueen eläimistöön, kun yhtenäiset metsäalueet katkaistaan teillä ja liikenteellä? Onko ainakin mahdollista rajoittaa voimaloitten kokoa? Meneekö hyöty pääosin ulkomaalaisille omistajille?

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentialin kartoituksessa pyrittiin löytämään seudullisesti merkittäviä mahdollisesti tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita, eli alueita, joihin voisi sijoittaa vähintään 10 voimalan kokonaisuuden. Tämän selvityksen perusteella ei tuulivoimaloita voi rakentaa, vaan alueiden mahdollinen toteuttaminen vaatii huomattavissa määrin lisäselvityksiä. Vaadittavat lisäselvitykset laaditaan ajankohtaisten tietojen perusteella.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe, ei vielä ole tehty päätöstä siitä, mitkä alueet tullaan mahdollisesti osoittamaan vaihemaakuntakaavassa tuulivoimaloiden alueina. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 33

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Tässä viestissä kerron mielipiteeni voimassa olevan maakuntakaavan uudistamisesta.

Maankäytön kehityksessä, kun mietitään eri toimintojen sijoittamista, otatte myös kantaa mahdollisten tuulivoimaloiden sijoituskohteisiin. Tällä hetkellä on suunnitteilla Niinimäen tuulivoimala-alue Renkajärven ja Takajärven tinoille, mutta tällä hetkellä Niinimäki ei ole tuulimylyalue maakuntakaavassa. Renkajärven kausiasukkaan ominaisuudessa vastustan noin suuren tuulivoimala-alueen rakentamista niin lähelle tiheää loma-asuntoaluetta. Kyseessä on kuitenkin yksi Etelä-Suomen harvoista suurista yhtenäisistä metsäisistä alueista. Olisi tavattoman typerää lähteä tuhoamaan tällaista harvinaislaatuista aluetta. Kyseinen alue on valtakunnallisesti merkittävä maisemien puolesta, ja se tulee säilyttää sellaisenaan.

Renkajärven seudulla on myös ainutlaatuinen hiljaisuus metsäisten alueiden ansioista. Tämä ainutlaatuinen rauha tulisi huomioida myös maakuntakaavassa, ja sitä tulisi vaalia erityisen huolellisesti. Kuitenkaan kaavoitustyönne ei ota huomioon alueen hiljaisuutta. Tämä on todella huolestuttavaa. Renkajärven hiljaisuus tulisi ottaa huomioon maakuntakaavassa ja jättää kaikki sitä millään tapaa uhkaavat rakennus- ja maankäyttöhankkeet kaavoittamatta ja toteuttamatta.

Alueella on myös korvaamattomia luonto- ja virkistysaluearvoja. Tuulivoimalahankkeen alueen ympärille sijoittuu useita luonnonsuojelualueita. On vastuutonta sijoittaa tuulivoimaloita lähelle näitä paikkoja, sillä ne aiheuttavat aina jonkin riskin kyseisille alueille häiritessään niiden luonnon rauhaa.

Tuulivoimalat ovat vaaraksi myös linnuille, ja siksi niitä ei pitäisi perustaa Renkajärven ja sen lähialueille. Alueella on pyritty elvyttämään sääksikantaa ja tuulivoimalat aiheuttavat riskin ilmatilassa lintujen lentoreitillä, mutta ne myös häiritsevät lintujen pesimistä. Pitkään tehtyä sääksikannan elvyttämistyötä ei saisi heittää hukkaan pelkästään rahallisen menestyksen tavoittelun takia. Tuulivoimaloista on myös haittaa kurjille, sillä niiden muuttoreitti sijoittuu alueelle.

Tuulivoimala hankkeesta on myös kohtuutonta haittaa eläinkannan lisäksi ihmisille. Alueella liikkuvat luontoharrastajat kuten sienestäjät, marjastajat ja mökkeilijät joutuvat kärsimään seurauksista. Nämä ihmiset kannattavat aidosti vihreitä arvoja toisin kuin maisemia mielellään pilaavat tuulivoimalayhtiöt, maanomistajat ja kunnan päättäjät. Nämä viherpesua harjoittavat ahneet rahantavoittelijat piilottelevat mielellään muka ympäristöystävällisten hankkeiden takana, mutta tosiasiaassa he ajattelevat vain taloudellista hyötyä. Oma etuaan tavoitellessaan he ovat valmiita uhraamaan todelliset ympäristöarvot ja kestävät ratkaisut. He eivät piittaa tuulivoimaloiden haittavaikutuksista ja ovat valmiita sysäämään ne alueella oleilevien asukkaiden ja vierailevien luontoharrastajien niskaan. Itse he asuvat ja mökkeilevät muualla. Heitä tämä alueen kohtalo ei siis kiinnosta, kuuta kuin voitontavoittelun kannalta. Tällaisia tahoja ei tulisi kuulla päätösprosessissa. Sen sijaan teidän tulisi ottaa huomioon alueen vakiasukkaat ja mökkeilijät, jotka vastustavat hanketta siihen liittyvien kohtuuttomien haittavaikutusten takia.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Renkajärven seudun alueiden asumisviihtyvyyttä heikennisi tuulivoimala hankkeen myötä. Kaunis ja hiljainen erämaa tuhoitaisiin. Se muuttuisi alueeksi, jota hallitsevat rumat tuulimyllyt välkkyvine lapoineen ja lentoestevaloineen. Tuulimyllyistä aiheutuisi myös melua esim. infraäänien muodossa, joka saattaa myös olla ihmisen ja miksei eläintenkin terveydelle haitallista.

Tuulivoimalat ovat olevinaan vihreitä ja ympäristöystävällisiä, mutta eivät ne mitään saasteettomuuden kultahippuja ole. Kuluvat osat, kuten lavat, ovat ongelmajätettä. Tämä ei ole yhdentekevä näkökulma asiaan. Se pitäisi ottaa huomioon, kun puhutaan muka vihreästä energiasta. Tämän lisäksi on vielä, pohjatöiden tekemisen päästöt (esim. metsien hakkaaminen, teiden tekeminen, sähkölinjojen vetäminen), rakennusvaiheen päästöt ja osien valmistukseen liittyvät päästöt. Sitten pitää pohtia myös valmiiden tuulivoimaloiden huoltamiseen liittyviä päästöjä. Joskus tulee myös tarve purkaa tuulivoimalat. Siitäkin koituu päästöjä, ja mitä sitten tehdään ongelmajätteenä luokitelluille osille? Jäljelle jää vaan tuhattu alue, josta on hakattu pois alueen hiilinielut ja niitä tuhotessa on tuotettu moninkertaiset päästöt.

Hattulan kunnan tehdessä tätä uutta kaavoitusta olisi syytä miettiä itse asetettua strategiaa. Miten käykään sille toteamukselle, että kunta sijaitsee keskellä kaunista luontoa. Jos te kerran arvostatte tätä ja haluatte markkinoida itsenne luonnon läheisenä kuntana, on aivan käsittämätöntä, että samaan aikaan alueelle kaavaillaan esim. tuulivoimapuistoa. Te tunnustatte alueen ainutlaatuisen luontoympäristön, mutta olette valmiit tuhoamaan sen. Markkinoitte paikallisuutta maaseudulla asumisena ja historiallisen yhteyden kokemisena kuitenkin haluatte tuhota maaseudun rauhan ja historialliset luontomaisemat. Haluatte ottaa kuntalaiset mukaan kehittämään uusia toimintatapoja, mutta pyritte edistämään hankkeita, jotka eivät ole lähtöisin kuntalaisten arvomaailmasta vaan ulkopuolisten toimijoiden voiton tavoittelusta. Silti teillä on otsaa markkinoida itseänne vastuullisena toimijana. Kuitenkin toimintanne tähtää aivan muualle kuin teidän itse asettamaanne tavoitteeseen tavoitella hyvinvoivaa kuntalaista. Se siitä kotikuntaylpeydestä.

Tässä siis oma mielipiteeni aiheesta. Se taisi tulla jo aika selväksi, mutta sinulle, joka et jaksanut lukea koko tekstiä kiteytän kaiken näihin sanoihin: vastustan tuulivoimalahanketta ja ylipäätään kaikkea muutakin kaavoituksessa harkittua luonnonrauhan pilaamista.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentialin kartoituksessa Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 34

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Vastustan ympärivuotisena mökkiasukkaana Hattulan kunnan suunnitelmia kaavoittaa tuulivoimala-alueita Hattulan eteläosiin.

Kannanottoni koskee niin Niinimäen kuin Rengontiennummen alueita.

Olen vakuuttunut siitä, että suunnitellut tuulivoimahankkeet tuhoaisivat Renkajärven alueen ainutlaatuisuuden ja aiheuttaisivat merkittäviä haittoja niin ympäristölle kuin asukkaillekin.

Hattulan eteläosat ovat tunnettuja upeasta, erämaamaisesta luonnostaan ja kauniista maisemistaan. Kyseessä on yksi eteläisen Suomen isoimmista metsäisistä alueista. Suunnitellut tuulivoimala-alueet sijoittuisivat keskelle Kanta-Hämeen suurinta yhtenäistä hiljaista aluetta. Tuulivoimaloiden rakentaminen tähän herkkään ympäristöön muuttaisi sen teollisuusalueeksi ja vaikuttaisi merkittävästi koko alueen ekosysteemiin ja heikentäisi paikallista luonnon monimuotoisuutta. Aivan erityisesti on syytä olla huolissaan harvinaisista sääksistä ja muista petolinnuista sekä harvinaistuneesta kaakkurista, jonka pesintä alueen lammilla on ollut pitkäaikaista ja myös menestyksellistä. Alueella on myös luonnontilaisia soita, joille on tehty luonnonsuojeluvaraus ja jotka ovat mukana hallitusohjelmaan kirjatussa HELMlohjelmassa.

Alueita reunustavat Kanta-Hämeelle tärkeät pohjavesialueet. Niiden ja tunnistettujen suojelualueiden pilaantuminen ovat aina riski, kun tehdään teollisen mittakaavan rakentamista. Tuulivoimarakentaminen metsäalueelle tarkoittaa noin kolmen hehtaarin avohakkuuta jokaista tuulivoimalaa kohti. Eteläisen Hattulan hankkeissa tämä tarkoittaisi, että Suomen hiilinielu pienenesi noin 70-80 hehtaarin verran. Erämaasta tulisi 50 km² suuruinen teollisuusalue. Olemme myös huolissamme tuulivoimaloiden vaikutuksista asukkaille. Sotkajärven, Pukarajärven, Renkajärven, Takajärven ja Vaimaroisen ympäristöt sekä lähivaikutusalueen taajamat ovat tuhansien vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden koti. Alue on historiallisestikin ollut erityisen suosittu vapaa-ajanviettopaikka ja asukkaat ovat hakeutuneet seudulle sen erämaahenkisyyden ja hiljaisuuden houkuttelemina. Hattulan kunta on omalla kaavoitustoiminnallaan (mm. Hattulan kunnan eteläisten osien rantaosayleiskaava) myös ohjannut alueen käyttöä tähän nimenomaiseen suuntaan.

Tuulivoimalat olisivat hallitseva maisemaelementti ja näkyisivät käytännössä jokaisen asukkaan pihapiirissä. Hiljaisella alueella meluhaitat olisivat merkittävät. Alueelta puuttuu nyt tyystin läpiajoliikenteen taustakohina, tuulimyllyjen aiheuttama melu korostuisi ja olisi selvästi kuuluvaa ja häiritsevää vielä useiden kilometrien päässä lähimmistä voimaloista. Poikkeuksellisen matala, osin kuuloaluetta matalammalla taajuusalueella oleva jaksottainen melu aiheuttaa lisäksi terveyshaittoja. Asukkaat tulisivat kärsimään myös pyörivien roottorien siipien synnyttämästä välkkeestä auringon paistaessa matalalta suuren osan vuotta.

Tuulivoimalahankkeiden julkistaminen on jo nyt aiheuttanut kiinteistöjen arvon laskun ja voimaloiden rakentaminen vain vahvistaisi sitä. Tuulivoimalat tarkoittaisivat käytännössä erämaamökköilyn loppua ja alueen virkistysarvon (retkeily, metsästys, yms.) merkittävää alenemista.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Monet tuulivoimarakentamisen vaikutukset ovat peruuttamattomia.

Hattulan kunnan tulee ottaa myös huomioon tuulivoimarakentamiseen liittyvät nopeasti kasvaneet riskit. Suomessa tuulivoimaloita kehittävät ja rakentavat toimijat, joilla ei aina ole kykyä kantaa yllättävien tilanteiden aiheuttamia kustannuksia, saati tuotannon huonoa kannattavuutta. Yllättäviä tilanteita voivat olla teknologiaan liittyvät tai verotuksen ja lainsäädännön muutokset. Esimerkiksi jo nyt keskustellaan, että purkamispakko ulottuisi myös perustuksiin, arvonalenemisista maksettaisiin korvaus kiinteistönomistajille ja että tuulivoiman kiinteistövero otettaisiin mukaan valtionosuuksien tasausjärjestelmään. Koko tuulivoima-alan raju kokonaiskapasiteetin kasvu on heikentänyt ja heikentää lähitulevaisuudessa yksittäisten tuulivoimaalueiden kannattavuutta. Mikäli Hattulan tuulivoimalat toteutettaisiin, niiden toiminta käynnistyisi aivan erilaisessa taloudellisessa asetelmassa kuin suunnitelmia tehtäessä alun perin oletettiin. Riskien toteutuminen voisi aiheuttaa Hattulan kunnalle merkittäviä kustannuksia.

Menossa olevaan kaavoitukseen liittyvät selvitykset ja arvioinnit eivät kata vaihtoehtoisia kehitysskenaarioita lainkaan, eikä todellista vaihtoehtoskenaariota voikaan syntyä hankeyhtiön maksaman konsultin työn tuloksena. Esimerkkejä kehittämisestä voivat olla mökkipalveluiden ja niiden markkinoinnin tukeminen, kunnan alueelle tarjoamat palvelut, matkailu- ja majoitustoiminnan tukeminen sekä maakuntakaavan mukaisten suojelualueiden valjastaminen niin opastettuun kuin omatoimiseenkin luontoretkeilyyn.

Vaikkapa suosituksi noussut pyöräily retkeilyreiteillä sopisi erinomaisesti Takajärven, Renkajärven ja Sotkajärven ympäristöön. Se edellyttäisi yhdessä tehtävää reittien ja levähdyspaikkojen suunnittelua, kunnostusta ja rakentamista. Työtä, johon yksityiset, yhdistykset ja kunta voivat osallistua yhdessä ja jonka tuloksia voivat käyttää hyödykseen kaikki kuntalaiset. Kaikki tällaiset hankkeet hyödyntävät olemassa olevaa yhteisöllisyyttä ja vapaaehtoistyötä, luontoarvoja ja kasvavaa tarvetta luontokeskeiselle virkistystoiminnalle. Rakennetaan olemassa olevalle perustukselle, ei tuhota sitä. Renkajärven ympäristöllä on kaikki mahdollisuudet kehittyä entistäkin vetovoimaiseksi vapaa-ajanviettopaikaksi, joka vakituisten asukkaiden määrän kasvun ja lisääntyvien palveluiden kautta hyödyttäisi Hattulan kuntaa merkittävästi myös taloudellisesti. Välittömän taloudellisen hyödyn lisäksi kaikkien hattulalaisten ulottuville luotaisiin samalla uusia retkeily- ja virkistysmahdollisuuksia. Nykyinen maakuntakaava muodostaa hyvän pohjan luontokeskeisten vaihtoehtojen kehittämiseksi.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentialin kartoituksessa Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi. Myös Rengonnummentien alueella on käynnistymässä yleiskaavaprosessi siihen liittyvine selvityksineen ja vaikutusten arviointineen.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 35

LAUSUNTO/MIELIPIIDE:

Kanta-Hämeen maakuntahallitukselle. 12.5.2024

Asiani koskee Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 1.vaiheen suunnittelua. Esillä olevassa karttasuunnitelmassa alue 20 Kotkajärven pohjoispuolella olevaa aluetta Hämeenlinnassa , Kalvolan pitäjässä. Tälle alueelle sijoittuu maatilamme xx , johon on kaavoitettu 5 loma-asunnon tonttialuetta , joista meidän perheellä on 3 tonttia. Järven länsirannassa on suojeltu alue erityisesti harvinaisten kasvien ja lintujen vuoksi. Saman suvun A-B metsäalue sijoittuu pohjoisen suuntaan xy alueille. Valkealammin läheisessä alueessa on harvinainen monen harjun alue, joka puuhakkuiden jälkeen on uudelleen kylvetty männylle.

Koko lähialueen soraharjut on jo aikoja sitten kaivettu tyhjiksi ja tämä meidän harjualue on arvokkaana alueena säilytettävä, johon ei pidä koskea. Natura-alueita etsittäessä v. 2000 harjualue jätettiin maanomistaja suojelukseen, josta ei maa-ainesta tule koskaan kaivaa. Näille edellä mainituille alueille ei tule suunnitella tuulipuistoja, tiestöjä ja voimalinjoja.

Olen todella huolissani teidän suunnitelmistanne, koska maanomistaja on se ryhmä , jolta valtio, kunta ja muut tahot väkipakolla lunastavat maanomistajien omaisuutta omiin tarkoituksiinsa. Sukumme maista vuosien ja vuosikymmenien aikana on viety alueita jo aivan liikaa. Isonjaon maapalstat ovat aikanaan tehty pohjois - eteläsuunnassa, jolloi moni väylä on pirstonut meidänkin maitamme Esim. valtatie 130, rautatie, Natura-alue, radanvarsitie, Gasumin kaasulinja, litalantie (ensimmäinen valtatie Helsinki-Tampere) ja vielä on tulossa voimalinja 130 tien viereen lohkaistakseen taas lisää metsäämme. Tämä maakuntakaavan uusi vaihe on jo liikaa yhdelle maanomistajalle. Suuri toiveemme on, että Kotkajärven pohjoispuolen kartassa oleva alue 20 on ehdottomasti poistettava suunnitelmistanne.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Maakunnallinen tuulivoimapotentialin kartoitus osoitti alueen nro 20 mahdollisesti tuulivoimatuotannolle soveltuvaksi. Selvitystä tullaan vielä täydentämään talven aikana. Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvityksetkin ovat osin kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt mielipiteet otetaan huomioon vaihemaakuntakaavaa laadittaessa.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 36

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Yleisiä näkemyksiä tuulivoimarakentamisesta:

Tuulivoimarakentaminen on yksi vähäpäästöisen energian tärkeä tuotantomuoto, mutta se on päässyt kiihtymään ylikierroksille. Sitä voi hyvin verrata sodan jälkeiseen vesivoiman rakentamiseen, jolloin kahlittiin lähes kaikki ajateltavissa olevat joet ja kosket. Pienempiä voimalaitoksia on sitten vuosikymmenien jälkeen yritetty palauttaa ennalleen ja virkistyskäyttöön. Kanta-Hämettä ei tulisi kaavoittaa tuulivoimaloiden tilkkutäkiksi.

Kommentteja tuulivoimakaavoituksesta ja ratahankkeista

Kaavoituksessa tulisi ottaa huomioon luontoarvot ja luonnon kasvava virkistyskäyttö. Näitten merkityksen voimakas kasvu elintason noustessa on nähty erityisen hyvin esimerkiksi Lapissa. Hattulan kuntastrategiassa asetetaan tavoitteiksi mm. hyvinvoiva kuntalainen, mahdollistava ilmapiiri ja kestävä kehitys. Kunnan vetovoimatekijöinä mainitaan kaunis luonto, ja että ympäristön suojelulliset toimenpiteet vahvistavat kylien elinvoimaa Renkajärven seutu ovat tunnettu upeasta erämaamaisesta luonnostaan ja kauniista maisemistaan. Kyseessä on yksi eteläisen Suomen isoimmista metsäisistä alueista ja osa Kanta-Hämeen suurinta yhtenäistä hiljaista aluetta. Renkajärven itäpuolella, eteläpäästä aina pitkälle littalaan päin, elää runsas lajisto; mm. harvinainen kaakkuri, ilves ja karhu (oma kohtaaminen lenkkipolulla). Monet linnut ja muut eläinlajit karttavat tuulivoimala-alueita ja tulisivat siksi häviämään koko alueelta. Alueella on myös luonnontilaisia soita, joille on tehty luonnonsuojeluvaraus ja jotka ovat mukana hallitusohjelmaan kirjatussa HELMI-ohjelmassa. Alueita reunustavat Kanta-Hämeelle tärkeät pohjavesialueet. Niiden ja tunnistettujen suojelualueiden pilaantuminen ovat aina riski, kun tehdään teollisen mittakaavan rakentamista.

Tuulivoima- tai ratahankkeet tähän herkkään ympäristöön vaikuttaisivat merkittävästi koko alueen ekosysteemiin, heikentäisivät paikallista luonnon monimuotoisuutta ja asumisviihtyvyyttä.

Tuulivoimarakentamisen turvaetäisyyksistä

Yleisesti Suomessa noudatettu 45 desibelin meluraja on osoittautunut useissa tapauksissa aivan liian korkeaksi. Esimerkiksi Tanskassa on voimassa ympäristöministeriön asettama vain matalataajuista melua asuntojen sisätiloissa koskeva 20 dB(A):n raja-arvo. Useissa Suomessakin toteutetuissa hankkeissa on päädytty 2km:n minimietäisyyteen:

* Uudenkaupungin kaupunginhallitus päätti 13.4.2015 tuulivoimaloiden ja asutuksen väliseksi etäisyydeksi kaksi kilometriä.[141] <https://fi.wikipedia.org/wiki/Tuulivoima#cite_note-146>

* Pöytyän valtuusto päätti 27.4.2015 tuulivoimaloiden minimietäisyys asutukseen on kymmenen kertaa tuulivoimalan maksimikorkeus siiven kärjestä mitattuna. Vaatimusta ei sovelleta tuulivoimaloihin joiden napakorkeus on enintään 80 metriä ja enimmäisteho enintään yksi megawatti. Minimietäisyyksistä voi poiketa näiden rajojen sisäpuolella olevien asuin- tai vapaa-ajan rakennusten omistajien kirjallisella suostumuksella.[142] <https://fi.wikipedia.org/wiki/Tuulivoima#cite_note-147>

* Porin kaupunginvaltuusto teki 31.8.2015 päätöksen, että tuulivoimaloita ei saa jatkossa rakentaa kahta kilometriä lähemmäs asutusta. Suojaetäisyys koskee sekä vakituista asutusta että loma-asutusta.[143] <https://fi.wikipedia.org/wiki/Tuulivoima#cite_note-148>

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

VTT:n tutkimuksen mukaan 2km:n rajakin on riittämätön. Ongelmaksi ovat osoittautuneet erityisesti infraäänit. Alla olevassa linkissä kirjoitus meluhaittaa koskevasta VTT:n tutkimuksesta. <https://tvky.info/2020/11/vtt-tutkija-ei-itse-asuisi-kahden-kilometrin-paassatuulivoimalasta/>

Tuulivoimakaavoituksessa tulisi ehdottomasti noudattaa 2km:n minimietäisyyttä kaikkeen asutukseen.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentialin kartoituksessa Hattulan alueelta tunnistettiin mahdollisia tuulivoimaloiden alueita. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä myös tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä mitä alueita sisällytetään 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 37

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Toteutuessaan vaihemaakuntakaava on ensimmäinen vaihe, mm. Hattulan Niinimäkeen - Kanta-Hämeen ytimeen kaavailuille tuulivoiman tuotantoalueelle. Keskelle hämäläistä puhtaiden järvien järviylänköä ja "hämäläisiä takamettii". En siis kannata luontoarvoiltaan sekä maisemaltaan upealle kantahämäläiselle järviolueelle suunniteltaiiin tuulivoimala- aluetta. En käytä sanaa tuulivoimapuisto, koska tällainen alue on mielestäni kaukana puisto-sanan merkityksestä. Alla perustelujani, miksi tuulivoimaloiden sijaintia sekä energian tuotantoon korvaavia alueita tulisi ottaa kantaa vastuullisemmin vaihemaakuntakaavassa. Tällaisten ainutlaatuisten alueiden suojelu pitää olla Hämeen liiton ykkösprioriteetti.

* Esimerkiksi Hattulan Niinimäki eli Renkajärven ja Takajärven alue on ainutlaatuinen kokonaisuus näinkin eteläisessä Suomessa.

* alue on pääosin metsä- ja suomaastosta sekä järvistä koostuva laaja hiljainen alue. Se on yksi Etelä-Suomen harvoista yhtenäisistä alueista, missä liikenteen aiheuttama taustamelu puuttuu käytännössä kokonaan.

* Tällaisia laajoja hiljaisia alueita ei tule näin etelään lisää. Kyseisellä hiljaisella alueella on itse kunkin käytävä, että sen voi ymmärtää mitä hiljainen alue käytännössä tarkoittaa.

* Jokainen kokonaiskorkeudeltaan 300 metrin tuulivoimala on korkea laitos. Se on n. 10-20 kertaisesti korkeampi kuin suomalaisen metsän puu. Järvimaisema on pilalla ympäri vuorokauden koko tuulivoiman elinkaaren ajan

* Tuulivoimalat ovat uhka linnuille. Petolinnut eivät osaa varoa ylhäältäpäin iskevää tuulimyllyn lapaa. Ne tarkkailevat maastoa alaspäin. Renkajärven ja Takajärven alueella pesii erittäin runsas petolintukanta

* Lähialueilta löytyy harvinaista kylmänkukkaa. Olen itse nähnyt kylmänkukkaa Takajärven Rievetin maastossa. Sitä löytyy myös Kanajärven suunnalta eli näiden aluiden väli on juuri tuo kaavailtu tuulivoiman tuotantoalue

* Jokainen tuulivoimala sisältää paljon öljyä. Öljyä on sekä voimalan yläosassa, että laitteen ala- osassa. Tuulivoimaloissa olevissa muuntajissa on öljyä noin 2–3 tonnia/voimala. Lisäksi tuulipuiston sähköaseman muuntajissa arvioidaan olevan öljyä noin 20–25 tonnia.

* Jos laitevika sattuu laitteen yläosassa, voimansiirron öljy voi levitä hyvin laajalle alueelle. Pohjois-Pohjanmaalla oli tällainen onnettomuus 2023, jossa hydraulioöljyä roiskui satojen metrien alueelle rikkoutuneesta tuulivoimalasta: <https://yle.fi/a/74-20043333>

* Näin herkällä ja ainutlaatuisella metsäisellä järviolueella tuhosta toipuminen kestäisi erittäin kauan. Vaikka selvityksessä vähätellen kerrotaan, että juuri tuolla alueella ei olisi pohjavesialueita, ei ilmassa korkealta onnettomuustilanteesta leviävä öljyysumu osaa laskeutua juuri tuotantoalueelle

* Suunnitella oleva tuulivoiman tuotantoalue on kooltaan n. 1000 hehtaaria. Mikään taho ei ole osannut kertoa arviota millainen määrä metsää kaadettaisiin massiivisen huoltotieverkon ja itse tuulivoimaloiden alta. Myös ilmassa vedettävät sähkön siirtoverkot tekisivät n. 50m leveitä aukkoja metsäosuuksiin Hämeenlinnaan asti. Hämeen Liiton teettämässä selvityksessä Hattulan Niinimäen alue sijoittui toiseksi huonoimmaksi, koska sähkön siirtoverkkoja ei ole valmiina. Kaadetut metsät ovat pois hiilidioksidikuorman sitomisesta.

* Tuulivoimalan rakentaminen vaatii mm. paljon betonia. Ison tuulivoimalan perustus vaatii n. 100 betonitonnin verran betonia. Esimerkiksi halkaisijaltaan yli 26- metrisiin Kannuksen tuulivoimaloiden perustuksiin meni valmisbetonia noin tuhat kuutiometriä perustusta kohden.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

- * Yksi voimala vaatii n. 100 autokuormaa betonia, 12 tuulivoimalaa vaatii minimissään siis 1200 autokuormaa.
- * Pelkästään tällainen betonimäärä vaatii raskaan liikenteen kestävänsä tieverkon. Hämeenlinnasta Renkajärvelle tiestö on heikossa kunnossa, joten tuulivoimalahanke saattaa aiheuttaa isoja kustannuksia jo nykyisen tieverkon parantamiseksi
- * Tuulivoimaloiden muut rakennusvaiheet ja huoltaminen vaativat massiivisen tieverkoston metsäalueille. Tieverkosto pirstoo ja tuhoaa harvinaisen yhtenäisen metsäalueen lopullisesti.
- * korkeat tuulivoimalat tarvitsevat lentoliikennettä varten varoitusvalot. Jokainen voi kuvitella millainen on näkymä, kun 12 kpl 300 m korkeaa voimalaa vilkuttaa varoitusvalojaan korkealla hämäläisessä järvimaisemassa illanhämärästä aamunkajoon
- * selvityksessä ei mainita historiallista 1000 vuotta sitten käytettyä Härkätien talvitietä. Härkätien talvitieosuus kulkee tuulivoimala-alueen kautta Renkajärven yli. Mm. 1900-luvun alussa Renkajärven Luurilasta ns. Luurilan linnun sisältänyt viikinkiaikainen hopeakätkö on löydetty juuri Härkätien talvitien reitin varrelta.
- * Tuulivoiman kannattavuus on heikentynyt. Haminassa on purettu 2010 rakennettua tuulivoimala-alueita: "Voimaloiden tuulivoimatariffien eli energian tuotantotukien päättyminen on tehnyt myös niiden käyttämisen kannattamattomaksi. Myllyjen tuottamasta energiasta saatava takuuhinta oli voimassa 12 vuoden ajan, eli vuodesta 2011 alkaen." Lyhyt käyttöikä vs. perustus- ja infrakustannukset +purkukustannukset isoja riskejä myös kunnalle, koska tuulivoimayhtiötä tuntuu häviävän toiminnasta pois.
- * Tuulivoimabisneksessä kaikki osapuolet hakevat nopeita voittoja. Esimerkiksi Hattulassa puuhastelevan Myrsky Energian liikevaihto on ollut 0€. Liikevoittoa se on toki tehnyt. Liikkeen luovutukset eivät kasvata liikevaihtoa. Taustalla häärivä tanskalainen rahastoyhtiö Copenhagen Infrastructure Partners (CIP) ei myös sekään ole mukana hyvää hyvyttään (tuhoamassa hämäläistä järvimaisemaa). Kaikki pyrkivät voiton maksimointiin. Suomesta tulee tällä menolla tuulivoiman kongo. Hyödyt kääriivät muut, mutta haitat jäävät Hämeeseen - pysyvästi.
- * Lähialueen yritykset kärsivät. Kukaan kesä- tai vakituista asukkaista ei halua investoida ja kehittää omistamaansa kiinteistöä, koska tuulivoiman tuotantoalue romahduttaa alueen kiinteistöjen arvon sekä viihtyisyyden. Jokainen voi itsekseen miettiä, ostaisiko kiinteistön tuulivoimala-alueen läheisyydestä.
- * Nykyisen kaltaiset tuulivoimalat ovat välivaihe energian tuotannossa. Lisäksi niiden energian tuotto on satunnaista. Nyt kannattaa odottaa uudemman teknologian sekä pienemmän haitan energiantuotantotapoja. Hattulan kunnan sekä maanomistajien ei kannata hakea erittäin lyhytnäköisesti nopeita tuottoja ja samalla aiheuttaa jälkipolville massiiviset pysyvät haitat.
- * Näin ainutlaatuinen alue olisi esimerkiksi eurooppalaisille matkailijoille todella erilainen matkakohde. Hiljaisuus, pimeänä aikana näkyvä linnunrata ja uskomaton tähtitaivas näin eteläisessä Suomessa. Kaikki säilytettävää ja tarkasti vaalittavaa harvinaisuutta. Tällaista massiivista rakentamista sekä täynnä potentiaalisia ympäristökatastrofin riskejä sisältävää voimala-alueen käyttöaikaa pohtiessa tulee miettineeksi, miten kornilta nyt tuntuukaan Renkajärvellä tähän mennessä upeasti toteutettu Renkajärven suojelutyö. Valuma-altaita on rakennettu metsäoijiin estämään maa-aineksen siirtymistä järveen, järvellä ei saa ajaa moottoriveneillä heinäkuun alkuun asti lintujen pesinnän rauhoittamiseksi, järvellä ei saa ajaa koskaan yli 5 hv:n polttomoottoriperämoottorilla. Renkajärveläiset ovat ylpeitä puhtaasta hienosta järvestään. Hämeen liiton tulisi ohjata kuntia suunnittelemaan kaavoja, joiden vaikutukset eivät tuhoaisi lopullisesti ainutlaatuisia yhtenäisiä luontoalueita. Mikäli energiantuotannon välivaihetta eli tuulivoimaa halutaan rakentaa, sen rakentaminen pitää suuntautua maisemaltaan jo pilatuille alueille, kuten esimerkiksi valtatie 3:n tuntumaan. Tällöin huoltotiet ja siirtoverkot olisivat myös helpompi toteuttaa.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentialin kartoituksessa Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Hattulan Niinimäen alueella on käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 38

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Olen tutustunut Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan ja haluan esittää muutaman mielipiteen lähinnä tuulivoiman rakentamiseen liittyen. Uuden sukupolven tuulivoimalat ovat aivan eri kokoluokkaa tähänastisiin verrattuna. Niinpä myös niiden vaikutukset maisemaan ja luontoympäristöön ovat mittakaavaltaan moninkertaisia. On erittäin tärkeää, että päätöksenteko ei perustu vanhentuneille tiedoille pienempien tuulivoimaloiden haittavaikutuksista.

Laajoja yhtenäisiä ja hiljaisia metsäalueita ei Etelä-Suomessa ole montaa jäljellä. Tuulivoimaloita ei tule rakentaa sellaisille alueille eikä vapaa-ajan asutuksen keskittymien välittömään läheisyyteen. Kunnat haluavat kiinteistöverotuloja ja niillä on houkutus kaavoittaa tuulimyllyalueita kunnan syrjäisemmille seuduille, joissa maisema- ja luontohaitat jäävät paikallisten riesaksi ja hyödyt siirtyvät kuntakeskuksiin (ja ulkomaille). Tätä voidaan hyvällä syyllä pitää eräänlaisena uuskolonialismina.

Teollinen tuulivoimabuumi osoittaa esimerkiksi Ruotsissa jo laantumisen merkkejä kannattavuuslaskelmien osoittauduttua ylioptimistisiksi. Ajatukset ilmastomuutoksen torjunnasta ja ihmiskunnan siirtymisestä "vihreään" tulevaisuuteen ovat tietysti kannatettavia. Täytyy kuitenkin muistaa, että jos haluttaisiin torjua ilmastomuutosta teollisella tuulivoimalla, tulisi voimalaitokset rakentaa asutuskeskuksiin, jo rakennettuun ympäristöön. Kanta-Hämeessä energialähteiden osalta pitäisi satsata voimakkaasti pienydinvoimaloihin, jotka takaavat sähkön tasaisen tuotannon - toisin kuin nyt kovasti lobatut tuulivoimalat.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentiaalin kartoituksessa pyrittiin löytämään seudullisesti merkittäviä mahdollisesti tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita, eli alueita, joihin voisi sijoittaa vähintään 10 voimalan kokonaisuuden. Tämän selvityksen perusteella ei tuulivoimaloita voi rakentaa, vaan alueiden mahdollinen toteuttaminen vaatii huomattavissa määrin lisäselvityksiä. Vaadittavat lisäselvitykset laaditaan ajankohtaisten tietojen perusteella.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe, ei vielä ole tehty päätöstä siitä, mitkä alueet tullaan mahdollisesti osoittamaan vaihemaakuntakaavassa tuulivoimaloiden alueina. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Henkilö 39

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Vaihtoehtoiset energian tuotantotavat ovat maapallon tulevaisuuden kannalta erittäin tärkeitä. Niiden toteuttaminen ei kuitenkaan saa jyrätä kaikkia muita luonnonarvoja ja ihmisten virkistäytymistä tai elinolosuhteita.

Vaadimme, että tuulivoimalat sijoitettaisiin jo melun tai muiden ympäristöhäiriöiden vaikutusalueelle eikä ao. selvityksessä luonnostellulla tavalla olevalle, laajalle hiljaiselle alueelle. Tuulivoimalat esimerkiksi ovat vaikutuksiltaan erittäin laaja-alaisia sekä luonteeltaan paljon tilaa vaativia. Metsäalueilla varsinkin tuulivoimaloiden rakentaminen aiheuttaa laajoja metsätöitä ja jo niiden kautta perusteellisia ja laajoja vaikutuksia seudun ekosysteemeihin. Myllyjen aiheuttama melu aiheuttaa hiljaisilla alueilla kauas kantautuvaa matalataajuisia häirintää, jonka vaikutuksista asuinolosuhteisiin ei desibelirajat kerro koko totuutta. Myös visuaalinen maisemavaikutus on erittäin laajaa, koska voimalayksiköt pyrkivät olemaan jopa 300m korkeita.

Vaihemaakuntakaavan tueksi laaditusta selvityksestä ”Tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden selvitys Kanta-Hämeen maakunnan alueelta (FCG 2022)”voidaan nähdä laajojen tuulivoima-alueiden sijoittuvan n.s Tammelan ylänköalueelle, joka on kokonaisuutena viimeisiä yhtenäisiä korpialueita Etelä-Suomen mittakaavassa. Se levittäytyy Hämeenlinnan, Forssan, Akaan ja Lopen välisille alueilla ja sitoo yhteen näennäisen hajanaiset suojelualueet ja -kohteet sekä varmistaa niille riittävän tukialueen. Selvityksessä keskitytään näihin suppeisiin suojelualueisiin eikä kiinnitetä riittävästi huomiota kyseiseen kokonaisuuteen. Tuulivoimalat toisivat seudulle kohtuuttomia ympäristöhaittoja joita siellä ei vielä ole. Tämä on äärimmäisen huolestuttavaa kehitystä koska tällaisia hiljaisia alueita ei kartoitusten mukaan enää paljoa ole ruuhkasuomessa.

Tulevan Vaihemaakuntakaavan yhteydessä tulee selvittää hiljasten alueiden tilanne Hämeen liiton alueella ja kokonaisuutena laajemminkin Etelä-Suomessa. Sen perustana olevan Tammelan ylängön korpialueen arvo ja asema niin floran, faunan kuin ihmistenkin kannalta pitää todeta riittävän laaja-alaisesti ja selvittää tuulivoimaloiden vaikutukset tähän merkittävään kokonaisuuteen.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentialin kartoituksessa pyrittiin löytämään seudullisesti merkittäviä mahdollisesti tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita, eli alueita, joihin voisi sijoittaa vähintään 10 voimalan kokonaisuuden. Tämän selvityksen perusteella ei tuulivoimaloita voi rakentaa, vaan alueiden mahdollinen toteuttaminen vaatii huomattavissa määrin lisäselvityksiä. Vaadittavat lisäselvitykset laaditaan ajankohtaisten tietojen perusteella.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe, ei vielä ole tehty päätöstä siitä, mitkä alueet tullaan mahdollisesti osoittamaan vaihemaakuntakaavassa tuulivoimaloiden alueina. Esitetyt lausunnot
ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI
Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

30.5.2024

Humppilan kunta

LAUSUNTO/MIELIPIIDE:

Humppilan kunta kiittää pyynnöstä antaa lausunto Kanta-Hämeen vaihemaakuntakaavaprosessin osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan.

Lausuntopyynnön kohteena olevassa osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on Humppilan kunnan näkemyksen mukaan tunnistettu hyvin tunnistettu tahoja, joiden elinkeinoihin, asumiseen ja muihin oloihin vaihemaakuntakaavalla on vaikutusta. Myös osallistumisen menettelyjä ja osallistumisen mahdollistamista on käsitelty hyvin.

Sidosryhmäyhteistyön tarvetta – etenkin kaikkien Hämeen alueen kuntien suuntaan – ei voi liikaa korostaa. Siksi Humppilan kunta toivoo, että tämä näkyy myös vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa sekä prosessin aikana esimerkiksi mainintoina sidosryhmille – kuten kunnille, hyvinvointialueille, yrityksille sekä järjestöille – järjestettävistä tilaisuuksista tai työpajoista.

Humppilan kunnan näkemyksen mukaan puhtaan siirtymän (eli ns. vihreän siirtymän) aihekokonaisuudessa huomioitavaksi tulevat uudet, puhtaan siirtymän energiaratkaisut, jotka ovat edellytyksenä muutoksessa kohti hiilineutraalia taloutta.

Kestävä liikkuminen – kuten joukkoliikenteen kehittäminen – on Humppilan kunnan näkemyksen mukaan avainasemassa liikenteen päästöjen vähentämisessä. Humppilan kunnan näkemyksen mukaan puhdas siirtymä nojaa merkittävässä määrin kestävän liikkumisen järjestämiseen.

Humppilan kunta katsoo myös, että kulttuuriympäristöjen aihekokonaisuutta tarkastelemalla voidaan turvata maakunnan tärkeitä ominaispiirteitä.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Hämeen liitto järjestää kaavatyön aikana lakisääteisiä viranomaisneuvotteluja. Lisäksi yhteistyön ja vuorovaikutuksen riittävyys varmistamiseksi kunta- ja muiden viranomaisten ja viranomaisluonteisia julkisia tehtäviä hoitavien tahojen kanssa käydään työneuvotteluja tarvittava määrä.

TOIMENPIDE:

Merkitään tiedoksi.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Hyvinkään kaupunki

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on tunnistettu kaavan maakuntarajan ylittävät vaikutukset esim. valtakunnallisten infrastruktuurivarausten osalta. Onkin tärkeää, että tällaiset vaikutukset tunnistetaan ja Hyvinkään kaupungille sekä Uudenmaan liitolle varataan mahdollisuus lausunnon antamiseen suunnittelun eri vaiheissa. Lisäksi kaupunki edellyttää, että Hyvinkään alueidenkäyttöön vaikuttavista suunnitelmista ollaan yhteydessä Hyvinkään kaupunkiin riittävän ajoissa, jotta kaupungilla on mahdollisuus vaikuttaa suunnitelmien sisältöön.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Hämeen liitto toimittaa myös jatkossa lausuntopyynnöt osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaisille tahoille.

Hämeen liitto myös kutsuu koolle tarvittaessa työneuvotteluja matalalla kynnyksellä maankunnan rajoilla yhteensovittamista vaativista asioista.

TOIMENPIDE:

Merkitään tiedoksi.

Janakkalan kunta

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Janakkalan kunnalla ei ole huomautettavaa vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Merkitään tiedoksi.

TOIMENPIDE:

Merkitään tiedoksi.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Kanta-Hämeen alueellinen vastuumuseo/Hämeenlinnan kaupunginmuseo

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Hämeen liitto pyytää Hämeenlinnan kaupunginmuseon – Kanta-Hämeen alueellisen vastuumuseon lausuntoa Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 1. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Maakuntakaava laaditaan kaikki Kanta-Hämeen kunnat kattavana vaihemaakuntakaavana, joka täydentää voimassa olevaa Kanta-Hämeen maakuntakaavaa 2040 (saanut lainvoiman syksyllä 2021).

Vaihemaakuntakaavan tavoitteena on tukea maakunnan muutosta kohti ekologisesti kestävää taloutta ja kasvua, joka ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen ja fossiilisiin polttoaineisiin. Tähän pyritään hyödyntämällä mahdollisimman hyvin olemassa olevia rakenteita, edistämällä elinympäristön laadun parantamista ja luonnon voimavarojen kestävää käyttöä. Kaavan maankäyttöratkaisuilla tuetaan ja edistetään uusiutuviin energialähteisiin nojautuvaa energiantuotantoa, päästöjen vähentämistä sekä pyrkimystä vähähiiliseen talouteen. Liikenteen aluevarauksilla pyritään turvaamaan kestävä ja turvallinen palvelutaso arjen liikkumiselle sekä elinkeinoelämän kuljetusten sujuvuus taloudellisesti ja tehokkaasti.

Vaihemaakuntakaavassa tarkastellaan arviointisuunnitelman mukaan seuraavia aihekokonaisuuksia:

- 1 puhdas siirtymä (mm. tuulivoima, aurinkovoima, vetytalous, pienydinvoima, energian siirtoverkosto, biotermiinaliverkosto, luontoarvot),
- 2 kestävä liikkuminen (mm. pyöräliikenne ja raideliikenteen kehittäminen nykyisessä maastokäytävässä) ja
- 3 kulttuuriympäristö.

Vastuumuseon näkökulmasta kaavan tavoitteet ovat ajankohtaiset ja liittyvät keskeisesti kulttuuriympäristöjen säilymisen edistämiseen. Museo toivoo, että kulttuuriympäristöjen osalta tehdään kokonaisvaltaista tarkastelua etenkin puhtaan siirtymän yhteydessä, mikä luo kulttuuriympäristöön kohdistuvan muutospaineen. Kaava-aineistossa tätä tulee havainnollistaa vaikutusten arvioinnin tueksi.

Kulttuuriympäristön osalta mainitaan erikseen tarkasteltavaksi vain valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet ja maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Vastuumuseo huomauttaa, että kulttuuriympäristö on ajallisesti kerroksellinen kokonaisuus, joka pitää sisällään myös arkeologisen kulttuuriperinnön.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Kun vaihemaakuntakaavassa tarkastellaan kaavan tavoitteiden toteuttamisen vaikutuksia ja linjataan maankäyttöä suhteessa kulttuuriympäristöön, tulee kaavatyössä huomioida myös arkeologinen kulttuuriperintö. Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta ei voida tukeutua pelkästään voimassa olevan Kanta- Hämeen maakuntakaavan 2040 aineistoihin tai muinaisjäännösrekisterin tämän hetkisiin tietoihin, sillä Kanta-Hämeen alueen arkeologisen tiedon ajantasaisuudessa muinaisjäännösrekisterissä on tutkimuksellisen tyhjiön vuoksi merkittäviä puutteita. Maakuntakaavan strategisen tarkastelutason mittakaavassa arkeologisen

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

tutkimustiedon laadussa Kanta-Hämeen alueella on tunnistettavissa kaksi merkittävää puutetta, jotka osittain linkittyvät yhteen: 1) Kanta-Hämeen alueen keskiaikaisia kylätontteja ja muuta keskeistä historiallisen ajan alun asutusta ei ole inventoitu arkeologisesti useilla maakunnan osa-alueilla ja 2) koko maakunnan alueelta tunnetaan merkittävä määrä metallinetsinharrastuksessa saatuja uusia rautakautisia ja historiallisen ajan alun löytöjä, joiden löytöpaikkoja ei ole inventoitu arkeologisesti. Nämä tutkimukselliset puutteet liittyvät toisiinsa, sillä Kanta-Hämeen keskiaikaisen asutuksen ja sitä edeltäneen rautakautisen asutuksen välillä on osoitettavissa monin paikoin suora asutuksellinen jatkumo. Suuri osa historiallisen ajan alun ja rautakauden metallinetsinlöydöistä onkin tehty paikoilta, joissa on joko vielä inventoimaton tai jo tunnettu keskiaikainen kylätontti ja sitä mahdollisesti edeltänyt tunnettu tai vielä inventoimaton rautakautinen asuinpaikka.

Edellä kuvattu tutkimuksellinen tyhjiö on osittain tunnistettu jo voimassa olevaa maakuntakaavaa 2040 laadittaessa. Tuolloin maakuntakaavan taustaselvitykseksi tehtiin arkistoseelvitys viimeistään 1500-luvulla perustetuista ja vähintään 200 hengen taajama-alueilla sijaitsevista kylätonteista (Kanta-Hämeen keskiaikaisten kylätonttien sijainti taajama-alueilla 2017). Arkeologista asiantuntemusta vaativat tehtävät eivät kuuluneet analyysiin, vaan analyysin suunniteltiin toimivan tarvittavan arkeologisen työn pohjamateriaalina. Tuolloin suunniteltua arkeologista inventointia ei kuitenkaan tehty maakuntakaavaa 2040 laadittaessa ja se on edelleen suorittamatta. Näin ollen keskiaikaisten kylätonttien todellista sijoittumista tai säilyneisyyden astetta maastossa ei ole selvitetty, eikä arkistoseelvityksessä ylimalkaisesti pistemäisinä kohteina paikannettuja kylätontteja ole arkeologisesti säilyneiltä osiltaan huomioitu kiinteinä muinaisjäännöksinä muinaisjäänösrekisterissä tai maakuntakaavassa 2040. Lisäksi arkistoseelvityksen tarkastelu rajattiin vain yli 200 hengen taajama-alueisiin, jolloin suuri osa arkeologisesti todennäköisimmin säilyneistä hylätyistä kylätonteista on jäänyt kokonaan tarkastelun ulkopuolelle. Tämä on erityisen ongelmallista sellaisilla alueilla, jonne ei ole laadittu yleiskaavaa ja joilla maakuntakaava on arkeologisen kulttuuriperinnön tarkastelun ja selvittämisen ainoa kaavataso.

Edellä kuvatun johdosta Kanta-Hämeen alueellinen vastuumuseo esittää, että vaihemaakuntakaavan kulttuuriympäristön tarkastelun taustaselvityksenä tehdään 2017 laaditun keskiaikaisten kylätonttien arkistoseelvitystä täydentävä arkeologinen inventointi. Inventoinnin esitöinä selvitetään arkistoaineiston perusteella keskiaikaisten kylätonttien sijoittuminen myös yli 200 hengen taajama-alueiden ulkopuolella ja analysoidaan metallinetsinharrastajien ilmoittama arkeologisesti tarkastamaton löytöaineisto. Inventoinnin maastotyöt kohdennetaan tausta-analyysien perusteella arkeologisesti potentiaalisimmille maastonkohdille, jotta merkittävin rautakauden ja historiallisen ajan alun asutuksen arkeologinen kulttuuriperintö voidaan huomioida kiinteinä muinaisjäännöksinä vaihemaakuntakaavassa perustuen ajantasaiseen ja luotettavaan tietoon.

Vaihemaakuntakaavan strategisen tason suunnittelun mittakaavan huomioivan arkeologisen selvityksen kohdentamisesta ja tavoitteista on luontevinta keskustella tarkemmin aloitusvaiheen viranomaisneuvottelussa tai erikseen järjestettävässä työneuvottelussa. Lisäksi vastuumuseo ehdottaa selvityksen laadintaa ohjaavaa aloituskokousta, johon myös työn suorittajaksi valittu arkeologinen toimija osallistuu.

Yleisellä tasolla vaatimuksena on, että arkeologinen inventointi tulee suorittaa noudattaen Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeita. Laatuohjeet sekä ohjeet arkeologisten kenttätöiden tilaamiseksi ovat nähtävissä Museoviraston verkkosivuilla osoitteessa: <https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen-kulttuuriperinto/arkeologisen-kulttuuriperinnon-tutkimus/arkeologisten-kenttatoiden-tilaaminen>. Siellä on myös luettelo kaupallisista arkeologisista toimijoista.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Lisäksi vastuumuseo nostaa esiin, että Museovirastossa on valmistunut 2023 valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kohteiden inventointi, jonka kohdeluettelo on annettu valtioneuvostolle esiteltäväksi. Kohdeluettelo on tarkoitettu maankäyttö- ja rakennuslain 22 §:ssä tarkoitettujen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) mukaiseksi valtakunnalliseksi inventoinniksi.

Mikäli prosessi etenee ja kohdelistaus hyväksyntään vaihemaakuntakaavan laadinnan aikana, tulee vähintäänkin kyseiset valtakunnallisesti arvokkaiksi tunnistetut kohteet esittää kaavakartalla. Muilta osin pääosa arkeologisesta kulttuuriperinnöstä voidaan käsitellä erillisillä liitekartoilla, jotka määritellään tarvittaessa oikeusvaikutteisiksi.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Voimassa olevaa Kanta-Hämeen maakuntakaavaa 2040 varten päivitettiin vuonna 2003 Rakennettu Häme julkaisussa edellisen kerran listatut Hämeen maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (Hämeen maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2019). Kanta-Hämeen alueellinen vastuumuseo katsoo, että vaikka Hämeen maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2019 - julkaisussa käsitellään ja arvotetaan jossain määrin 1900-luvun viimeisten vuosikymmenten arkkitehtuuria, ei kyseisessä selvityksessä aikakautta käsitelty riittävällä tarkkuudella. Varsin suuri osa Kanta-Hämeen rakennuskannasta on rakennettu sotien jälkeen. Vastuumuseo esittää, että vaihemaakuntakaavaa varten laaditaan yksityiskohtaisempi selvitys sodanjälkeisistä modernin arkkitehtuurin kohteista alueiden ja kuntien maankäytön tueksi. Samalla selvitys täydentää vuonna 2019 laadittua julkaisua maakunnallisesti arvokkaasta rakennetusta kulttuuriympäristöstä.

Lisäksi vaihemaakuntakaavan arviointisuunnitelman tietoaineistojen listaukseen tulee lisätä Kanta-Hämeen maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi vuodelta 2016.

Lopuksi

Kanta-Hämeen alueellinen vastuumuseo katsoo, että osallistumis- ja arviointisuunnitelma on asianmukainen ja selkeä kokonaisuus. Suunnitelma on hyväksyttävissä edellä tarkemmin kuvatuin lisäyksin täydentävistä selvityksistä (1 historiallisen ajan alun ja rautakauden lopun kohteiden arkeologinen täydennysinventointi ja 2 maakunnallisesti arvokkaiden modernin arkkitehtuurin kohteiden täydennysinventointi).

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Kiitämme kattavasta ja asiantuntevasta lausunnosta. Puhtaan energian siirtymän aiheuttama mahdollinen vaikutus kulttuuriympäristöön on yksi syy, miksi molempia aihealueita käsitellään tässä vaihemaakuntakaavassa. Erilaiset yhteisvaikutukset voidaan näin ottaa mahdollisimman laaja-alaisesti huomioon.

Muinaisjäännösten ja arkeologisten kohteiden huomioiminen osana kulttuuriperintöä on maakuntakaavan luonnollinen osa. Kiitämme keskeisen arkeologisen tutkimustiedon puutteiden esille nostamisesta. Tunnistamme mainitun puutteen ja harkitsemme ehdotetun kaltaisen selvityksen laatimista. Arkeologisten kohteiden tietovarannon saaminen kattavaksi ja ajantasaiseksi sekä keskeisimmiltä osin myös paikan päällä arkeologisesti inventoiduksi on maakunnan edun mukaista. Maakuntakaavalla on oma roolinsa mahdollistamassa hyvin säilyneiden ja arkeologisesti potentiaalisten kohteiden säilymisessä edelleen tulevaisuuteen.

Tulemme merkitsemään valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kohteiden inventoinnissa listatut kohteet maakuntakaavassa soveltuvalla tavalla, varsinkin mikäli kohdelistaus

hyväksytään valtioneuvostossa kaavatyön aikana.

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Modernin rakennusperinnön huomioimisen puutteet maakunnallisesti arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen selvityksissä on tunnistettu asia ja tulemme harkitsemaan yksityiskohtaisemman rakennusperintöselvityksen laatimista ehdotetulla tavalla.

Lisäämme maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnin taustaselvitysten listaan.

Teemme mielellämme yhteistyötä alueellisen vastuumuseon kanssa vaihemaakuntakaavan työstämisessä.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Liikenne- ja viestintävirasto/Traficom

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Liikenne- ja viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan.

Hämeen liitto on käynnistänyt Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 1. vaihemaakuntakaavan laatimisen. Vaihemaakuntakaavan tavoitteena on tukea maakunnan muutosta kohti ekologisesti kestävää taloutta ja kasvua, joka ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen ja fossiilisiin polttoaineisiin. Vaihemaakuntakaavassa ei käsitellä kaikkia maakuntakaavan asioita, vaan keskitytään erityisesti seuraaviin asiakokonaisuuksiin: puhdas siirtymä, kestävä liikkuminen sekä kulttuuriympäristö.

Liikenne- ja viestintävirasto toteaa, että kaavan valmistelun tietopohjaksi on laadittu kattavasti selvityksiä. Monipuoliset tuoreet aineistot sekä kerätty tieto antavat hyvät lähtökohdat vaihemaakuntakaavatyölle. Liikenne- ja viestintävirasto muistuttaa, että tuulivoima-alueiden mahdolliset vaikutukset viestintäverkkoihin ja lentoliikenteeseen tulisi tuoda esiin kaavan laadinnan yhteydessä.

Tuulivoimarakentamisella voi olla vaikutuksia radiojärjestelmiin, jotka suunniteltaessa tulisi huomioida. Tuulivoimaloiden on monissa tapauksissa todettu vaikuttaneen TV-vastaanoton laatuun maanpäällisissä TV-lähetysverkoissa. Tuulivoimaloilla on vaikutuksia myös matkaviestinverkkojen kentänvoimakkuuteen ja signaaliin laatuun. Tutkajärjestelmä vaatii toimiakseen riittävää etäisyyttä tuulivoimaloihin. Vastaavasti radiolinkin toiminta taas edellyttää täysin esteetöntä aluetta lähettimen ja vastaanottimen välillä.

Sähköisen viestinnän palvelut ovat riippuvaisia radiojärjestelmistä. Siksi on tärkeää varmistaa, että TV- ja matkaviestinpalvelut sekä tutkat ja radiolinkit toimivat myös jatkossa riittävän häiriöttömästi. Pienilläkin muutoksilla tuulivoimaloiden sijoittelussa voi olla ratkaiseva merkitys alueen radiojärjestelmien toimintaan. Jo olemassa olevia TV- ja radiolähetysasemia ja raskaita, 200–300 metrin korkuisia mastoja ei voida siirtää. Eri osapuolten tulisivat tehdä yhteistyötä jo tuulivoimaloiden suunnitteluvaiheessa ja pyrkiä valitsemaan tuulivoimaloiden sijainti niin, ettei häiriötä radiojärjestelmille aiheudu tai että ne ovat poistettavissa.

On suositeltavaa, että tuulivoimahankkeesta vastaavat ovat yhteydessä kaikkiin tiedossa oleviin radiojärjestelmien omistajiin lähialueilla. Riittävänä koordinoitietäisyytenä on pidetty noin 30 kilometriä. Radiopaikannusjärjestelmien ja radiolinkkien käyttäjiä, teleoperaattoreita sekä mahdollisia muita radiojärjestelmien käyttäjiä tulisi aina informoida tuulivoimahankkeesta. Tuulivoima-alueiden osalta myös alueen olemassa olevien lentoasemien ja lentopaikkojen toimintaedellytykset on huomioitava. Tietoja esterajoituspinnoista ja lentomenetelmien suoja-alueista sekä toiminnallisista vaikutuksista on saatavissa lentopaikkojen pitäjiltä. Ilmailulle mahdollisesti vaaraa aiheuttavan laitteen, rakennuksen, rakennelman ja merkin asettamiseen tarvitaan ilmailulain 158 §:n mukainen lentoestelupa.

Lopuksi toteamme, että liikenne- ja viestintävirasto osallistuu mielellään Kanta-Hämeen maakuntakaavan valmistelua koskevaan viranomaisyhteistyöhön ja
ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI
Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

vuorovaikutukseen.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Kiitämme liikenne- ja viestintävirastoa lausunnosta ja tarpeellisista muistutuksista tuulivoima-alueiden suunnittelussa huomioon otettavista asioista. Maakuntakaavoituksessa tarkastellaan yleisellä tasolla tuulivoimaan soveltuvia alueita, mutta tuulivoimaloiden varsinainen sijoittelu tapahtuu tarkemmilla kaavatasoilla. Voimaloiden mahdolliset häiriövaikutukset voidaan ottaa paremmin huomioon vasta tarkemmassa suunnittelussa, mutta pyrimme maakuntakaavan puitteissa ohjaamaan tuulivoiman ja muun maankäytön sijoittelun niin, että tarpeetonta haittaa tv- ja radiojärjestelmien ja matkaviestinverkkojen toimivuudelle ei aiheutuisi. Hämeen liitto tekee mielellään yhteistyötä liikenne- ja viestintäviraston kanssa maakuntakaavan valmistelussa.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Lohjan kaupunki

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Lohjan kaupunki kiittää lausuntopyynnöstä ja lausunnon myönnetystä lisäajasta.

Kanta-Hämeen 1. vaihemaakuntakaavan alue rajautuu vain vähäiseltä osin Lohjan kaupunkiin aivan kaupungin pohjoisrajalla, mutta kaavalla on luonnollisesti merkitystä myös sen laajemmalla vaikutusalueella sekä erilaisten seudullisten verkostojen jatkuvuuden kannalta.

Vaihemaakuntakaavassa käsiteltävät kestävyiden teemat ovat kansallisesti erittäin tärkeitä ja myös Lohjan kaupungin maankäytönsuunnittelussa ajankohtaisia. Varsinkin uusiutuvan energian potentiaalit ja ekologisen verkoston jatkuvuus ovat olleet Lohjalla aktiivisessa keskustelussa valmisteltavana olevan taajamaosayleiskaavan (Y9 Nauhakaupunki 2050) päivittämisen yhteydessä. Teemoista on tuoreita selvityksiä, joihin kannattaa tutustua.

Lohjan kaupunginhallitus toteaa, että varsinkin ekologisen verkoston yhteyksien jatkuvuus on pystyttävä turvaamaan maakuntien rajalla. Kriittinen kohta on Liesjärven kansallis-puistoon rajautuva alue. Lohjan kaupunki on omalla alueellaan tunnistanut VT2:n ylityksen kehittämisen tarpeita luonnon ydinalueilta toisille. Lohjan alueen ekologisen verkoston selvitysaineisto on saatavissa verkosta: <https://lohja.emmi.fi/IFM9Fz2C7XZP2>

Maankäyttölinen selvitys uusiutuvan energian potentiaalista Lohjalla puolestaan on juuri valmistunut ja saatavissa verkosta: <https://lohja.emmi.fi/IKfmTh2zzdhk9>. Selvitys kuvaa vasta potentiaaleja ja useat energiantuottomuodot saattavatkin kilpailla samoista alueista. Lohjan kaupunki aikoo jatkaa selvitystyötään ja alueiden käyttötarkoitusten priorisointia kuluvana vuonna.

Lohjan kaupunginhallitus toteaa, että vaihemaakuntakaavan valmistelussa kannattaa ottaa huomioon myös Lohjan kaupungin laatima Maankäytön rakennemalli 2022-2052. Siihen liittyvät aineistot ovat verkkosivuilla <https://www.lohja.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaupunkisuunnittelu-ja-kaavoitus/kehittamishankkeet/mara/>.

Lohjan kaupungilla ei ole osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta huomautettavaa.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Hämeen liitto tunnistaa yhteensovittamistarpeet erilaisten yhteyksien osalta maakunnan rajalla.

Merkitään esiin tuodut selvitykset tiedoksi.

TOIMENPIDE:

Merkitään esiin tuodut selvitykset tiedoksi.

Selvityksiä yms.:

ALLEKIRJOTETTU SÄHKÖISESTI
- Maankäyttölinen selvitys uusiutuvan energian potentiaalista Lohjalla valmistunut ympäristö

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

- Valmisteltavana oleva taajamaosayleiskaava (Y9 Nauhakaupunki 2050),
- Lohja tehnyt alueelleen ekologisen verkoston selvityksen.
- Lohjan maankäytön rakennemalli 2022-2052 kannattaa ottaa kaavatyössä huomioon

Loimaan kaupunki

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Loimaan Kaupunginhallitus antaa Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 vaihemaakuntakaavan 1 18.3.2024 päiväystä OAS:sta seuraavan lausunnon:

Pyydämme huomioimaan teemojen yhteensovittamisessa etenkin puhtaan siirtymän ja kestävästi liikenteen osalta Varsinais-Suomen maakunnan raja-alueet ja ylikunnalliset vaikutukset. Mm. kierto- ja biotalouden sekä uusiutuvan energiantuotannon osalta maakuntien raja-alueille voi muodostua toisistaan hyötyviä keskittymiä. Puhtaan siirtymän ja kestävästi liikkumisen edesauttamiseksi myös maakuntarajat ylittävän liikennejärjestelmien huomioiminen on tärkeää. Loimaan lähialueelle suunniteltavan maankäytön osalta tulee huomioida etenkin Kanta-Hämeeseen rajoittuvat Loimaan keskeisten alueiden osayleiskaava, sekä Loimaan kaavoitusohjelmaan lähivuosille kirjattu Viipurin tuulivoimaosayleiskaava. Pyydämme huomioimaan myös kaavoituksen ylimaakunnallisen yhteensovittamisen Varsinais-Suomessa voimassa olevien maakuntakaavojen ja Varsinais-Suomen liitossa valmisteilla olevan maakuntakaavan päivityksen osalta, joissa on käsitelty ja voidaan käsitellä samoja teemoja, jotka koskevat Kanta-Hämeen vaihemaakuntakaavaa 1. Eri maakuntien maakuntakaavojen yhteensovittaminen on tärkeää, koska mm. puhdas siirtymä voi painottua perinteisemmästä keskustahakuista kehittämisestä poiketen haja-alueille ja siten myös maakuntien reunoille.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Hämeen liitto tunnistaa yhteensovittamistarpeen maakunnan raja-alueilla erilaisten maankäytön, energian, ekologisten verkostojen jne. kehittämisessä.

Hämeen liitto kutsuu koolle tarvittaessa työneuvotteluja matalalla kynnyksellä maakunnan rajoilla yhteensovittamista vaativista asioista.

TOIMENPIDE:

Merkitään tiedoksi.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Lopen kunta

LAUSUNTO/MIELIPIIDE:

Lopen kunnalla ei ole huomautettavaa vaihemaakuntakaavan osallistumisja arviointisuunnitelmasta.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Merkitään tiedoksi

TOIMENPIDE:

Merkitään tiedoksi.

Maa- ja metsätalousministeriö

LAUSUNTO/MIELIPIIDE:

Maa- ja metsätalousministeriö on tarkastellut lausuntopyyntöä. Ministeriöllä ei ole asiassa lausuttavaa.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Merkitään tiedoksi

TOIMENPIDE:

Merkitään tiedoksi.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Metsähallitus

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Vaihemaakuntakaavan teemat ovat ajankohtaiset. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitteissa on kaksinkertaistaa puhtaan sähkön tuotanto kotimaassa. Suomen energiaomavaraisuutta vahvistetaan kestäväällä tavalla edistämällä puhtaan energian siirtymää. Uusiutuvan energian osuutta energiantuotannossa kasvatetaan ja edistetään toimia, joiden avulla fossiilisista polttoaineista luovutaan sähkön ja lämmön tuotannossa viimeistään 2030-luvulla. Hallituksen toimet johtavat luonnonvarojen kestäväan hyödyntämiseen sekä huoltovarmuuden ja energiaomavaraisuuden parantamiseen.

Uusiutuvan energian tuotantoa mahdollistavassa maakuntakaavassa on suotavaa varmistaa ekologiset yhteydet suojelualueiden välillä, sekä tunnistaa muut monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet. Energiantuotannon ja -siirtoyhteyksien näkökulmasta olennaisia luontoselvityksiä, joita kaavoitusratkaisujen tueksi kannattaa tehdä, ovat erityisesti petolintujen ja muiden suurikokoisten lintujen pesimäalueet sekä muuttoreitit. Pohja-aineisto tällaiseen selvitykseen on saatavilla.

Ympäristöministeriön valmisteilla oleva ohjeistus aurinkovoimatuotannon sijoitteluun ja vaikutusarviointiin on syytä huomioida.

Mikäli kaavaluonnosta valmisteltaessa syntyy kaavaratkaisuja, jotka mahdollistavat Natura-alueisiin mahdollisesti vaikuttavia hankkeita, voisi jo maakuntakaavatasolla harkita tehtäväksi LSL 35§:n mukaista Natura-arviointia, kuten Uudenmaan maakuntakaava 2050:ssa on tehty.

Suunnitelman mukainen osallistaminen vaikuttaa riittävältä.

Muilta osin Metsähallituksella ei ole lausuttavaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

Metsähallitus pyytää, että lausuntoon lähetetään vastine osoitteeseen xx.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040:n 1. vaihemaakuntakaavassa keskeisimpiä painopisteitä ovat sekä puhtaan energian tuotannon että ekologisten verkostojen tarkastelu. Hämeen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee tiedoksi ehdotukset täydennyksiksi kaavatyön taustana toimiviin luontoselvityksiin. Myös aurinkovoiman osalta seuraamme tarkasti ajanmukaisinta valtakunnallista ohjeistusta nopeasti muuttuvassa tilanteessa. Kaavamerkintöjen mahdolliset Natura-vaikutukset tullaan arvioimaan maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

Pyydetään vastine xx

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

10.4.2024

MTK Häme**LAUSUNTO/MIELIPIIDE:**

MTK Häme kiittää pyynnöstä antaa lausunto osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on hyvin tunnistettu ne tahot, joiden elinkeinoihin, asumiseen ja muihin oloihin kaavalla on vaikutusta. Samoin osallistumisen menettelyt ja osallistumisen mahdollistaminen on käsitelty hyvin. Sidosryhmäyhteistyön tarvetta ei voi liiaksi korostaa. Siksi toivoisimme, että se näkyisi myös osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa esimerkiksi mainintoina sidosryhmille järjestettävistä tilaisuuksista tai työpajoista. Nyt sidosryhmäyhteistyö näyttää jäävän ainakin suunnitelmatasolla melko vähälle huomiolle. Maanomistajille maakuntakaavan vaikutukset ovat kaikkein tuntuvimpia ja kauaskantoisimpia. Siksi erityisesti tämän sidosryhmän edustajat on syytä pitää mahdollisimman hyvin informoituina ja varmistaa heidän kuulemisensa kaikissa vaiheissa.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Kiitämme MTK Hämettä lausunnosta. Sidosryhmäyhteistyö tulee olemaan keskeinen ja jatkuva työskentelytapa vaihemaakuntakaavan työstämisessä. Pyrimme edistämään sidosryhmien kattava osallistamista ja toivomme laajaa osallistumista maakuntakaavayöhön. Maanomistajat ovat yksi keskeisimpiä asianosaisia maakuntakaavassa ja heidät on mainittu osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa ensimmäisenä osallisena.

TOIMENPIDE:

Järjestetään työneuvottelu

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Museovirasto

LAUSUNTO/MIELIPIIDE:

Museovirastolla ei ole huomautettavaa kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Merkitään tiedoksi.

TOIMENPIDE:

Merkitään tiedoksi.

Päijät-Hämeen liitto

LAUSUNTO/MIELIPIIDE:

Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 1. vaihemaakuntakaavan OAS selkeä ja hyvin laadittu. Päijät-Hämeen liitossa on käynnistynyt Päijät-Hämeen maakuntakaava 2060 laatiminen, joka myös on aloitusvaiheessa. Yhteensovittamista maakunnan rajalla voivat edellyttää jatkossa esimerkiksi tuulivoimaan, liikenteeseen ja virkistykseen liittyvät asiat. Niistä voidaan järjestää työneuvotteluja tarpeen mukaan ja jatkaa maakuntien välistä hyvää yhteistyötä.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Merkitään tiedoksi.

Hämeen liitto kutsuu koolle työneuvotteluja matalalla kynnyksellä maankunnan rajoilla yhteensovittamista vaativista asioista.

TOIMENPIDE:

Merkitään tiedoksi.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Pälkäneen kunta

LAUSUNTO/MIELIPIIDE:

Ei lausuntoa

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Merkitään tiedoksi.

TOIMENPIDE:

Merkitään tiedoksi.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Pirkanmaan liitto

LAUSUNTO/MIELIPIIDE:

Pirkanmaan liitto kiittää mahdollisuudesta lausua Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 1. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Kanta-Hämeen vaihemaakuntakaavalla pyritään ajantasaistamaan maakunnallisen suunnittelun kaavatilannetta puhtaan siirtymän, kestävän liikkumisen ja kulttuuriympäristöjen aihekokonaisuuksien osalta. Pirkanmaan liitto pitää Kanta-Hämeen vaihemaakuntakaavalle asetettuja tavoitteita ja suunnitteluteemoja perusteltuina ja tärkeinä. Pirkanmaan liitossa on parhaillaan valmisteilla elonkirjon ja energian vaihemaakuntakaava, joka on edennyt viranomais ehdotusvaiheeseen. Vaihemaakuntakaavalla täydennetään vuonna 2017 hyväksyttyä Pirkanmaan maakuntakaavaa 2040. Pirkanmaan vaihemaakuntakaavalla ja Kanta-Hämeen vireille tulleella vaihemaakuntakaavalla on monia yhtymäkohtia tavoitteiden ja suunnitteluteemojen osalta. Lisäksi Kanta-Hämeellä ja Pirkanmaalla on paljon yhteisiä tavoitteita liikennejärjestelmän kehittämisessä esimerkiksi pääradan, Toijalan radan junaliikenteen palvelutason, tieverkon sekä matkaketjujen ja kestävän liikenteen osalta. Pirkanmaan liitto tuo esiin Pirkanmaalla valmisteilla olevan vaihemaakuntakaavan luontoselvityksissä tunnistetut maakunnallisesti merkittävät luontoarvokeskittymät Pirkanmaan ja Kanta-Hämeen maakuntien raja-alueella. Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa ollaan ko. alueille esittämässä luontoarvoja koskevia kaavamerkintöjä. Nämä alueet luovat ylimaakunnallista jatkumoa Kanta-Hämeen ekologisen verkoston selvityksessä maakuntien raja-alueelta tunnistetuille luonnon ydinalueille.

Sähkönsiirron kantaverkon kehittämiseksi Pirkanmaan vaihemaakuntakaavassa osoitetaan uusia voimalinjojen yhteystarpeita, joista Pirkanmaan ja Kanta-Hämeen välille sijoittuvat Kangasalan ja Hyvinkään välisen olemassa olevan 400 kV -linjan vahvistus sekä tämän länsipuolelle Nokian Melolta maakuntarajalle tunnistettu kokonaan uusi yhteystarve. Näiden lisäksi Tarttilan ja Kalvolan välinen voimalinjan yhteystarve jää voimaan Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040. Pirkanmaan liitto seuraa kiinnostuksella Kanta-Hämeen vaihemaakuntakaavatyön etenemistä.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Otetaan huomioon valmisteilla olevassa Pirkanmaan vaihemaakuntakaavassa esitettävät aluevaraukset.

TOIMENPIDE:

Merkitään tiedoksi.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Renkajärven suojeluyhdistys ry

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

1. Energiatuotannon alueellinen suunnittelu

Renkajärven suojeluyhdistys ry pitää energiatuotannon sijoittumisen alueellista suunnittelua välttämättömänä. Kuntakohtaiset sijoituspaikkapäätökset tehdään tilanteessa, jossa vallitsee asukkaiden etujen ja kuntatalouden välinen jyrkkä ristiriita. Valitettavan usein kunnan taloustilanne menee asukkaiden ja ympäristön etujen edelle, vaikka lainsäädäntö velvoittaa kunnan huolehtimaan asukkaiden ja ympäristön hyvinvoinnista. Siksi maakuntakaavan ohjaava vaikutus on keskeisen tärkeä. Hämeen maakunnassa alle 10 tuulivoimalan tuotantoalueet voidaan nykyisin kaavoittaa ja päättää kunnan toimesta ilman, että niitä on merkitty maakuntakaavaan. Raja on suhteettoman korkea erityisesti ottaen huomioon voimaloiden nykyiset koot ja maakunnan verrattain tiheän asutuksen. Jo muutaman valtavan, Eiffel-tornin korkuisen tuulimylyn teollisuusalueilla on mittavat ympäristövaikutukset. Alueellisen suunnittelun velvoittavuutta tulee muuttaa kattamaan kaikki teollisen mittakaavan tuulivoimalat.

2. Tuulivoimatuotantoon soveltuvat alueet -selvitys

"Tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden selvitys Kanta-Hämeen maakunnan alueelta" (2022) ei voi toimia yksinomaisena tausta-aineistona tuulivoimatuotannon sijoituspaikkoja arvioitaessa, koska se on osin jo vanhentunut, summittainen ja mekaaninen paikkatietoharjoitus – osin virheellisin oletuksin. Selvitys on päivätty 1.11.2022 eli se on viimeistelty ja sen johtopäätökset on tehty välittömästi Ukrainan sodan alkamisen jälkeen, jolloin riippuvuus Venäjän energiasta ja sen korvaamisen ongelmat olivat päivittäin otsikoissa. Ymmärrämme, että paniikinomaiset olosuhteet ovat vaikuttaneet selvityksen tuloksiin ja siihen, että potentiaalisia paikkoja löytyi paljon enemmän kuin 2012 – siksi tuloksia pitääkin arvioida kriittisesti uudelleen, ottaen huomioon nykyisen energianhuollon tilanne ja sen näkymät. Haluamme korostaa tehdyn tarkastelun puutteellisuutta. Keskeisinä osa-alueina haluamme tässä vaiheessa tuoda esiin:

- Asukkaita ja asukasmääriä koskevan tarkastelun vinouma: huomiota kiinnitetään asukaslukuihin, ei niinkään vapaa-ajan asuntojen asukkaisiin. Renkajärven, Takajärven, Pukarjärven, Sotkajärven ja Vaimaroisen rajaamalla alueella on noin 1000 vapaa-ajan asuntoa ja niissä asukkaita useita tuhansia – moninkertainen määrä vakituisiin asukkaisiin verrattuna. Vapaa-ajan asutukselle ei panna selvityksessä juurikaan painoa, vaikka niiden asuntojen käyttö lisääntyy ja niiden asukkaat tuovat alueelle merkittävästi ostovoimaa.
- Mielivaltaiset, merkittävästi alimitoitettut puskurietäisyydet. Esimerkiksi, selvityksessä käytetään yhden kilometrin puskurietäisyyttä asuntoihin ja sitäkin hyvin summittaisesti. Samaan aikaan useissa kunnissa on päätetty huomattavasti suuremmista kategorisista puskurietäisyyksistä, viimeaikaisissa päätöksissä on jo käytetty 3–4 kilometrin minimietäisyyksiä asunnoista ja myös viittä kilometriä järven rantaviivasta. Koska Renkajärven molemmin puolin olevia, pinta-alaltaan pieniä alueita ympäröi tiheä asutus, mikä tahansa kohtuullinen puskurietäisyys pudottaa kaikki nämä Renkajärven ympärille luonnostellut alueet pois potentiaalisten alueiden listoilta.
- Riittämätön paikallisten olosuhteiden huomioonottaminen heikentää selvityksen käyttökelpoisuutta. Ymmärrämme tarvittavan työn laajuuden, mutta se pitää silti tehdä kunnolla, koska maakuntakaavassa osoitettavilla tuulivoimala-alueilla tulee olemaan hyvin merkittävät, laajat ja peruuttamattomat vaikutukset. Mekaanisen paikkatiedon pohjalta, ylimalkaisin kommentein pehmenneetyt päätelmät eivät ole riittäviä maakuntakaavan

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

tarkoituksiin. Konkreettisina esimerkkeinä olkoot latvavesien poikkeuksellisen herkkyyden ja merkittävien ekologisten verkostojen huomiotta jättäminen, pohjavesialueiden liian pieni huomiointi tai maisemakommentti "Lähialuevyöhykkeellä tuulivoima- aluetta kohti suuntautuneissa avotiloissa tuulivoimala on todella hallitseva elementti maisemassa", joka ei johtanut mihinkään johtopäätökseen.

- Uusimmat käytössä olevat tutkimustiedot on huomioitava. Tuulivoimaselvitystä on siis täydennettävä ja otettava huomioon uudet tutkimustulokset, kuten Luken koontiselvitys lukuisista kansainvälisistä tutkimuksista, jotka osoittavat eläinten väistyvän kauas tuulivoima-alueiden läheisyydestä. Renkajärven osalta keskeisiä lajeja ovat esimerkiksi sääkset, kaakkurit, kuikat, liito-oravat, lepakot, sudet, ilvekset ja Natura-alueen viitasammakot.
- Selvitys ei huomioi soidensuojeluohjelman täydennyskohteita, joita Renkajärven ympäristössä on useita – suuri osa Hämeen kohteista on juuri sillä alueella. Tältäkin osin selvitystä on täydennettävä ja otettava se huomioon johtopäätöksissä.

3. Hiljaisen alueen merkitys

Hämeen hiljaiset alueet tulee merkitä maakuntakaavaan, koska ne vaikuttavat niin energiantuotannon kuin liikenneväylienkin sijoittamiseen. Hiljaisten alueiden merkitys ja arvostus korostuu koko ajan etenkin Etelä-Suomessa. Hämeen hiljaiset alueet ovatkin yksi maakunnan merkittävimmistä kilpailuvalteista koko Etelä-Suomen asukkaiden ajankäytön ja ostovoiman osalta. Vaihemaakuntakaavan tausta-aineistoon ei kuulu Hämeen maakunnan hiljaisten alueiden selvitystä, vaikka se on olennainen aikanaan tehtävien johtopäätösten kannalta. Hiljaiset alueet toki mainitaan em. potentiaalisten alueiden selvityksessä, mutta niille ei panna lainkaan painoa johtopäätöksissä, saati poissulkevassa analyysissä. Tuulivoimalamelun häiritsevyys on aina suhteellinen ja paikkakohtainen. Alueella, josta taustamelu puuttuu kokonaan, ei voi suoraan soveltaa tuulivoimalameluasetuksen maksimirajoja. Jo 30 dBA:n melutaso on selvästi kuultavissa, etenkin, kun tuulivoimaloiden melussa korostuu jaksottainen ja matala alle 200 Hz taajuus. Se kuuluu kauas ja voimistuu näitä Hattulan "potentiaalisia" alueita ympäröivien järvien yli kulkiessaan. Hiljaiset alueet -selvitys on siis nostettava vaihemaakuntakaavan tausta-aineistoon.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentiaalilin kartoituksessa pyrittiin löytämään seudullisesti merkittäviä tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita, eli sellaisia alueita mihin voisi mahdollisesti rakentaa yli 10 voimalaa käsittävän kokonaisuuden. Kanta-Hämeen voimassa olevassa kokonaismaakuntakaavassa on seudullisesti merkittävän tuulivoima-alueen alarajaksi määritelty 10 voimalaa ja tämä rajaus sitoo myös tätä vaihemaakuntakaavaa. Tuulivoimaselvityksen perusteella ei tuulivoimaloita saa rakentaa, vaan ne vaativat tarkempia selvityksiä ja vaikutusten arviointeja. Näitä selvityksiä laaditaan Hämeen liiton toimesta sekä mm. yleiskaava- ja YVA- prosessien yhteydessä.

Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä mitä alueita sisällytetään 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena.

Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arviointit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Riihimäen kaupunki

LAUSUNTO/MIELIPIIDE:

Kaupunginhallitus toteaa lausuntoon seuraavaa:

Riihimäen kaupunki pitää tärkeänä, että 1. vaihemaakuntakaavan valmistelussa tehdään tiivistä yhteistyötä alueen kuntien kanssa. Riihimäellä on käynnissä Riihimäen yleiskaava 2050 valmistelu. Yleiskaava on ollut alkuvuodesta luonnoksena nähtävillä ja vuoden 2024 aikana on tarkoitus valmistella yleiskaavaehdotus. Yleiskaavan hyväksymisen tavoitevuosi on 2025.

Vaihemaakuntakaavassa tarkasteltavat aihekokonaisuudet ovat ajankohtaisia ja tärkeitä myös Riihimäen yleiskaavanvalmistelun kannalta. Varsinkin puhdas siirtymä, johon liittyen Riihimäellä on meneillään oma energiaselvitys sekä ekologiset yhteydet ja liikenne erityisesti kehätelinjausten, ja raideliikenteen kehittämisen osalta ovat keskeisiä aiheita myös Riihimäen yleiskaavan 2050 valmistelussa.

Vaihemaakuntakaavan valmistelussa tuleekin tiiviissä yhteistyössä pyrkiä löytämään yhteiset linjaukset seudullisesti merkittävässä kysymyksissä. Maakuntakaavatyössä tulee huomioida myös Riihimäen yleiskaava 2050 varten valmistuneet ja valmistuvat selvitykset. Vaihemaakuntakaavan keskeiset tavoitteet on kuvattu hyvin yleispiirteisesti ja osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa todetaankin, että kaavan tavoitteet täsmentyvät ja täydentyvät kaavan laatimistyön myötä. Myös vaihekaavan sisältö, eli työssä tarkasteltavat aihekokonaisuudet on esitetty niukasti luetteloimalla. Näiden osalta olisi toivottavaa, että niitä perusteltaisiin ja kuvattaisiin jo osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa tarkemmin.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Hämeen liitto järjestää kaavatyön aikana lakisääteisiä viranomaisneuvotteluja. Lisäksi yhteistyön ja vuorovaikutuksen riittävyys varmistamiseksi kunta- ja muiden viranomaisten ja viranomaisluonteisia julkisia tehtäviä hoitavien tahojen kanssa käydään työneuvotteluja tarvittava määrä.

Maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmavaiheessa kaavan teemoja ja aihekokonaisuuksia on listattu otsikkotasolla. Niiden sisältö täydentyy kaavaprosessin edetessä mm. taustaselvitysten, vuorovaikutuksen ja kokonaiskuvan määrittelyn kautta. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on asiakirja, joka täydentyy kaavoitustyön edetessä. OAS on nähtävillä Hämeen liiton kotisivuilla osoitteessa www.hameenliitto.fi koko kaavaprosessin ajan.

TOIMENPIDE:

Merkitään tiedoksi.

Järjestetään työneuvottelu

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Sisäministeriö

LAUSUNTO/MIELIPIIDE:

Sisäministeriö ilmoittaa, ettei sillä ole asiassa lausuttavaa oman toimialansa osalta.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Merkitään tiedoksi

TOIMENPIDE:

Merkitään tiedoksi.

Someron kaupunki

LAUSUNTO/MIELIPIIDE:

Ympäristölautakunta päättää todeta, ettei sillä ole huomautettavaa osallistumis- ja arviointisuunnitelman osalta.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Merkitään tiedoksi.

TOIMENPIDE:

Merkitään tiedoksi.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Sotkajärviyhdistys

LAUSUNTO/MIELIPIIDE:

Ohessa Sotkajärviyhdistys ry:n palaute ja huomautukset Hämeen maakuntavaltuuston 27.11.2023 vireille laittaman Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 1. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan.

Yhdistyksemme edustaa laajaa paikallisyhteisöä Etelä-Hattulassa ja Hämeenlinnassa Sotkajärven ja Pukaron rannoilla ja niiden lähialueilla. Toimimme suojeluyhdistyksen lailla tavoitteena huolehtia Sotkajärven tilasta. Tässä roolissa otamme kantaa koko Sotkajärven laskeuma-alueeseen ja haluamme turvata alueen asukkaiden elinympäristön säilymisen terveenä ja virikkeellisenä. Toimimme yhteistyössä muiden Etelä-Hattulan suojeluyhdistysten kanssa, ml. Renkajärven Suojeluyhdistys ry ja Alajärven ja Takajärven Suojeluyhdistys ry.

Kannanotossamme keskitymme tuulivoimaloihin, joiden vaikutukset ympäristöön ja luontoon ovat huomattavasti laaja-alaisemmat kuin muiden energiatuotantomuotojen. Erityisesti olemme huolissamme, ettei Etelä-Hattulan ainutlaatuista luontoa valjasteta ulkomaisen sijoituspääoman tuottoa tavoittelevaksi teollisuusalueeksi. Vetoammekin Hämeen Liittoon ja vaihemaakuntakaavan valmistelijoihin, ettei tällaisia Suomen tai Kanta-Hämeen kannalta vähemmän tärkeitä hankkeita sijoitettaisi keskelle korvaamattoman arvokasta luontoa.

Olemme antaneet molemmista Etelä-Hattulaan suunnitelluista tuulivoima-alueista hankkeita vastustavan kannanottomme. Kannanottomme on tämän lausunnon Liite 1. Liitämme ohien myös Hattulan tuulivoimayleiskaavaan antamamme lausunnon (Liite 2). Se kuvaa, kuinka huonosti tuulivoima sopii Etelä-Hattulan luontoon ja metsäalueisiin ja miksi maakuntatason ohjaus on toivottavaa ja tarpeellista.

Liite 1. Sotkajärviyhdistys ry:n palaute ja huomautukset koskien Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 1. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa

1. FCG:n laatima raportti ei voi olla tuulivoimasuunnittelun lähtökohta

FCG:n raportti ”Tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden selvitys Kanta-Hämeen maakunnan alueelta” herätti jo julkistettaessa voimakasta kritiikkiä. Siinä luetellaan Kanta-Hämeen alueelta kaikki teoriassa mahdolliset alueet tuulivoimatuotantoon. Kuvaavaa raportille on, että ainoat tällä hetkellä edistettävät hankkeet kuuluvat raportin viiden huonoimmaksi arvioidun hankkeen joukkoon. Raportti on myös rankasti ristiriidassa vain vuotta aikaisemmin valmistuneeseen Hämeen ELYkeskuksen laatimaan raporttiin ”Hämeen ELY-keskuksen tuulivoimaselvitys” (joka muuten puuttuu §5 tietoaineistosta) sekä nykyiseen, varsin tuoreeseen voimassa olevaan maakuntakaavaan. FCG:n raportin tasoa kuvastaa mm. esitetyt voimalamäärät kullekin alueelle, mikä on luonut katteetonta toiveikkuutta esim. kuntien kiinteistöverotuottojen osalta. Raportin ilmastovaikutusten laskentakin perustuu virheellisiin ja yksipuolisiin lähtötieto-olettimiin.

Maakuntakaavassa tuulivoima-alueet on tunnistettava niin, ettei pirstoteta yhdyskuntarakenteita tai harvoja jäljellä olevia ehjiä luontoalueita. Niin ihmisille kuin luonnossa liikkuville eläimille on taattava riittävät suojavyöhykkeet näistä meluavista ja vilkkuvista teollisuuslaitoksista. Suunnittelussa on myös kysyttävä, onko Kanta-Häme ylipäänsä oikea paikka tuulivoimalle. Ottaen huomioon käynnissä olevat tuulivoima- ja aurinkovoimahankkeet Suomessa on helppo todeta, että Suomi

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

ei tarvitse lisää tuulivoimaloita Kanta-Hämeeseen. OAS-suunnitelmaa on täsmennettävä työn lähtökohtien ja suunnitteluperiaatteiden osalta niin, että lopputuloksena voi syntyä koko laajennetun maakunnan kannalta järkevä ja optimaalinen suunnitelma eri energiatuotantomuotojen yhteensovittamisesta yhdyskuntaan ja luontoon.

2. Yhteiskunnan ohjaus ja maakunnan kokonaisnäkemys välttämätöntä

FCG:n raportti on saanut aikaan liikehännän, jossa eri hankekehittäjät ovat lähestyneet maanomistajia ja kuntia tehden maanvuokrasopimuksia ja kiinteistöverolupauksia. Lopputuloksena on syntynyt tilanne, jossa Kanta-Hämeen tuulivoima-alueita kehitetään hankekehittäjä- ja sijoitusrahastovetoisesti. Tämä ei ole hyvää maakuntasuunnittelua. Haluamme korostaa, että yhteiskunnan ohjaus ja maakunnan kokonaisnäkemys on välttämätöntä, jotta tuulivoimateollisuusalueita ei rakenneta sattumanvaraisesti sinne tänne vain hankekehittäjien intressien mukaan. Yhteiskunnan tehtävä on myös suojella luontoa ja luontoarvoja eikä vain tarjota sujuvaa luvitusta hankkeille. OAS-suunnitelmaa on täsmennettävä sisältämään tämä kokonaisohjauksen tiukentaminen.

3. Ei tuulivoimaa ruuhkasuomeen

Tuulivoima sopii huonosti Turku-Tampere-Lahti-Porvoo -paikkakuntien rajoittamalle alueelle. Alue on pieni, mutta sillä asuu puolet Suomen kansasta. Luonto tällä alueella on turvattava hiljentyemiselle, liikkumiselle ja vapaa-ajan aktiviteeteille eikä kymmenien km² teollisuusalueille, mitä tuulivoima-alueet tarkoittaisivat. OAS-suunnitelmaa on täsmennettävä tuottamaan sellainen uusiutuvan energian strategia Kanta-Hämeeseen, joka sopii olemassa olevaan infrastruktuuriin eikä aiheuta luonnon lisäpirstoutumista.

4. Hiljaiset alueet ja luonto keskiöön

Edustamamme ja vaalimamme Sotkajärvi sijaitsee Hattulan eteläosassa ja Hämeenlinnan länsinurkassa. Se kuuluu Tammelan ylänköalueeseen ja on osa Kanta-Hämeen suurinta yhtenäistä hiljaista aluetta. Alue on ainutlaatuinen ja sille ovat tunnusomaista hiljaisuus, erämaamaisuus, sääkset ja muu luonto sekä poikkeuksellisen laaja mökkiasutus. OAS-suunnitelmaa on täsmennettävä niin, että hiljaiset alueet nostetaan osaksi maakuntakaavaa. Ei vain osaksi liiteaineistoa. Näin on tehty jo osassa maakuntia. Samoin kaavassa on turvattava riittävät viherkäytävät eläimille ja meille muille luonnossa liikkujille. Kaavan liikkumisverkostoa kannattaa laajentaa ja olemme valmiita yhteistyöhön tällä osa-alueella.

5. Ei tuulivoimaloita metsään

EU:ssa keskustellaan kovin sanoin, että tuuli- tai aurinkovoimaloita ei pitäisi rakentaa metsiin. Sama ohje pitää ottaa käytäntöön Suomessa. Tuulivoimaloiden rakentamista metsään pitää välttää. Sinne rakentaminen on ristiriidassa Suomen hiilinielutavoitteiden kanssa ja EU:n metsäkatodirektiivin kanssa. OAS-suunnitelmaa on täsmennettävä niin, että metsäkato, vaikutukset hiilinieluun ja mm. Eumetsäkatoasetus otetaan huomioon voimaloita sijoitettaessa.

6. Suojelualuevarauksia jatkettava 2030 loppuun asti

Kanta-Hämeen maakuntakaavassa on lueteltu lukuisia suojelualuevarauksia, jotka ovat tällä hetkellä voimassa 21.10.2026 saakka. Ympäristöministeriö on sittemmin laatinut erityisen vuoteen 2030 saakka ulottuvan Helmi-ohjelman vahvistamaan luonnon moni-muotoisuutta. Maakuntakaavan merkityt soidensuojelun täydennysehdotuksen mukaiset kohteet ovat nyt osa Helmi-ohjelmaa, joka taas on osa hallitusohjelmaa. Soiden suojelualuevarauksia on jatkettava osana maakuntakaavan täydennystä aina vuoden 2030 loppuun saakka. Näin varausten pituus on yhteismitallinen Helmi-ohjelman ja hallitusohjelman kanssa.

7. Suojavyöhykkeet määriteltävä tuulivoimaloiden korkeuden mukaan

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Suomen luonnonsuojeluliitto (SLL) esittää välittömän ympäristön määrittelyä niin, että se suhteutuu tuulivoimaloiden kokoon. Nykyinen lakiin kirjattu desibeli-raja-arvo muutetaan usein 1,5 km matkaksi. Tämä luku perustuu kuitenkin aikaisempiin pienempiin tuulivoimaloihin ja siksi uusi etäisyys on 2 km yli 300 m korkeille tuulivoimaloille. OAS-suunnitelmaa on päivitettävä niin, että suojaetäisyydet määritellään suhteessa voimaloiden kokoon ja että 300 m korkeille voimaloille suojaetäisyys on 2 km.

8. Tuulivoimala-alueiden yhteisvaikutukset arvioitava jo maakuntakaavaa laadittaessa
Tuulivoima-alueiden yhteisvaikutukset arvioitava osana maakuntakaavan täsmentämistä. Kokemus on osoittanut, ettei yhteisvaikutusten arviointia tehdä eikä kokonaisuutta suunnitella osana yksittäisen hankkeen YVA-menettelyä. Tuulivoimaloiden yhteisvaikutusten arviointi on lisättävä OAS-suunnitelmaan ja se on tehtävä kaavan luonnosteluvaiheessa.

9. Kuntien kaavoitusvapautta on rajoitettava - Tuulivoiman aluevarausten ohjausvaikutusta muutettava

Nykyinen maakuntakaava sanoo: Seudullisesti merkittäväksi katsottava tuulivoima-alue sisältää 10 tai useamman

teollisen kokoluokan tuulivoimalan. Jos lainvoimaisessa maakuntakaavassa on osoitettu tuulivoima-alueet, ei vaikutuksiltaan maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävää tuulivoima-aluetta voida osoittaa kuntakaavassa muille alueille, ellei katsota olevan kyseessä maakuntakaavan täsmentyminen tai hyväksyttävä eroavuus maakuntakaavasta.

Tämä tulkinnanvarainen ja epäselvästi kirjoitettu raja/vapaus on johtanut käytännössä tuulivoimarakentamisen villiin länteen. Hankeyhtiöt juonivat yhdessä kuntien kanssa suunnitelmia, joissa kokonaissuunnittelun sijaan tehdään kuntakohtaista osaoptimointia. Näin ei voi jatkua. Yli 20 km² teollisuusalueen perustaminen on maakuntatason asia.

Yhdeksän voimalan raja itsenäiselle kuntapäätökselle pitää alentaa 5-6:een. Tällä voidaan vähentää kuntakohtaisen osa-optimoinnin vaaraa ja tehdä maakuntakaavasta velvoittavampi. Rajoittaminen pitää kirjata OAS-suunnitelmaan.

10. Liityntälinjat rakennettava maakaapeloinnilla

Tuuli- ja aurinkovoimaloiden liittäminen valtakunnan verkkoon pitää tehdä maakaapeloinnilla ja operaattorin omalla kustannuksella. Yksittäinen voimala tai voimala-alue ei ole lunastuslain tarkoittama yleishyödyllinen välttämättömyysinvestointi.

Niinimäen tuulipuisto on ulkomaisen sijoitusrahaston voittoa tavoitteleva teollisuusinvestointi. Se ei ole siis ns. yleishyödyllinen välttämättömyysinvestointi. Siksi maisemaa pilaavien ilmajohtojen rakentamista ja lunastuslain soveltamista ei pidä sallia tuuli- tai aurinkovoimaloiden liittämiseksi kantaverkkoon. Kysymys on myös maaomistajien tasapuolisesta kohtelusta. OAS-suunnitelmaa pitää täsmentää niin, että sähkönsiirtoyhteydet veloitetaan rakentamaan maahan. Se on nykyäikaa ja linjassa sen kanssa, että Elenia vie parhaillaan omat ilmajohtonsa maan alle teiden viereen aivan samalla seudulla.

11. Ennallistamisen kriteerit määriteltävä maakuntakaavassa

On ekologisen kestävyuden mukaista ennallistaa luonto standardoidusti. Suomalaisen standardin vielä puuttuessa maakuntakaavassa tulee edellyttää vähintään DIN SPEC 4866-2020-10 mukaista ennallistamista. OAS-suunnitelmaa tulee täsmentää tuottamaan kriteerit ennallistamiselle ja perustaa se pohjautuvaksi ainoaan tiedossa olevaan kunnolliseen standardiin (DIN SPEC 4866-2020-10).

12. Vaihtoehtoisten kehityssuunnitelmien huomioonotto

Kaavan luonnosteluvaiheessa on otettava huomioon Etelä-Hattulassa jo käynnistyneet vaihtoehtoisuunnitelmat alueiden käyttöön. Ne sisältävät alueiden elävöittämistä ja jalostamista

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

virkistysalueiksi, joissa kehittäminen tapahtuu luonnon ja ihmisten ehdoilla. OAS-suunnitelmaa pitää täsmentää kartoittamaan tuulivoima-alueiden vaihtoehtoiset käyttötavat palvelemaan Kanta-Hämeen maakunnan asukkaita.

13. Tietopohja (s14-15, §5) kaipaa täydennyksiä

OAS:n §5 Vaihemaakuntakaavan tietopohja -luettelosta puuttuvat kaikki luontoon liittyvät dokumentit. Luetteloa täydennettävä näiltä osin.

Luetteloon lisättävä esimerkiksi

- Kanta-Hämeen hiljaiset alueet selvitys (Hämeen maakunnallinen melutasoltaan hiljaisten alueiden kartoitus, 2007).
- Helmi-elinympäristöohjelma 2021-2030
- METSO eli Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma

14. Suojelu-alueiden ajantasaisuus varmistettava

ELY-keskus on hankkinut 2022 Hattulan kunnalta kiinteistöjen määräaloja suojelualueiksi.

Jostain syystä suojelualueet puuttuvat ajantasaisesta kartta-aineistosta.

Tarkistettava myös, onko olemassa muita alueita, joissa suojeluprosessi on keskeneräinen.

15. Etelä-Hattulaan ei tule kaavoittaa yhtään tuulivoimalaa

Sotkajärviyhdistys vastustaa Myrsky Energian kumpaakin Etelä-Hattulaan suunnittelemaa tuulivoima-aluetta. Olemme tehneet asiasta kannanoton (Liite 1), jossa perustelemme kantamme. Siksi vetoamme maakuntahallintoon, että Etelä-Hattulaan ei kaavoiteta yhtään tuulivoima-aluetta.

Olemme ilmaisseet kantamme myös Hattulan kunnan tuulivoimayleiskaavan OAS-suunnitelman lausunnossamme. Liitämme sen oheen (Liite 2).

Mielipiteeseen saapui täydennys 4.9.2024

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Kiitämme Sotkajärviyhdistystä laajasta ja perustellusta mielipiteestä. Loppuvuodesta 2022 valmistuneessa Kanta-Hämeen tuulivoimapotentiaalin kartoituksessa pyrittiin löytämään seudullisesti merkittäviä mahdollisesti tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita, eli alueita, joihin voisi sijoittaa vähintään 10 voimalan kokonaisuuden. Tämän selvityksen perusteella ei tuulivoimaloita voi rakentaa, vaan alueiden mahdollinen toteuttaminen vaatii huomattavissa määrin lisäselvityksiä. Vaadittavat lisäselvitykset laaditaan ajankohtaisten tietojen perusteella.

Hattulan Niinimäen alue tunnistettiin yhdeksi mahdolliseksi tuulivoimaloiden alueeksi. Niinimäen alueella on myös käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta sekä tähän liittyvä ympäristövaikutusten arviointiprosessi. Koska kyseessä on vasta OAS- vaihe ja selvitykset ovat kesken, ei vielä ole tehty päätöstä sisällytetäänkö ko. alue 1. vaihemaakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueena vai ei. Maakuntakaavaan päätyvien tuulivoima-alueiden valikointi vaatii vielä lisäselvityksiä. Esitetyt lausunnot ja mielipiteet otetaan huomioon kaavaratkaisua tehtäessä. YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit otetaan huomioon maakuntakaavan tarkkuustason mukaisesti.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Tukes

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on tutustunut yllä mainittuun lausuntopyyntöönne. Tukes antaa lausuntonsa erityisesti kemikaaliturvallisuuslainsäädännön näkökulmasta (390/2005). Tukes muistuttaa, että kaavoituksessa ja rakentamisen ohjaamisessa huomioidaan olemassa olevat ja mahdollisesti suunnitelmissa olevat kemikaaleja käsittelevät ja varastoivat laitokset sekä laitosten mahdollisten onnettomuuksien vaikutukset.

Tukes suosittelee tontille, jossa on tai jolle suunnitellaan sijoitettavaksi laajamittainen kemikaalilaitos, kaavamerkinnäksi T/kem tai kaavamääräyksissä mainintaa kaavan soveltuvuudesta kemikaalilaitokselle. Rakentaminen Tukesin valvonnassa olevien kemikaalien käsittelyä ja varastointia harjoittavien laitosten läheisyydessä saattaa asettaa erityisvaatimuksia alueiden käytölle ja rakentamiselle (esim. sijoittuminen, ilmanvaihdon suunnittelu, sisälle suojautuminen, evakuointi). Tukesin valvonnassa oleville kemikaalikohteille on määritetty ns. konsultointivyöhykkeet. Konsultointivyöhykkeellä tapahtuvista kaavoitusmuutoksista tai merkittävämmästä rakentamisesta pyydetään lausunto Tukesilta ja pelastusviranomaiselta. Lisätietoa ja linkki konsultointivyöhykelistaan: Maankäytön suunnittelu | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) (<https://tukes.fi/teollisuus/maankaytonsuunnittelu>)

Bio- ja kiertotalous, logistiikkavarastot: Tukes muistuttaa, että bio- ja kiertotalouskohteet (esim. biokaasun varastointi, kemikaalijätteen käsittely) sekä logistiikkavarastot saattavat edellyttää Tukesin kemikaaliturvallisuuslupaa (390/2005). Tukes arvioi lupakäsittelyssään laitoksen sijoittamisen edellytykset huomioiden mahdollisten onnettomuuksien seuraukset ja ulottumisen laitosalueen ulkopuolelle.

Tuulivoimalat: Lähtökohtainen suojaetäisyys tuulivoimalasta tuotantolaitokseen on 600 m. Jos etäisyys on lyhyempi, tulee tehdä selvitys tuulivoimalan turvallisesta sijoittamisesta. Arvioinnissa huomioitava mm. tornin kaatuminen, lapojen irtoaminen, jään kertyminen ja irtoaminen sekä tulipalo.

Pienydinvoima: STUK on ydinvoimalaitosten keskeisin viranomainen. Toiminta saattaa edellyttää myös Tukesin kemikaaliturvallisuuslupaa (390/2005) tai ilmoitusta pelastusviranomaiselle (390/2005).

Kaava-aineiston vaikutustenarvioinnissa olisi hyvä huomioida laajamittaista kemikaalien käsittelyä ja varastointia harjoittavat yritykset.

Tiedoksi:

Maakaasuputkistot: Maakaasun korkeapaineiset siirtoputkistot ovat löydettävissä Gasgridin karttapalvelusta: Gasgrid kartta.

Aurinkosähköjärjestelmistä ja turvallisuudesta löytyy lisätietoa:

Aurinkosähköjärjestelmät | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) (Tukes (<https://tukes.fi/aurinkosahkojarjestelmat>)

Vedyn käsittelyn ja varastoinnin turvallisuudesta löytyy lisätietoa: Vedyn

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

käsittelyn ja varastoinnin turvallisuus | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
(Tukes)

Lisätietoa tuotantolaitoksen sijoittamisesta Tukesin oppaassa

"Tuotantolaitoksen sijoittaminen", löytyy osoitteesta <https://tukes.fi/tietoatukesista/materiaalit/kemikaalilaitokset>

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Hämeen liitto ottaa kemikaaliturvallisuuden huomioon maakuntakaavoituksessa lainsäädännön mukaisesti. Voimassa olevassa kokonaismaakuntaavassa ei ole toistaiseksi käytetty T/kem-merkintää, mutta merkitsemme tiedoksi suosituksen. Hämeen liitto tekee mielellään yhteistyötä Tukesin kanssa vaarallisia kemikaaleja käsittelevien tai varastoivien laitosten lähiympäristön maankäyttöratkaisuissa ja uusien teollisuusalueiden sijoittelussa. Käytämme Tukesin tarjoamaa turvallisuustietoa mielellämme kaavoitustyön tukena.

TOIMENPIDE:

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

8.5.2024

Uudenmaan liitto, Va. aluesuunnittelun vastualueen johtaja xx, Kaavoituspäällikkö xx**LAUSUNTO/MIELIPIIDE:**

Uudenmaan liitto kiittää lausuntomahdollisuudesta. Uudenmaan liiton mielestä Kanta-Hämeen 1. vaihemaakuntakaavassa käsiteltävät teemat vaikuttavat ajankohtaisilta ja tärkeiltä. Puhtaan siirtymän aihekokonaisuudessa huomioitavaksi tulevat uudet, puhtaan siirtymän energiaratkaisut, jotka ovat edellytyksenä muutoksessa kohti vihreää, hiilineutraalia taloutta. On hyvä, että energiaratkaisujen ohella aihekokonaisuudessa käsiteltäviksi tulevat myös luonnon monimuotoisuus ja ekologinen verkosto, joiden säilyttämistä ja ylläpitoa vihreällä siirtymällä tavoitellaan, mutta joihin siirtymällä voi paikoin olla negatiivisiksikin koettuja vaikutuksia. Kestävä liikkuminen puolestaan on avainasemassa liikenteen päästöjen vähentämisessä. Kulttuuriympäristöjen aihekokonaisuutta tarkastelemalla voidaan turvata maakunnan tärkeitä ominaispiirteitä, jotka muodostavat olennaisia reunaehtoja puhtaalle siirtymälle sekä kestävän liikkumisen järjestämiselle. Aihekokonaisuuksien tarkastelun ja kaavan valmistelun tueksi on laadittu kattavasti selvityksiä jo tässä vaiheessa. Uudenmaan liitto haluaa tuoda esiin, että se on myös omalta osaltaan alkanut selvittää vihreän siirtymän vaikutuksia aluesuunnitteluun. Parhaillaan liitossa käynnissä on mm. selvitys vihreän siirtymän hankkeiden maankäyttötarpeista. Uudenmaan liitto pitää tärkeänä ylimaakunnallista yhteistyötä liittyen maakuntarajat ylittävien vaikutusten huomioimiseen. Tämä koskee niin puhtaan siirtymän aihekokonaisuutta kuin muitakin Kanta-Hämeen vaihemaakuntakaavassa käsiteltäviä aihekokonaisuuksia. Uudenmaan liitto toteaa, että Kanta-Hämeen maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma luo hyvän perustan vaihemaakuntakaavan jatkosuunnittelulle. Vaihemaakuntakaavassa käsiteltävät aihekokonaisuudet muodostavat tasapainoisen ja toisiinsa kiinteästi linkittyvän kokonaisuuden. Uudenmaan liitto seuraa kiinnostuksella suunnittelutyön etenemistä ja toivoo tiivistä ylimaakunnallista suunnitteluyhteistyötä jatkossakin.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Merkitään tiedoksi.

Hämeen liitto kutsuu koolle työneuvotteluja matalalla kynnyksellä maankunnan rajoilla yhteensovittamista vaativista asioista.

TOIMENPIDE:

Merkitään tiedoksi.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Valkeakosken kaupunki

LAUSUNTO/MIELIPIIDE:

Kiitos pyynnöstä antaa lausunto osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

Valkeakosken kaupungilla ei ole tässä vaiheessa lausuttavaa, mutta toivomme lausuntomahdollisuutta myös tulevilla kaavavaiheilla.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Hämeen liitto toimittaa myös jatkossa lausuntopyynnöt osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaisille tahoille.

Hämeen liitto myös kutsuu koolle tarvittaessa työneuvotteluja matalalla kynnyksellä maankunnan rajoilla yhteensovittamista vaativista asioista.

TOIMENPIDE:

Merkitään tiedoksi.

8.5.2024

Vihdin kunta, Vihdin kunnanhallitus

LAUSUNTO/MIELIPIIDE:

Vihdin kunnanhallitus antaa seuraavan lausunnon Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 1. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta: Vihdin kunta katsoo vaihemaakuntakaavan teemojen palvelevan hyvin rakentamislain henkeä ja kaavan tavoitevuoden huomioon ottaen Suomen ilmastotavoitteita.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Merkitään tiedoksi.

TOIMENPIDE:

Merkitään tiedoksi.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Lounaskorpi Anna, EU-suunnittelija 25.10.2024

Ympäristöministeriö

LAUSUNTO/MIELIPIDE:

Kiitämme lausuntopyynnöstänne.

Ympäristöministeriö ei anna lausuntoa maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

Ministeriö lausuu maakuntakaavaehdotuksesta sen viranomaiskuulemisen yhteydessä. OAS- ja valmisteluvaiheessa ympäristöministeriö osallistuu mielellään maakuntakaavan valmistelua koskeviin työneuvotteluihin. Ministeriö osallistuu myös maakuntakaavaa koskeviin viranomaisneuvotteluihin.

Maakuntakaavaa koskevissa asioissa pyydämme olemaan yhteydessä kaavalle nimettyyn yhdyshenkilöön.

VASTINEEN SISÄLTÖ:

Merkitään tiedoksi. Hämeen liitto tekee mielellään yhteistyötä ympäristöministeriön kanssa maakuntakaavoitustyössä.

TOIMENPIDE:

Yhteyshenkilö YM:ssä xx.